BEKİR YILDIZ

KARA VAGON

ÇAĞDAŞ YAZARLAR DİZİSİ

Bu kitabın yayın hakkı
İNKILÂP KİTABEVİ
Yayın Sanayi ve
Ticaret A.Ş.

Ankara Cad. 95
İstanbul -1986
Tel: 522 28 51-526 86 41

Kapak Düzeni:
ERKAL YAVİ

Dizgi - Baskı:
ANKA OFSET A.Ş.
Cemalnadir Sok. 24
Cağaloğlu - İST.

BEKİR YILDIZ

KARA VAGON

Öyküler

Alamut

İnkılâp Kitabevi
YAYIN SANAYİ ve TİCARET A.Ş.
Ankara Cad. 95. İSTANBUL

SEKİZİNCİ BEBE

Atiye Bacı yorulmuştu. Başını kaldırıp güneşe baktı. Tam tepesindeydi. Çapayı toprağm ağzına çakıp, çardağa geldi. Atiye Bacı hep böyle bırakırdı çapayı. Toprağm yüzüne atmazdı.

Yirmi beş yaşma ulaşıyordu. On iki yıldan beri evliydi. Çocukların ardı arkası kesilmiyor ve o, şu toprağm üzerinde, hep gebe dolaşıyordu. Gündüzleri toprağı yarıp, içine tohumları salıyor, geceleri de kocası, kendisini döllüyordu. Toprak hem dayanıklı, hem nazlıydı... İnsanlar bütün gün içini dışma çıkarıyor, ama o, «gık» demiyordu. Ne zaman ki ayaklar altında ezilerek horlanıyor, işte o zaman toprak, kendisini naza çekip kısırlaşıyordu. Oysa Atiye Bacı böyle miydi ya?... Bir yandan toprak onu kendisine köle etmiş, bir yandan da kocası ve çocukları... Her yıl saçlarınm telleri eksiliyor, dişleri çürüyor, bedenine yorgunluğun çizgileri gömülüyordu. Naz niyaz edemeden de, kocası her akşam üstüne çıkıyor, doğanın gevşettiği bedenini, eziyordu altmda...

Atiye Bacı çardağın ağzında, çevresine bakındı... Görünürde kimsecikler yoktu... Kendisine azık geti-

recek kızı bile, henüz ilerdeki yolun çatısında görünmüyordu. Evdeki çocukları aklma geldi... Kızlı oğlanlı, küçüklü büyüklü çocuklar... Ağanm tarlasında çalışan kocasıyla, iki oğlu da bu saatte, bir gölgeliğe sığınmış olmalıydılar...

Atiye Bacı çardaktan çıkıp az ötedeki dereye indi. Söğüt ağacmm cılız, gevrek dalmdan bir yaprak kopardı... Ağzma götürüp çiğnedi... Buruk bir lezzet dudaklarma yayıldı. Aklma Zemzem Bacı'nm dedikleri geldi: «Uşakların ardmı almazsan, bir orduya sahip olacağsan kız...»

Atiye Bacı gebeydi... Yedi çocuk üstüne gebe olmak... Dereden pençe pençe su alıp yüzüne çırptı. Ferahlamıştı biraz. Bu sıra kulağma bir ses ulaştı:

— Aney... Kız aney...

Atiye Bacı'nm kızıydı bu. Toparlanıp çardağa yöneldi. Kızcağız elindeki azık torbasmı yere yaydı. Ekmek, peynir ve domates... Atiye Bacı yiyeceklere el atmadan, kızma sordu:

— Uşaklar nasıl?

— Eyi aney. Hasso'nun, Hüsso'nun, Abo'nun karnını doyurmuşam, meydana salmışam.

— Ya Fato?

— He... Uy aney... Fato heç gözüme çalınmadı...

— Yere giresin! Bösböyük olmuşsan, daha uşaklara sahip çıkamıysan! Fato gözüyden nasıl ırak kalırmış!

— Ne bilem ha aney... Zahar yatıydır... Hangi biriyle baş edim?

— Suratıy bata... «Zahar yatıymış.» Di kaç... Hele bak, essahtan beşikte mi? Ben senin yaşındayken, obanın en yavuz kızıydım.

— Ne huylanısan ha? Bu sıcakta salma beni...

Daha bedenimin lavı sönmedi. Biraz soluklanım... Kendime gelim...

— Kız... Fato senin bacıy değil mi? Heç meraklan mısan mı?

— Eee... Gidiyem işte.

— Di... Yekin... Göziyi yassılama...

— Of... Allah canımı alsın!...

Kızcağız çardağın gölgesinden çıkıp, güneşin kavurduğu çıplaklığa kendisini bıraktı. Ve ardmdan Atiye Bacı, kızmm getirdiklerim yemeye koyuldu. Lokmalar boğazmda sıralandı. Kaymadı, düşmedi aşağıya. Aklı Fato'sundaydı. Aklı Hasso'sunda, Hüsso'sunda, Ayşo'sunda, Abo'sundaydı. Toprağı terk edip çocuklarına koşmak istedi. Fakat toprak sanki elini kaldırıp: «Ekmek» diye duralattı kadmı. Ya çocuklarıyla bir arada olmak, onlara sadece kuru bir sevgi vermek, ya da onlardan uzak kalıp, topraktan söküp alabildiğini, çocuklarma ulaştırmak...

Az sonra Atiye Bacı, çardaktan çıkıp çapasına yapıştı. Toprağı alt üst etmeye başladı. Bu arada her eğilip kalktıkça midesi ağzına geliyordu. Atiye Bacı: «Aş eriyem zahar.» diye kendi kendine konuştu. Ve durup, toprağa imrenerek baktı. Onun böyle hastalıkları yoktu. O, tohumu kapıyor, sonra üzeri örtülünce derin bir uykuya dalıyordu. Uyurken karnına dolanlar çıkıyor, toplanıp gidiyordu. Ve bütün bu olup bitenlerden onun haberi olmuyordu. Atiye Bacı da toprak gibi güçlü olmak istiyordu. Aslmda Atiye Bacı'nm döllenmesi topraktan farksızdı. Onu ayıran biricik şey, döllendikten sonra bedeninin zehirlenip sarsılmasıydı...

Kadmcağız birdenbire toprağm baş aşağı olduğunu sandı. Ayakları gökyüzüne değecekti nerdeyse.

Başı dönüyor ve dünya tersyüz oluyordu. Çöktü yere...

Atiye Bacı çardağa kendisini zor getirdi. Uzaklara baktı. Gözüne hiçbir insan şekli düşmedi. Aklma yeniden Zemzem Bacı'nm sözleri geldi: «Uşakların ardını almazsan, bir orduya sahip olacağsan!»

Ve Zemzem Bacı, ona bu işin yolunu da öğretmişti. Birdenbire kararını verdi: İki aylık çocuğunu, karnından söküp atacaktı.

Çardaktan çıkıp dereye indi. Söğüt ağacmdan bir dal kopardı. Yapraklarını yoldu. Tekrar çardağa dönüp, bir köşeye oturdu. Uçkurunu çözdü.

Zemzem Bacı'nm öğrettiklerini uyguladı... Söğüt dalını donundan geçirip, içerdeki bebeğin bedenine dürttü.

Kocasmm saldığı döl, ruhlanıp kanlanmıştı. Atiye Bacı bu oluşumu bünyesinde deşti. Ve önüne su gibi kan akmaya başladı. Kadmm çığlıkları, toprak ananm üzerinde kayıp uzaklarda ufalandı...

Kadm kendinden habersiz kaldı.

Dakikalar bir saatlik zamana ulaşmadan, Atiye Bacı'nın kızı, kucağmda Fato'yla çardağa girdi. Anasını, yerde baygın görünce bir süre şaşırıp kaldı. Sonra yanma gelip silkeledi:

— Aney kalk... Bak siye Fato'yu getirmişem.

Atiye Bacı hafifçe kıpırdandı. Kelimeler dudakları arasında ezildi:

— Tez... Babayı çağmr!

Kız, çardaktan çıkıp, babasmm çalıştığı tarlaya doğru koştu.

Fato, emekleye emekleye anasının yanma sokuldu. Küçücük elleriyle, kadıncağızın yüzünü sıvazladı. Sonra tere batmış saçlarını çekti. Atiye Bacı, gözlerini hafifçe aralayabildi. Fato'yu başucunda gördü.

Toprağın geliştirdiği ve sertleştirdiği ellerini, Fato'suna değdirdi. Üst yanında, her şeyini verebileceği yavrusu bulunuyor, alt bölümünde de, öldürdüğü bebe kanlanıp akıyordu.

Atiye Bacı'yı kocası kucaklayıp eşeğin üzerine oturttu. Sonra kızgınlığını kustu:

— Ne poğ ayakladıy ulan? Her yanıy kana kesmiş?

Kadm başmı çevirip adama bakamadı. Gözleri yuvasında ağırlaşmıştı. Bakışları hep önündeki toprağa düşüyordu:

— Kırk yılda bir hastalanmışam ha!... Eşeği dehle... Apar beni tez!...

Adam eşeği dehledi.

Fakat Atiye Bacı'nın bacakları iyiden iyi ayrılmış, boşluğu bulan kan, semerin üzerine yayılmaya başlamıştı...

Sallandı. Kanı çekilen eli, yulara sahip çıkamadı. Gevşeyip kaydı. Sonra tüm bedeninde canlılık lifleri koptu. Semere boşalan kanm üzerinden, aşağıya kaydı. Başı birkaç günden beri çapaladığı toprağa battı...

Ve bu arada Fato, çardağın içine boşalan kardeşinin kanma, elindeki çöple çizikler çiziyordu...

DAVUD İLE SEDEF

Sedefin bakışları, önüne dikilen dağları aşıp ötelere ulaşamadı. Ama aklı, her şeyi silip ta baba ocağına vardı. Bu kez gönlü hasretle daha çok çalkalandı. Dayanamayıp kocasına derdini açtı:

— Ağam be, dedi. Beni gelin aldığın evime aparsana.

Davud, çelimsiz bedenine uymayan tok bir sesle Sedefe çıkıştı.

— Şunun şurasmda daha bir yıl olmadı kız. Obana bunca düşkündün de, ayağını kırıp, babaym evinde otursaydm ya...

Sedef başörtüsünün altmdan taşan sarı, örgülü saçlarından ince bir tutam alıp bir süre çiğnedi. Utanması biraz hafifleyince tekrar dileğine yapıştı:

— İlk ayrılık beter emme... Bu sefer apar, sonrası kolay. İstersen bir yıl, iki yıl geçsin önüne çıkmam. Söz olsun.

Davud'un gönlü nasıl olduysa merhamete filizlendi:

— Demek bunca özledin kız? Vay canına... De bakak, anayı mı yoksa babayı mı çok özlemişsen?

— Tüm obamı! Tayımızı da özlemişem ağam.

— Denk vurursa haftaya aparırım. Hadi sen de marifetini göster bakalım, önce su koy... Ismsm...

Güneş henüz meydandaydı. Herkes tarlada çalışırken onlar odalarma çekildiler.

Davud ağalığmı unutup güzel sözler etti Sedefe. Fakat, o soyluluğunu unutup hemen kocasmı üstüne almadı.

Ahırdan Ceylan isimli atı getirdiler, önce Davud bindi. Hayvanın eğerinde bir martin takılıydı. Davud' un da belinde altıpatlar vardı.

Davud kısa boyluydu. Davud yüzüne bakılamayacak kadar çirkindi. Fakat Sedef, kocasmm arkasma bindiğinde, güzelliği Davud'un üzerine bulaştı sanki. Ve Ceylan'ın kişnemesiyle Davud'un çirkinliği yukarıdan aşağılara döküldü.

Güneş arkada kaldı. Doğudan batıya vurdular. Vakit büyük kuşluktu. Ceylan uzun bir zaman bozkırı çiğnedi. Sonra ormana daldı.

Sedef kocasmm beline yapışmıştı. Gönlünde zamanı lanetleyen bir çırpmış vardı. Sekiz on saat sonra, yıllarını geçirdiği obasma varacaktı. Fakat şu saatler neden olmalıydı? Kocası: «Söz, seni aparacam,» demişse, obasma çoktan uçup gitmiş olmalıydı.

Sedef aklmda saatleri böylesine tüketmeye çalışırken, gökte çakan şimşekler ormanm içinde patlamaya başladı. Ve birdenbire öylesine yağmur boşaldı ki, Ceylan huysuzlanıp durdu.

Davud, atm karnmı dizleriyle sıkıştırdı. Gemi çekti, bıraktı. Fakat Ceylan ürkmüştü bir kez.

Aşağı indiler. Duldalı bir yer buluncaya kadar, bir o yana, bir bu yana koşuştular. Solukları ciğerlerini yırtmadan, dağm oyuk bir yerine rastladılar.

Bedenleri yağmurdan kurtulunca rahatlayıp çevreyi gözlerinin içine aldılar. Ceylan az ötelerindeydi. Güneş bitmiş, yağmur biraz yorulmuştu.

Sedefin bedeni korkuyla titriyordu. O doğadan ürkmüştü.

— Şimdi ne olacak ağam? diye sordu.

Davud, her yanı saran yağmur ve yaklaşan gecenin çiğ soğukluğu içinde mırıldandı:

— Ham iş...

Davud birdenbire akimi basma topladı. Olup bitenlerin sorumlusunu buldu:

— Yere giresin, dedi. Bütün bunlar, hep senin uğursuz suratmdan. Bok mu vardı obanda?...

Sedef, kocasma biraz sokuldu. O, böyle zamanlarda hiç karşılık vermezdi. Bir süre öylece durdular. Ve bu sıra rahmet göğe çekildi. Her yan kısa bir sessizliğe battı. Fakat bu sessizlik uzun sürmedi. Doğada yeniden kıpırdanmalar oldu. Yüklerini çekemeyen yapraklar fazla sularını toprağa akıttı. Ceylan kişnedi ve Sedefle Davud'a dağm oyuğu dar gelmeye başladı.

Tekrar ata bindiler. Yolculuklarının ikinci parçası karanlıkta başladı.

Ceylan'm ayağı arasıra ıslak zeminde kayıyor, sahiplerini, üzerinde tutabilmek için olanca kuvvetini dizlerine veriyordu.

Davud, kollarını beline dolamış, başını sırtına bırakmış olan Sedefe sordu:

— Abamı çıkarım mı?

Sedefin gönlü obasının sevgi ateşiyle tutuşmuştu:

— Üşümiyem, dedi. Sen Ceylan'a sahip çık... Beni unut...

Nerdeyse ormanın ucuna varıyorlardı. Buralara

yağmur ulaşmamıştı. Ceylan, kuru zemin üzerinde birbaş gidiyordu.

Gece henüz bölünmemişti.

Bu sıra gözlerine, az ilerdeki ateşin şavkı doldu. Çobanın biri kocaman bir ateş yakmıştı. Ateş, Ceylan'ın hızmı körletti.

Davud, kendisine sokulan karısmm üşüdüğünü çoktan beri biliyordu:

— Isınalım mı? diye sordu:

Sedef sevindi:

— He, dedi. Bir soluk...

Davud, atı o yana çevirdi. Ateşe iyice sokuldular. Attan inmeden, Davud gür sesiyle çobanı selamladı:

— Selamünaleyküm...

Çoban ayağa kalktı. Ve onun ayağa kalkmasıyla yanan ateş söndü sanki. Boyu uzun, yüzü erkeklerin en güzeli, yaşı gibi ince bıyığı da gençti. Davud'a tatlı bir sesle karşılık verdi:

— Ve aleykümselam...

— Yolumuz az kaldı emme, atası görünce içimiz sıcağı çekti.

— Başım üstüne..

Ceylan'm yükünü önce Davud hafifletti. Sonra Sedef aşağı indi.

Ateşin çevresinde toplandılar. Yüzlerine vuran ışık, çobanı birdenbire yıllar öncesine uçurdu. Uğrunda türküler yaktığı, sevdasmı dağlara taşlara döktüğü sevgilisi Sedefti bu. Çobanm bedeni sevda ateşiyle, yanan odunlar gibi çatırdadı. Fakat kendisini toparlamasını da bildi:

— Yoluyuz uzak mıdır?

Davud, başını kırmızı renkten alıp, karanlığa çevirdi:

— İki dağ arkası emmioğlu. Beş altı saat çeker.

— Demek Hömür'e?

— He...

— Gece vakti çetin olur emme... îsterseyiz kuşluk uykusuna size bir yer yapım?

Sedef itiraz etti:

— Gece mece... Oba yolunda zamanın önemi ne ki...

Davud, Sedefin araya girmesine kızdı:

— Sen sus avrat, dedi. Buralıkda ben varam.

Sedefin başı öne düştü. İki erkek arasmda haddini aştığı için ezilip kaldı.

Çoban birkaç parça odun getirip, ateşi daha çok kabarttı. Sonra Davud'a döndü:

— Ne deyisen ağam? Emriy başım üstüne...

Davud, gevşemişti. Uyumayı, şu kör karanlığın içinde yol almaktan yeğ tuttu:

— Olsun, dedi. Siye eziyet olmasın emme?

— Cayiz mi... Can kurban...

Çoban karanlığa girdi.

Sedef, kocasıyla yalnız kaldıklarını anlaymca konuştu:

— Dağ başında yatmasak olmaz mı ağam? Şunun şurasmda iki dağ kaldı.

Davud ağzmı zehire batırdı:

— Ulan alçak, ulan sabırsız köpek. Çeneni kilitliyecağ mısan, yoksa ayağımın altında...

Davud sözünü tamamlayamadı. Çoban geri dönmüştü. Elindeki savanı yere yaydı. Ve sırtındaki abasını çıkarıp yaydığı savanm üzerine bıraktı:

— Dağ başmda bunca ağam... Kusuruma bakmayasız...

Davud, akimi yalıyan soruyu çobana açtı.

— Sen ne yapacağsın?

— Aşağıdaki değirmene su salacağam ağam. Siz uykuyu toparlamaya bakm...

Çoban değirmene doğru yöneldi. Aklına Sedef düğümlenmişti. Söküp atamıyordu onu.

Yıllarca aşkını bile açmaya korktuğu ağasının kızı Sedef, şimdi yanan ateşin bir yanındaydı. Çoban onun kocaya vardığını duymuştu. Fakat o gönlünde beslediği, aklında canlandırdığı Sedefine nasıl kendisi dil döndürüp yanaşamamışsa, tüm erkeklerin de ondan uzak kalacağma, aklını yanıltmıştı. Oysa Sedef, az önce nemrudun biriyle karşısına dikilmişti.

Çoban değirmene suyu saldı. Bir süre gürleyen suyun sesini dinledi. Bu sese alışınca, aklı tekrar yukarda yanan ateşe değdi ve Sedefin tatlı yüzü karanlık gecenin içinde, ay gibi parladı.

Birkaç kez değirmenin çevresinde dolandı. Sonra Sedefe doğru yürüdü.

Ateşin basma geldi. Sedefle kocasının arasmda bir mavzerlik boş yer vardı. Sedef sırtüstü yatıyordu. Güzel yüzü meydandaydı. Obasma değen sevinci bu yüze bir pınar duruluğu yaymıştı.

Çoban bakışlarını Sedeften alıp, Davud'a taşıdı. O, yan yatmıştı. Çelimsizliği abanın altından bile seziliyordu.

Çoban önce ateşin yanma oturdu. Sonra karanlığın öldürdüğü doğada canlı olarak yerde yanan ateşi ve az ötede yatan Sedefi gördü. Ona göre Davud bile yoktu şu dağbaşmda. Yerinden kalktı. Tekrar Sedefin başucuna geldi. Bu sıra Ceylan az ötede kişnedi. Karı koca uykularının en katı dönemindelerdi. Çoban kimsenin sahip çıkamayacağı böylesi ölü bir doğaya sığınıp Davud'un başucuna geldi ve gelmesiyle birlikte ayağmm birini kaldırıp, olanca gücüyle basma vurdu. Davud uykusundan atlayamadan bayıldı.

Çoban önce Davud'un belindeki altıpatları aldı ve öteye fırlattı. Bu sıra Sedef sıçradı. Az sonra kendine gelip bağırdı:

— Uy aney!... Başımıza gelenler...

Çoban, Sedefe kulak asmadan işine devam etti. Belinden söktüğü kuşağıyla Davud'un ellerini arkadan bağladı. Sonra Sedefin yaşmağmı çekip aldı. Kör düğümlerle ayaklarına doladı.

Bu sıra Sedef, çobanm bacaklarma yapıştı. Ağlıyordu:

— Etme, dedi. Kurbanın olam etme!...

Çoban gene dinlemedi Sedefi. Eğilip Davud'un başmdan kavradı ve öteye sürüdü. Sonra gelip Sedef in yanıbaşma oturdu.

Sedefin gönlünde ölümü avuçlayan çobana karşı korku ve kin ateşi körükleniyor, öbürünün gönlünde ise, Sedefiyle bir olmak arzusu, durmadan kabarıyordu.

Çoban, Sedefin çıplak saçlarını okşamak için elini uzattı. Sedef fırsat vermedi buna. Kendisini az öteye attı:

— Uzak dur benden, mundar köpek!...

Çoban, Sedefe doğru kaydı. Sesi titriyordu.

— Kaçma Sedefim. Asıl mundar köpek, aha şu heriftir. O, seni elimden almıştır.

Çoban birdenbire Sedefin dudaklarma yapıştı. Korkudan büzülen bu dudaklar az sonra ateşlenip şişti. Fakat Sedef, dudaklarmı söküp alınca, hmçla itti onu:

— Elini sürme biye. Alt tarafı bir can için minnetim yoktur!...

Çobanm dudaklarmda, Sedeften kalan lezzet tüm bedenine yayıldı ve Sedefin direnişini ufalayarak, altma aldı.

Sedef karşı çıkmak istedi. Sedef, karanlığın örttüğü toprağa parmaklarmı batırdı. Fakat üstündeki genç bedeni, söküp atamadı. Ve öyle bir an geldi ki, Sedef, az ötedeki çelimsiz kocasını unuttu.

Birkaç kez bayılıp ayüdılar.

Bu sıra Davud, ateşten uzak kalan bedenine batan serin yelin etkisiyle ayıldı. Yerinden doğrulmak istedi. Ellerinin, ayaklarının bağlı olduğunu fark etti. Başmı kaldırıp öteye baktı: Boşalan yerinde çobanı gördü. Sedef de koynundaydı. Davud, elleri ayakları bağlıyken, çobam haklayamayacağmı bir solukta kestirdi. Fakat o, Sedefin koynunda yattıkça, kini azgınlaşıyordu.

Sürünerek ilerledi. Sırtını ateşe döndü. Sağ elini büzdü. Sol elini ateşin üzerine çevirdi. Çobanın kuşağı yanmcaya kadar ateşe yapıştırdığı elini çekmedi. Acıdan neredeyse sıktığı dişleri, ağzma dolacaktı.

Az sonra temiz dağ havasma, yanan insan etinin pis kokusu yayıldı.

Davud, çobanm kuşağmdan kurtulduğu zaman sol elinin parmakları yerinden kurtulup ateşe yapışmıştı.

Davud, geriye kalan eliyle, Sedefin yaşmağını da çözdü. Sonra usulca yerinden doğruldu. Tütsülenmiş sağ elini beline attı, altıpatlar yoktu. Yere çömeldi. Usulca Ceylan'm yanma vardı. Ceylan kişnedi. Ceylan şaha kalktı. Bu sıra Sedefle Çoban da yerlerinden fırladılar.

Fakat Davut, şimdi yanan elinin gücünden pek fazlasma sahipti: Ceylan'm eğerine sokulu olan mavzeri ele geçirmişti.

Hızla ateşe doğru atıldı. Bir solukta mavzeri sağ omuzuna dayayıp, yanık parmaklarının biriyle tetiğe dokundu.

Çoban ölü sandığı doğanın içinde; mermiyi yiyince, kendisine sahip çıkamadı ve ateşin yanıbaşma düştü.

Bu sıra Sedef, gönlündeki gerçek duyguları aklının ötesinde gizleyemeden bağırdı:

— Nasıl kıydm bu yiğide!...

Davud bir anda, az önce pisliğe batmış karısının alt bölümüyle beraber gönlünün de kirlenmiş olduğunu sezinledi. Karısmm yanma gelmesiyle, elindeki mavzeri kafasma hmçla indirmesi bir oldu. Alacakaranlığın içinde Sedefin örgülü saçlarma bulaşan kan görünmedi. Sedef hâlâ ayakta duruyordu. O şaşırmıştı. Davud olanca kuvvetiyle mavzeri birkaç kez daha vurdu...

Davud, Ceylan'ın yanma geldiğinde yeni bir günün ilk ışıkları, ormanın içine sızıyordu.

Davud, atı, ateşin yanma çekti. Sedefi güçlükle atm üzerine yaydı. Sonra kendisi de bindi.

Yola ilk çıktıklarında Sedef arkasmdaydı ve sevinç yüklüydü. Oysa şimdi, önünde iki kat olmuştu.

Ceylan yürüdü.

Dağ ve orman tükendiği zaman, vakit küçük kuşluktu. Güneşin dinlenmiş ışıkları her yana geçmişti. Sedefin, iki kat olmuş bedeninden sarkan ayakları ve kolları, Ceylan'ın karnına sürünüyordu.

Ve Davud'un ellerinden, güneşin söküp akıttığı kanlar, Sedefin giysilerine damlıyordu.

Ceylan obaya vardığmda vakit öğleyi bulmuştu. Davud yorgunluktan ve kollarmdaki sızıdan nerdeyse tükenip, Ceylan'm üzerinden kayacaktı. Onu ve iki kat olmuş Sedefi görenler endişelenip çevresini aldılar. Fakat Davud, hiç konuşmuyor ve Ceylan'ı Sedefin baba ocağma doğru sürmeye çabalıyordu.

Onları ilk karşılayan Sedefin babası oldu:

— Nedir bu hal!... Kızım hasta mıdır?

Davud dudaklarmı büzdü, başmı iki yana hafifçe salladı. Konuşmak istemedi.

Sedefin babası ürktü:

— Yoksa?...

Bu sırada Davud aşağı indi. Eksilmiş sol eli ve kanlı giysileri, iyiden iyi belli oldu.

Bir anda oba yerinden çözüldü.

Sedefin anası, tırnaklarını yüzüne geçirdi. Gözyaşları, bağırdıkça ağzma sızıyordu:

— Uy aman aney... Başımıza taş yağdı... Süt gelin... Vay yavrum... Başımıza taş yağdı, küller elendi...

Sedefi bir odaya aldılar. Üzerine ak çarşaf örttüler...

Davud, olup bitenleri bir bir anlattı. Sedefin babası, öne düşmüş başını kaldırmadan dinledi.

Uzun bir sessizlik girdi aralarma. Sonunda baba, yasmı bir yana dürüp sordu:

— Söyle bakalım Davud, verdiğin başlık ne olacak?

Davud vereceği karara, ağalığının ününü denk düşürmek istedi:

— Benim ağalığımda başlığı geri almak yoktur, dedi. Bir kız isterim.

Sedefin babası, yüreğini biçen bu karara karşı duramadı.-

— Eee, dedi. Bir kız daha...

Davud yerinden kalktı. Gitmek istedi. Sedefin babası ondan önce davranıp, önüne durdu:

— Fakat, bir dileğim var, dedi. Sedefin cenazesi kalksın, bacısını öyle götür...

ŞARK ÇIBANI

Damgalanan insanlar, çirkinleşen insanlar, Tanrı'ya açılan umutlarıyla kümeleştiler. Doğu'nun insanı isyan etmedi. Doğu'nun insanı boyun eğdi Tanrı buyruğuna; «Güzellik Çıbanı,» dediler, yüzlerindeki sefalet damgalarına.

insanlar yüzyıllarca sindi tabiatın zulmüne... Sıcağına göğüs gerdi, fakat pisliğine battı. Sinekler birbirine ulaklar yolladı. Sinekler Doğu'ya kıstırılmış insanların üzerine, yağmur gibi yağdı. Doğu'da insan etinin talanı vardı. Doğulu insanlar sinekten korkuyorlardı.

Sinekten korkanlar... Sineği dev yapan Tanrı...

Bir dev havalandı, bedeni zehir yüklü, gözleri yoksul düşmanı. Doğu'da her ev, yoksulluk kovanı. O körpe bir beden aradı. Vıızz... Bir göz odada, altı can: Karı koca, dört yavru. Çöktü, iki yıllık bebenin, süt bedenine. Emdi, kustu. Bebe şimdi, çıban yüzlü...

Kadın, rafa uzanıp küçük bir kâğıda sarılmış pudrayı aldı. Pudra Suriye'den kaçak gelmişti, mahalle komşusuna. Şark çıbanlarını kurutan bir pudraydı bu. Bir çimdik alıp iki yıllık bebenin yüzüne serpti. Bebenin burnunu tümüyle kaplayan çıban irin için-

deydi. Burun delikleri kan pıhtılarıyla dolmuştu. Kahve kaşığından küçük ağzı açıktı ve ancak bu açıklıktan, içeri hava çekebiliyordu..

Yüz, serpilen pudranın etkisiyle kaşındı. Bebe elini, yüzünde rasgele dolaştırdı. Bu küçük ellerin dokunması bile, yaraların çözülmesine ve kanla karışık irinlerin, aşağıya doğru akmasma yetti. Kadm serptiği pudranın boşa gittiğini görünce, bebenin kana bulaşmış ellerine vurdu:

— Pudrayı heder ettin!...

Sonra hamama geç kalacaklarmı düşündü. Yerinden doğruldu. İnce bir tülbent alıp, bebenin yüzüne örttü. Ve odadaki çocuklarına seslendi:

— Hadi uşaklar, düşün önüme. Sizi sıcağa aparacağam.

Az sonra hamamın yolunu tuttular. En büyük çocuğu, bohçayı sırtlamıştı. Henüz yedi yaşmda olmasına rağmen, yüzünün sağ tarafını, pençe gibi kaplayan yaranın çirkinliğini, acı acı yaşıyordu. Sırtma vurduğu bohçayı sağ eliyle kavramış, dirseğini de yaranın üzerine bastırmıştı.

Hamama vardüar. Kendilerine bir köşe bulup soyundular. Kadm peçeden sıyrılınca, yüzündeki yaralar meydana vurdu. Hamam yaralı yüzlerle doluydu. Bu yaralar, acımadan çok iğrendiriyordu insanı. Dudakları büzen, yok eden, gözleri kör, burunları düşüren, pembe yanaklara batan yaralardı bunlar...

Kadın çocuklarıyla bir kurnanm yanma sokuldu. Elindeki tası kurnaya, beş, on, yirmi elin direnmesine rağmen daldırdı. Nafile... Tas boş çıktı. Kadm çocuklarına döndü:

— Yanımdan heç ayrılmayasız ha, dedi. Ben suylan uğraşacağam, siz bacıyıza mukayyet olun.

Tekrar tası kurnaya daldırdı. Bu kez su alabilmişti. Tasm içindeki suyu, kendine en yakm olan çocuğunun basma döktü. O kadar azdı ki, çocuğun ancak bir lokmacık yeri ıslandı...

Hamamdaki buharın etkisiyle yavaş yavaş kirler gevşemeye, bebenin yüzündeki yaralar kanamaya başladı. Yanaklarmdan sızan kanlar ağzma kaçıyor, bunalan çocuk, ağlıyordu. Kadm ağıdı kesilmeyen bebeye döndü:

— Yere giresice, ağzmı çarık gibi açıp ağlamasana, dedi. Sonra bebenin böğrüne bir yumruk indirdi.

Büyük çocuk, öfkeli anasma seslendi:

— Aney, sen Ayşo'ya bak, ben su alam.

Anası azarladı onu:

— Bösböyükler becerdi de...

Kız israr etti:

— Bir smarım. Ver hele, şu tası...

— Smamağa ne hacet. Görmiysen mi, ne kıyamettir.

— Bir sefer ha... Aha şu yamaçtan daldırıram.

Kız elini uzatıp tasa asıldı. İşte ne olduysa, bu anda oldu. Kadm vermemek için direndi. Kızma vurmaya davranmca da, tas her ikisinin elinden kaydı. Önce sert mermer üzerine düştü. Sonra oradan sıçrayıp, bebenin ulumuş burnuna çarptı. Büyük kız birdenbire bağırdı.

— Uy aney... Ayşo'nun burnu tirnik oldu.

— Viş... Başımıza gelen... Hani kız?

— Na... Burnundan bir parça düştü...

Kadm yan tarafta yatan bebenin yüzüne eğildi. Elini uzatıp kanayan kısma dokundurdu. Bir parça kopmuştu. Kadmm her yanı titremeye başladı. Kesik

burunlu bebesinin geleceğini, bir yıldırım hızıyla düşünebildi. Burnun sol kanadmdan bir parça kopmuş ve kirli sularm içinde, akıp gitmişti.

Böylece bebe, kesik burunlu oldu. Bu kopan parçayla beraber, onun gençliği, hatta ömrü acılara kucak açmıştı şimdiden.

Belki günün birinde Doğu'dan çıkıp, Güney'e, Kuzey'e, Batı'ya, sürüklenecek, o zaman; Doğu'nun bu drammı bilmeyenler, ona iğrenerek bakacaklardı: «Frengili misin?» «Cüzamlı mısm?» diye soracaklardı.

O, başmı önüne eğecek, utancından yüzüne dolan kan, yaralarmm içinde zikzaklar çizecek: «Yandı,» diyecek. «Gaz parlamış,» diyecek. İnsanlar bu yüzü fazla görmemek için, dilediğini yapıp başlarından savacaklardı.

Kadm bebesini kaptığı gibi dışarı koştu. Çocuğun burnundan akan kanlar ıslak zemin üzerinde, kurutma kâğıdma damlayan . mürekkep gibi dağılıyordu. Hamamcı şaşkına dönmüş anayı, bebenin kanlı yüzünü görünce:

— El kadar çocuğun hamamda ne işi var bacım? dedi. Hem de yüzü, yara bere içinde. İnsan böylesi zamanda hamama mı gelirmiş?

Kadm sızlanarak kucağındaki bebeye baktı:

— Ne bilem bacım ha... Ne bile... Sıcağa apar dediler, yu dediler. Su pisliği söküp alırmış... Ben şimdi ne yapacağam? Başıma küller elendi. Biye bu aklı verenlerin, Allah kapısını kuş poğuyla böleye...

Hamamcı yumuşak bir sesle:

— Hele şuraya yatır, dedi. Her şeyin bir çaresi bulunur.

— Hangi tirnik burna çare bulunmuş ki... Kopan

parça geri mi gelirmiş? Ay çebreli yavrum heder oldu.

Bu sıra bir kova su getirdi, ihtiyar bir kadm. Bebenin yüzünü yıkadılar. Kan bir türlü dinmek bilmiyordu. Kadm ağlamaya, dövünmeye başladı. Su getiren ihtiyar kadm sakin sakin konuştu:

— Çalınma bacım, dedi. Hepimizde çıban var, ne olur ki?... Allahı Hüdaya karşı gelinmez. Onun her işi hoştur. Bu çıbanlar her kula nasip olmaz. Allah'ın sevgili kullarıyız ki, yüzümüz, gözümüz çıbanlı.

Kadm biraz sakinlemişti. İhtiyar kadm çocuğun saçlarmı okşayarak konuşmasmı sürdürdü:

— Sen heç bu çıbanların yakışmadığı yüz gördün mü bacım? Allah'ın hikmeti işte... Peygamber efendimiz çıbanları sıvazlamış da: «Güzellik çıbanı,» demiş. Ya... Hepimizin yüzü dolu ama, Peygamber eli değdiğinden ışıl ışıl yanar yüzlerimiz. Allah'ın nuru serpilmiş bir sefer...

Kadm gözlerini bebeden ayırmadan:

— öyle herhal, dedi.

Kadm, çocuklarıyla geç vakit hamamdan çıktı. Kesik burunlu bebe, baygın yatıyordu anasının kucağında... Burnundan kopan etçik, insanlarla Tanrı araşma bir köprü kuracak, ömrü boyunca Tanrı'nm varlığı için hizmette bulunacaktı: İnsanlar bu yaralı yüzü gördükçe kendi parlak, çizgisiz yüzleri için Tanrı'ya şükredeceklerdi. Oysa, bebenin burnundan kopan et, hiçbir zaman geri gelmeyecek ve yüzündeki çukurlar, çıkıntılar kaybolup gitmeyecekti. Böylece bedenin umudu tekrar Tanrı'ya yönelecek, fakat değişmeyen yüzü, Tanrı'yla arasmda, ya anlatılmaz bir kin ve hırçınlık yaratacak, ya da bu bebe, güzel her şey karşısmda ufalacak ve son bir umutla, kendisini Tanrı'nm cennetine adayacaktı!

Eve vardıklarında, güneş batıya akmış ve kent karanlığa sıvanmıştı.

Kadm önce gaz lambasmı yaktı. Sonra ağlayan bebenin ağzına sağ memesini tutuşturdu. Bebe, açlıktan kupkuru olmuş midesine bir yüksük süt aktarabilmek için çırpındı. Çırpındıkça, kesik burnunu memeye gömdü durdu.

Az sonra evin erkeği geldi. Sıcağın altmda çalışmaktan, kerpiç çekip çamur karmaktan elleri yarılmış, dudakları yer yer çatlamıştı. Büyük mendiline sarıp getirdiği domatesleri yere yaydı. Sonra karısına.

— Hele biraz yufka ıslat, dedi. Bugün beter acıkmışam.

Kadm, on beş yirmi yufka ıslatıp getirdi. Kâğıt gibi açılmış yufkanın araşma domates, soğan, biraz da yeşil biber döşeyip, bir dürüm yaptı adam. Durumunu yerken karışma çıkıştı:

— Sırık gibi ne dinelisen, sofraya çöksene. Hadi, uşakları da toparla...

— Yemek zukkumlanacak mecalim yoktur.

— Canm bir şeye mi sıkılıy? Sen heç ekmeğe uzak durmazsan...

— Bugün başımızda bir tufan koptu... Hep sual etmesen daha eyi...

— Ne tufanıymış? Senin hayırlı bir iş tuttuğun ne zaman görülmüştür...

— Benim karayazım... Kaderim yanlış çalınmış... Uşakları sıcağa apardım.

Kadm konuşmasmı kesti. Gözlerinden akan yaşlar, inişli yokuşlu yüzünde, aşağıya doğru akıyordu. Adam sabırsızlandı:

— Eee... Sıcakta başıyıza bir hal mı geldi.

— Hee... Ayşo'nun burnu tirnik oldu... Tirnik Ayşo...

Adam dürümünden ağzına bir lokma soktu. Sonra güldü:

— Bunda yakmacak ne var ki, soylu evlatmış, bana çekti. Babası da tirnik değil mi ulan avrat. Hu.. Tirnik babanm tirnik kızı...

— Sen herifsin emme...

— Eee... N'olacakmış?...

— Kız kısmı ne kadar özürsüz olursa, o kadarına eyidir.

— Vay... Kızın özürsüzü, namuslu olanıdır.

— Hemin namuslu, hemin özürsüz.

— Asileşme ulan... Allah'ın nakışma dil mi uzatacağsan...

Kadm korktu:

— Tövbe, tövbe ki bin kere...

Adam gülerek anlattı:

— Sen bili misen kız, ben nasıl tirnik olmuşam? El kadar enikmişem, burnumda aha şu mübarek yara peydahlanmış. Şişmiş babam şişmiş. Olmuş sana davul gibi. Babam beni —nur içinde yatsın— Cilveli Circo'ya aparmış. Sen Cilveli Circo deyip geçme... Berberdi emme, attığı neşteri şimdiki tabipler atamaz. Ne dedimdi? Ha... Cilveli Circo davul gibi olmuş burnumu, bir tutam Halep ibrişimiylen çevirmiş. Usulcana başlamış ibrişimi iki ucundan çekmeye... Çekmiş babam, çekmiş. Sonunda burnumun ucunda irini toparlamış. Ustalığına getirip Allah demiş ve ibrişime olanca gücüyle asılmış. Eee... İrin tepmiş dışarıya... Fışkırmış Cilveli Circo'nun suratma... İşte bu arada burnumun ucundan da bir parça kopmuş... Rahmetli babam güle güle anlatırdı hep... Ya avrat, sen Cilveli Circo'ya erişmedin...

Bir sinek havalanır Urfa'dan... Vıızzz... Uçar Antep'e... Vızzz... İnsanlar umutsuz yatar. Sinekler kanatlarmı korkusuz gerer, kapar... Doğu'da insanlar pis, şaşkın... Bir sinek olur, bin, milyon... Doğu'da, insanların üzerindeki Peygamberin kolu yorgun, eski... Batıdan, kuzeyden göç eden sinekler sevinçli...

Bir sinek konar yeni doğmuş bir bebeğin yüzüne... Emer, kusar... Bebe uyanmaz... Yeni bir sinek... Emer, kusar... Bebenin elleri bağlı... Bebenin anası, babası dilsiz, kör...

Alamut

KARA VAGON

Ve bir tren durdu. En önde karnında su ve kömür taşıyan bir çekici... Arkasında meyveler, hayvanlar ve eşya taşıyan vagonlar... Birkaç insan vardı trenin içinde: Sürücü, ateşleyici, işaretçi. Birkaç vagonun kapısı açıldı. Kalaslar taşmdı. Atlar, camızlar, inekler üzerinden yürütüldü.

Bekleşen insanlar zavallı, şaşkm... Tanrı'nm arkasında kalan, hep Tanrı'nm gölgesine düşüp, unuttuğu insanlar... Tanrı büyük, insanlar küçücük... Tanrı'nm gözünden kaçanlar!... Beş, on, yirmi... Ve daha fazla. Hayvanların boşalttığı vagona alındılar. Kadınlar, çocuklar, erkekler... Ayakları altmda bokları ezdiler. Boka rağmen oturmak istediler. Fakat bu ara beş, on, yirmi insan daha sokuldu, vagona. Kadınlar, çocuklar, erkekler... Ayakta yan yanalar. Analar çocuklarını buldu vagonun içinde. Ve kimileri karılarını itti, erkeklerin yanmdan, kadmlarm istifine. Bu ara güneş el salladı. Güneş bu insanoğlunun dramına daha fazla dayanamayıp, ilerdeki bir dağın ardına yuvarlandı. Tren uzun bir zaman, hızlı bir trenin, gelip geçmesini bekledi. Kara vagonlar, kara vagonlarda unutulmuş insanlar...

Doğu'da ölmek: Almyazısmı kurşunlayan son umut. Başka diyarlarda doğabilmek fırsatmı müjdeleyen kurtarıcı. Dağları çıplak, ovaları hain bölge. Buğday başakları altm. Ateşin içinde oynaşan bereket. İnsanlar, toprakla güneş arasmda aç ve şaşkm. Doğaya sinen insanlar... Mezarları büyük, derin. Mağaralar üç, beş, on insana mesken. Taşı yastık, toprağı tencere, kederi kader yapanlar...

Bir trenci hatırladı, raylar boştu şimdi. Yeşil bir lamba yanıp söndü. Tren önce silkelendi, sonra gözlerine ışık verip, karanlığa atıldı.

Pof, pof, pof...

Raylar şangırdadı. Kara vagonda, her insanın gönlüne bir el uzandı. Sıktı onları. Gurbet başlamıştı. Tarlalardaki beyaz pamuklar onları bekliyordu. Paraya hasret, paraya muhtaç insanlar. Para için açılan cepler. Pamuk tarlaları gibi ak pak hayaller. Sonra... Kimi üç yüz, beş yüz, bin ekmeği umut etmede. Kimi eczanedeki ilaçları. Kimi bir eşeği...

Tren sıcak havayı, serin yel yapmada. Serin yele hasret insanlar. Düşmanları sıcağı, cezalandıran tren. Trene hayran, trene saygılı insanlar...

Karmlarmdaki tahılı öğüten mideler... Suyu sidik yapan organlar... Tren bir istasyonda soluk almada... Kara vagondan bir adam atlar. Şaşkm, ürkek. İleri gider, utanır, daha ileri. Aptesini bozar, şalvarını toplar...

Trenin tekerlekleri dönmeye başlar. Aptesini bozan adamdan habersiz. Adam şalvarmm uçkurunu vurmada, tren gitmede... Adam koşar, tren gider. Adamm hayalleri titrek. Alacağı üç yüz, beş yüz, bin ekmeğinin umudu kaçmada. Adam atar kendini bir vagona. Binemez... Düşer tekerleklerin altma. Birkaç

kişi bağırır. Tren durur, zınnk... Adamı çekerler tre-nin altmdan. Bir ayağı eksik...

Trenciler bağırır, trenciler küfreder. Yeni bir emir: Bütün kapılar kapanacak. Suçlu, yaşamasını beceremeyen! Suçlular dışarda!...

Kesik ayaklı adam orada kalır. Bacağından kan akar. Onun asıl kanayan umutlarıdır. Al kana bu-lanan ak pak umutları. Tren tekrar hareket eder. Adamın gözleri raylara takılı. Arkadaşları el sallaya-maz, kapılar kapalı. Ve vagondaki insanlar, başkal-dırıp, üzerlerine kapanan kapıları yumruklayamazlar.

Düşünceye karşılık uydurmuşlar; uyumak, umu-da; beklemek, mutlu yaşamaya; cehennem ve acı çek-meye karşılık, cennet ninnileri söylenen insanlar...

Tren soluk alıp vermede... Tren insanoğlunun hizmetinde. Onu yapan insanlar bir bölümünde, hay-van bokunun üzerinde yan yana. Tren gitmede... İn-sanlar onun barsağmda, dışarıya atılacakları zamanı beklemekte...

Pof, pof, pof...

Sonra emeği bekleyen pamuklar... Kozalağı kav-rayacak eller... Eller yarık, beyinler güneşin alnında uluk... Pamuktan dağ yapacak insanlar. Dağı iplik, ipliği şehirde satacak insanlar. Tren yaklaşmada...

Vagonun içinde, bir kıpırdama:

— Aptestim, dedi, adamın biri.

İnsanlar şaşkm.

— Küçüğüdür inşallah?

— Ne çar eki büyük!...

İnsanlar kederli, insanlar biçare:

— Gün ışığında hökümsüz, dediler.

Adam kıvranmada:

— Etmen... Dar zamanımdır!...

— Hökümet kapısı zorlanmaz, dediler.

Tren rampa yukarı inlemede, adam, eli kasığında kıvranmada:

— Of... Of Allah, yetiş imdadıma...

İçlerinden biri sorar:

— Hangi cıvık adamdır bu, zamansız oflamada?

Adam yılgın:

— Biye Aznavur Davud, derler...

Adam güler... Aznavur Davud kızgın:

— Açın kapuyu. Küreleyin beni aşağıya.

Adam vagonun kapısmı açtı. Temiz hava içeriye daldı. İnsanlar m gönlü ışıldadı. Aznavur Davud uca geldi:

— Verin biye elleriyiz!...

Adamlar konuştular:

— Gurbet hepimizin düşmanı.

— Sırt verecen düşküne...

— Herkes birbirinin anası, babası...

Adamın gözleri fırlamış:

— Eliyizi verin lo... Yoksa ben gidiyem.

İki adamdan her biri, Aznavur Davud'un bir elini kavradı. Aznavur Davud:

— Ellerime eyi yapışasınız ha babolar, dedi. Düşman karşısmda, mavzere yapışır gibisine...

Adamlar:

— He... Gönlünü serin tut, dediler.

Adamın ayakları en uçta. Kolları gergin, kıçı dışarda. Tren yokuş aşağı yağ gibi kaymada... Adam boşalmada...

Uygarlık aceleci... İnsanlar becerikli!... Adamın boku tarlalara savrulmada. Talihli tarlalar, gübreye kavuşmada... İnsanlar sevinçli. İnsanlar Aznavur Davud'un ardmda sırada:

Pof, pof, pof...

Tren tünellere girip çıkmada... Karanlığa alışkın insanlar, tünellerde, dışarı bakmada...

Tren Gâvur Dağları'nın eteğinde. Kendini Çukurova'ya kavuşturmak için son sabrmı harcamada... Sonra... Düz ova, kudurmuş gibi akan tren. Sallayan tren. Vagonlarda insanlar birbirine geçmede...

Eskiler hatırlamada:

— Çukurova'ya vardık...

— Yolun çoğu eridi...

— Ben heç sevinmiyem...

— Sen tembelsen babo...

— Seni aşaram gene de...

— Oşt...

Pof, pof, pof...

İnsanlar yorgun, neşeli. Umutlar kanat açmada, trenden hızlı. Çukurova bereketli, beyaz köpüklü deniz. Çukurova yeryüzünün cehennemi...

Katırı küheylan, zehiri şerbet, cadıyı melek yapan insanlar. Kara vagon ak, Çukurova yazın sıcağında yayla. Tanrı'nm unuttuğu, Tanrı'nm çilesine sahip çıkanlar geliyor, Çukurova'ya... Hey!!..

Bir ses umutlan çizdi:

— Uy aney!...

Kadınm gözleri ayrık, eli karamda.

— Ay aman aney!...

Kadmlar, kadmm basma dikildi. Erkekler sinirli:

— Bu feryat niye?

Kadmlar meseleyi kavradı. Sıklaştılar. Bir parça yer hazır.

Kadm oturdu:

— Uyy... Off... Geliy...

Bir erkek bağırdı:

— Sen misen avrat? Kız Ayşo!...

Kadın sesi aldı, hemen cevapladı:

— He... DoğuruyamL.

Bir kadm, kadmm ağzmı kapattı:

— Viş anam!... Herifler var!...

Kadınlar birbirine kenetlendi. Kuş uçmaz, ışık sızmaz.

Yaşlı bir kadm, sancılı kadmm donunu çözdü. Entarisini yukarı sıyırdı. Başka bir kadm arkaya geçip kadmm kollarmı kavradı. Yaşlı kadm usta... Yaşlı kadm tarlada doğurmuş, kendini doğurtmuş...

Kadmm bacaklarını ayırdı, karnına bastırdı. Bebe inat etmede... Kadm bağırmada:

— Uy aneyy!... Vay aney!...

Kadmm kocası sinirli, şaşkm:

— Geri tep imansız... Daha karnm küçük...

Yaşlı kadm:

— Yedi aylık olmaya?

— Uyy aney!!... Uy Allahh!...

— Ulama ulan dinsiz. Yanıltma bizi.

— Uy... Uyan aney öliyem!...

— Sus ulan hayasız köpek... Kuzlamanm zamanı mı?

Adamlarm çoğu «Yahülvela» çekmede. Kadmlar korkak, merhametli. Bebe ana rahminin karanlığında oynamada... Bebe, kara vagonun içinde bir ışık, bir umuttan uzak, çeker kendini hep yukarıya. Anası sancılar içinde:

— Allah!...

Yaşlı kadm:

— Bağırma, der. Ikın...

Kadm ıkınır. Kadmm bütün vücudu tere bölenir. Bebenin başı dışarda...

Tren düdük çalar. Tren kendine yol açar. Bebenin yolu tünel...

Yaşlı kadını korku sarar:

— Avrat çatlıyacak...

Bebenin başı dışarda, beklemede... Yaşlı kadının elleri, hayvan bokuna değik. Uzandı bu eller, çekti bebeyi. Bebe inatçı, bebe dünyadan endişeli. Yaşlı kadının boklu elleri, bebenin yüzünde, gözünde. Ana, baygm yerde yatmada... Bebe, yaşlı kadmm elleri arasmda...

Kadmın kocası sabırsız:

— Oğlan mı?

Yaşlı kadm bebeyi evirip çevirmede... Bebenin yumuşak derisi, kadmm ellerine yapışıp kopmada:

— Uşak oğlanmış...

Adam sevinçli...

Pof, pof, pof...

ABDO İLE HAKKO

Güneş, henüz battığı yerden fırlanıp denememişti. İnsanlar döşeklere yapışıktılar. Bu sıra, Zemzem Bacı'yı sanki birisi dürttü. Yatağm içinde kıpırdanmaya başladı. Namaz vaktiydi.

Henüz kırkma bile ulaşmadığı halde, kıvır kıvır olmuş saçlarına bakımsızlıktan iyiden iyi ak düşmüştü. Ömrü boyu, toprağm üzerinde bedenini dolaştıran ayakları, güneşten çatlayan dere kenarındaki çamurlara dönmüştü. Elleri sanki ayaklarma özenmiş, onlardan geri kalmamıştı.

Zemzem Bacı abdestini alıp namaza durdu. Eğildi, kalktı. Sonra üç beş dakika kalkmadan, ellerini açıp dua etti. Tanrısından, bostandaki bütün karpuzların kanşeker ve tomurcuklaşan günün, insanlara hayırlı olmasmı diledi. Yerinden kalkıp büyük oğlunu hafifçe silkeledi:

— Hişt, Abdo, ben gidiyem. Hişt, ben gidiyem ha...

Abdo yatağın içinde kıpırdandı. Cevaplamadı anasını. Zemzem Bacı tekrar seslendi:

— Abdo, ulan Abdo, kendiyi ölümcüllüğe vur-

ma. Korkma, sizi hemen aparmayacağam bostana. Yalnız gidecağam.

Abdo inil tili bir sesle:

— Uyku şirin aney, dedi. Kalkamıyam...

— Beni işit, sonra gerisin geri yat Abdo... Diyem ki ben bostana gidiyem. Karpuz döşürecağam. Sen kardaşıy uyanmca, onu da al gel... Eşeği bırakıyam. Geç kalmaym ha... Babay böğün develeri getiriy...

— Ee... Ee... anlamışam... Savuş get. Ben kardaşımla gelecağam...

Abdo tekrar yatağa kendini yapıştırdı ve bölünen uykusunu birleştirdi.

Zemzem Bacı, basma sofra bezine benzeyen bir örtü alıp bostanm yolunu tuttu. Önce otuz otuz beş haneli köyü geçti. İnce bir dereden aşıp, söğüt ağaçlarının araşma daldı, önüne bazen iri köpekler çıkıyor, bir süre havlıyorlardı. Zemzem Bacı, bu köpeklerin kendisine bir şey yapmayacaklarmı bildiği halde, gene de anlatılmaz bir korkuyla-.

— Şoşo, şoşo beni tanımadıyız mı? diye köpeklerle yakınlık kurmaya çabalıyordu.

Bir ara kendini evlerin ve ağaçlarm belirtisinden uzak buldu. On on beş dakika sonra bostanın çardağına vardı. İçeri girmedi. Güneş henüz meydanda yoktu. Fakat her yana ince bir aydınlık yayılmıştı. Zemzem Bacı doğru bostanm içine vurdu. Tiyeklerin ucunda, ortasmda davul gibi şişmiş karpuzlar yatıyordu. Benekli nakışlar toprağı süslemiş, doğanın gücünü yaymıştı yere. Zemzem Bacı eğilip sevdi bu benekli karpuzlarm birkaçmı. Onları develere yükleyecek, şehre götüreceklerdi. Sonra insanlar havaya kaldırıp sallayacak, parmaklarıyla takırdatacaklardı. Üç kilo, beş kilo... Küçük bir karpuz koparıp, yere vurdu. Karpuz ikiye ayrümıştı. Bir parçasına elini geçirip;

göbeğini dışarı aldı. Boş midesine şekerden tatlı karpuzun suyu inmeye başladı. Bu sırada güneşin kırmızı, yumuşak ışıkları, Zemzem Bacı'nm üzerinden aşıp, ötelere vardı.

Böylece güneş doğaya sıcak soluğunu yaydı ve her şey kıpırdanıp, hareketlendi.

Abdo, eşeği ahırdan avluya çekti. Hayvan güneş ışığına çılanca gerindi, sonra tıksırdı. Boz ve dişi bir eşekti bu. Uzun yola yatkm değildi. Fakat kısa yolda tırısı emsalsizdi. Abdo, hâlâ odadan avluya çıkmamış olan kardeşine bağırdı.

— Sülük gibi ne yatağa yapışıysan ulan. Çepik ol... Gün iki mızrak yol aldı... Hadi... Niye ses vermisen ha!...

Hakko altı yaşma varıyordu. Tepsi gibi yuvarlak yüzünde ağzı küçük, gözleri iri ve yuvasında fıldır fıldır dönerdi. Bir kusuru vardı: Tembel mi tembel. Dışarı çıkmadan ağabeysi Abdo'ya seslendi:

— Geliyem...

Abdo odaya girdi. O hâlâ yatağm içindeydi. Bacak bacak üstüne atmış ve ellerini de başmm altına kenetlemişti. Abdo ileri atılıp, yataktan söktü onu. Sonra bir tokat yapıştırdı:

— Ulan, senin kadar enikler, obanm davarını önüne katıp, dağ bayır aşmada...

Tokadı yiyen Hakko değilmiş gibi:

— Arkaya binmem ha, dedi. Önüne al beni...

Abdo, Hakko'yu eşeğin üstüne hoplattı. Sonra kendisi bindi. Yola koyuldular.

Abdo, on dört yaşmı bu güz tamamlamıştı. Ergen olalı iki yıl oluyordu. Köy yerinde başını sağa, sola çevirmiş, fakat çokluk kerpiç duvarlar, hayvanlar ve ağaçlar görmüştü. Yaşma uygun kızlar ya çarşa-

fin içinde, ya da gözleri yerdeydi. Köyün kuyusuna birkaç kez sokulacak olmuş, kadmlar hamamma girmiş gibi, taşlamışlardı Abdo'yu...

Hakko ağabeysine sordu :

— Karnıy aç mı?

— Az...

— Ben çok acam... Bir dürüm olsa ne hoştur...

— Nef siz olma ulan... Bostana varmca karpuz yersen...

— Ben çekirdeğiylen y iyem ha... Ya sen?

— Sus ulan...

Bu sırada söğüt ağaçlarınm örttüğü ince bir derenin kenarma vardılar. Eşek suyu geçmek istemedi. Direndi... Sonra başmı öne eğip su içmeye başladı, Hakko merakla:

— Ağey, dedi. Eşekler aç karnına niye su içiy?

—- Ne bilem ha... Eşeklen insan bir mi olurmuş...

Eşek suyunu içti. Sonra bacaklarmı açıp işemeye başladı. Hakko:

— Ben de işeyeceğam, dedi.

Abdo, kardeşini adeta eşeğin üzerinden fırlattı:

— Of ulan of, dedi. Haydi tez ol.

Hakko az ileri gitti. Bu sıra Abdo da eşekten indi. Eşek henüz işini bitirmemişti. Abdo kopan şarıltıya dönüp baktı. Bu ara gözü orasma ilişti. İlgisi çoğaldı. İçi gıdıklandı... Söğüt ağaçlarmm örttüğü bu dere her şeyi yapmaya elverişliydi. İnceden inceye duyulan kurbağa ve böcek sesinden başka hiçbir şey duyulmuyor, görünmüyordu. Tam bu sıra Hakko geldi:

— Hadi ağey, dedi. Beni hoplat.

Abdo, eşeğin gönlünde kopardığı cinsel ateşten kendini çekip alamadı:

— Var mısan Hakko, dedi. Şenlen bir öç kura-

lim? Ben eşeklen gelim, sen kaç. Bakak kim önce bostana varacak...

Hakko'nun gözleri şeytanca parladı:

- — Ben eşeklen gelim, sen kaç, dedi.

— Vurdum mu yıkarım ulan. Ben senin büyüğünem. Ben eşeklen...

— Sen kazanırsan ağam... Ben biliyem. Bu eşeğin tırısı benden fazla.

— Vallahi tırısa kaldırmam...

— Gel bu işten gönül rızası ile vazgeç ağey... Hem çok acam ben...

— Ağzımdan çıkan olacak... Sen kaçacaksm, ben eşeklen gelecağam... Sonra silleyi ense köküne yersen...

Hakko yüzünü ekşitti. Sonra isteksizce yola çıktı. Hem koşuyor, hem de arada bir dönüp, bakıyordu. Az sonra aralarına söğüt ağaçları girdi.

Abdo eşeğin yularından tutup, ilerdeki bir söğüt ağacmm altma çekti. Eşek, başmı yere verip seyrekleşmiş otları, dişleyip, koparmaya başladı. Abdo eşeğin ardma geçti. Gıdıkladı hayvanm orasmı. Eşek önce bacaklarmı açtı, sonra kuyruğunu dikti. Abdo, bu sıra şalvarmm uçkurunu çözdü ve eşeğin arkasmdan öne doğru eğildi. Başmı semerin üzerine dayadı. Eşek az ilerdeki otlara doğru bir adım attı. Abdo da ona yapışık ilerledi. O kendisini bu işe iyiden iyiye kaptırmıştı. Eşek başmı, geriye çevirip olup bitenlere baktı. Abdo'yla göz göze geldiler. Abdo'nun gönlüne anlatılmaz bir utanma duygusu aktı. Eşeğin kocaman gözleri baygmdı ve onu aşağılıyordu adeta. Fakat Abdo aylardan beri gözlerini fıldır fıldır döndürmüş, ne yazık ki, köy yerinde, hiçbir kızm gözlerini üzerine çekememişti. Kızlar kaçmış, Abdo şaşırmıştı. O yetişkindi artık. Kuşkusuz bedenine, eşeklerin gözlerini

batırmak istemiyordu. Hele başmı, kıçmı koyduğu şu pis semere dayamak ona ölümden beter geliyordu. Fakat o her şeye rağmen, şu eşeğin cinsel sorununun bir sigortası olduğunu da sezinliyordu... Abdo güzel bir köylü kızmm, önce başmdan örtüsünü alıp, dudaklarından öpmeyi, sonra şu söğüt ağacının dibinde, kızla birlikte bir o yana, bir bu yana yuvarlanmayı kim bilir ne kadar isterdi.

Eşek bir süre de, Abdo'nun titreyen dudakları üzerinde gözlerini tuttu. Abdo bütün bedeninin gevşeyip, eşeği rahat bırakacağı bir anda, kulağının dibinde vmlayan sesle taş kesildi adeta:

— Ağey!...

Abdo kımıldamadı. Hakko devam etti:

— Eşeğimize ne yapıysan?

Abdo bir süre durumunu bozmadı. Başı semerin üzerinde olduğu halde Hakko'ya baktı.

Hakko küçük yaşma rağmen her şeyi kavradı. Ağabeysine arkasmı döndü. Abdo kendine gelip eşeğin arkasından koptu.

Aradan epey bir zaman geçti. Abdo eşeğe bindikten sonra:

— Hadi, yekin, dedi. Atla...

Hakko ağabeysinin ayağma basıp indi. Sonra eşeği dehlediler... Dereden geçip, ovaya vardıklarında Abdo dayanamayıp sordu:

— Niye geri döndün ulan?

— Şeytan dürttü ağey...

— Ben siye kaç, durmadan kaç demedim mi ha!...

— Beter kaçtım ağam. Soluğum kesildi. Gelimisen diye ardıma baktım, emme hiçbir şey göremedim... Kaçmaya devam ettim. Bir sefer daha baktım. Seni gene görememişem. Ben biye meraklandım. Ba-

şıya bir hal geldi belledim. Gerisin geri döndüm. Beni görünce niye şaşırdıy?

— Kim şaşırdı ulan gevvat?

— Bizim eşek uslu değil mi ağey?...

— Hee... Nasıl yani?...

— Anam görseydi ne yapardıy?...

— Bak Hakko... Kardaşım Hakko... Siye diyem ki, bu meseleyi kimseye açma... Eğer ağzından kaçırırsan, bilesin ki, ben ağan Abdo değilem gayrı...

— Sen de beni kollayacan emme...

— Ne gibisine?

— Sabahları erken kaldırmayacan. Sille atmıyacan...

— İstediğin bunca olsun aslanım...

Hakko bir süre düşündü, sonra sevinçle:

— Bir şartım daha var ağey, dedi. Bostanda hep küçük karpuzları taşıtacan...

— Ona da hee..

Uzaktan bostan göründü. Develer ve insanlar kıpır kıpırdı. Abdo keyifsiz:

— Bugün çok iş var, dedi. Bostanın bütün karpuzları toplanacak, küme edilecek...

Hakko güldü:

— Ben yorulmam ki. El kadar ufaklarmı taşıyacam unutma ha!...

Abdo sinirlendi:

— Arada bir büyüklerini de taşımalısan...

— Yok ağey... Anama söylerem...

— Ağzıya sıçım ulan. Senin eliye düştük ha... Vay babo vay. Di ulan, ne diyecağsan bakak...

— Derem ki... Aney, aha bu senin bösböyük oğlun var ya... Beni şirin uykumdan kaldırdı. Vurdu beni... Aç, susuz yola çıktık... Meramı neymiş aney

bilimisen? Anam sorar: «Neymiş?» Ben o zaman söylerim ki... Söyleyeyim mi ha?...

— Söyle ulan, söyle...

— Hee... Aney ağamm meramı derenin içinde kalmakmış... Anam tekrardan sorar: «Vay niyeymiş oğlum?» İşte ben o zaman söylerem... Söyliyeyim mi?

— Ulan şimdi seni aşağıya küreliyacağam.. Söylesene... Anlayım hele...

Bu sıra bostana vardılar. Anaları karşıladı:

— Çok şükür gelebildiniz... Güneş tepemize dikildi, yere giresiceler...

Abdo ile Hakko eşekten indiler. Analarına hiçbir şey söylemediler. Yalnız bu sıra Hakko, Abdo'nun yüzüne bakıp güldü. Uzaktan babaları seslendi:

— Haydi laklakı bırakm. Daha bostanın yarışma bile el atılmadı...

Hep birlikte bostana daldılar. Kimi karpuzları tiyeğinden koparıyor, kimi ortadaki kümeye taşıyordu. Bu çalışma dakikalarca sürüp gitti. Bir ara Hakko, anasmm yanma vardı:

— Acam aney, dedi. Biye bir parça ekmek ver.

Zemzem Bacı, biraz soluklanmak için bu bahaneye sevindi:

— Gel, dedi. Ekmek çardakta...

Çardağa geldiler. Zemzem Bacı biraz ekmek çıkarıp Hakko'ya verdi. Sonra:

— Niye geç geldiyiz oğlum? diye sordu. Bu zamana kadar aç mısan?

— He aney... Ağamm yüzünden. Yolda eyleşti. Yani derenin içinde... Beni kaldırdı... «Sen kaç,» dedi. «Ben ardmdan gelecağam.» Gelmedi aney... Geri döndüğümde, ağam eşekle beraberdi... Karşısmda beni görünce berk utandı emme.

— Vişş... Küller başıma... Demek Abdo da.

Hava kararmaya başladı. Fakat kimsenin umurunda değildi. Karpuzlar develere yüklenmiş, çıngıraklarından çıkan sesler, uzaklarda eriyip kaybolmuştu.

Ardından, yükü hafifleyen bostan terk edildi. Eşeğe yine Abdo'yla Hakko bindi. Karı koca arkalarından gidiyordu.

Derenin içinden geçerken, Zemzem Bacı'nm aklına, Hakko'nun anlattıkları geldi. Kadmm sesi, ağustosböceklerinin cızıltısını bastırdı:

— Herif, hele beni işit...

— Hu...

— Şey... Abdo var ya...

Adam umursamadan sordu:

— Eee... Ne olmuş Abdo'ya?...

— Duman bacayı sarmış...

— Hangi bacayı kız?...

— Abdo eşeğin ardma yapışıymış. Evermeli oğlanı... Ne deyisen? Demek aklı hayra, şere eriy...

— Oluur...

— Diyem ki Ayşo'yu alak...

— Atiye nasıl?...

— Ayşo daha hünerli herif...

— Eyi babo... Atiye yere girsin, Ayşo'yu alak!

DELİ MİÇO

Deli Miço uyandı. Hamamın küllüğünde birkaç kez gitti, geldi. Uzun ve kirli saçları, sakalıyla karışmıştı. Gerçek renginin ne olduğu bilinmeyen donunun önü ardı yırtıktı, öndeki yırtıktan, yattığı yerin hemen yanıbaşma işedi. Sonra yorganmı sırtına vurdu. Bu, boyu ayaklarına kadar uzanan, düğmeleri kopuk, eski bir asker kaputuydu.

Caddeye çıktı. Kapalı dükkânlar ağızlarını açmaya başlamıştı. İnsanlarm çoğu evlerinde yeni bir güne hazırlanıyordu.

Deli Miço, Ulucami'nin avlusuna girdi. Caminin yüksek minaresi, ince nakışları, içerdeki kutsal, görkemli görünüm onu ilgilendirmiyordu. O, aç karnının peşine düşmüştü. Cami avlusunu boydan boya kesen yolun bir ucuna oturdu. Deli Miço avuç açıp dilenmezdi. O kısmetini aslanm pençesi gibi, vurup alırdı. Hiç kimse, ona ses çıkarmazdı. Çünkü aklı bir hoştu.

Caminin açık iki kapısı, iki sokağı birbirine bağlıyordu. Büyük kapısmda bir çocuk göründü. Elindeki tasm içinde, karışmış tahan pekmez vardı. Çocuk tam Deli Miço'nun hizasma gelince durdu. Korkmuş-

tu. Çocuk, anasının sözlerini düşündü. Deli Miço, iri, kanlı gözlerini, çocuğun gözlerine taktı. Üç beş saniye sonra uzanıp, tahan pekmezi aldı. Çocuk bedenine çöken korkudan biraz sıyrılınca kaçtı. Deli Miço yere çömeldi. Bir solukta tası kafasına dikip, tahan pekmezi içti. Sonra ta ötelere kaçmış olan çocuğa tası fırlattı.

Caminin avlusunda insanlar sıklaştı. Çarşıda alışveriş bereketliydi.

Deli Miço bir türkü tutturarak, kalabalık çarşıya daldı:

«Urfalıyam ezelden
Gönlüm geçmez güzelden.»

Sonra bir kahveye girdi. Uykunun miskinliğinden henüz sıyrılmamış olanlar, onu görünce sevindiler:

— Ulan Miço, hele yanımıza gel.

— Miço'ya da maşallah...

— Hâlâ er misen ulan gevvat? Hani, bu güz mareşal olacaktıy?

— Sırık gibi dikilme!...

— Miço paşaya bir çay yap!

— Hadi Miço, gene rızgm açıldı.

Çaymı içti. Çevresindekilere bön bön bakıyordu. Birisi sordu:

— Çeço'dan ne haber, Urfa'nın gülleri?

Deli Miço, «Çeço» sözünü duyar duymaz kızdı:

— Onun ağzma sıçım.

— Niye ki ulan? Daha düne kadar aynı kaba sıçıydınız.

— Ben aklma varamazmışam. Ulan her vakit benim aklım, onunkinden şahtır.

Kahvedekiler gülüştü. İçlerinden biri Deli Miço'ya daha fazla dokundu:

— Senin aklın kimde var ki Miço, onda olsun?

— O, yalanda poğuyla gülle oynamazsa, bana da Miço demesinler...

— Sen, oynamısan mı gevvat?

Deli Miço güldü:

— Ben deli miyem ki? Hemin de o dürzüdür.

— Niye ki? Yere giresice.

— Beni yaldattı puşt. Esrarımı kaçırdı. Kaç gündür başım keçeleşiy.

Uzaktan biri bağırdı:

— Basıya osurum ulan. Her vakit havada vurup tavada yemek var mı?

Deli Miço kahveden çıktı.

Birkaç günden beri, aklına Çeço düşünce, tepesi atıyordu. Çeço onun arkadaşıydı. Esrar arkadaşı... Birlikte, kışın külhanlarda, yazm da çoğunlukla Bamya suyunda içerlerdi. Açıklık bir yerdi burası. Sonra da görmedikleri, bilmedikleri dünyanm padişahı olurlardı. Geçenlerde Çeço, bir parça esrarı alıp kaybolmuştu.

Deli Miço'nun, çocukken aklı başındaydı. O zamanlar, yalnız bir kusuru vardı: Ağladığında yeri göğü birbirine katardı. Böylesi zamanlarda babası, susması için kucağına oturturdu onu. Ve esrar sarılı tütünü, suratma suratma üflerdi. Yani onu, duman altı yapardı. Çocuk esrarı ciğerine taşıdıkça sersemler ve yıkılıp uyurdu. Zaman geldi, esrarkeş babası, uyuduğu yerden kalkamadı günün birinde. Tabuta girdi. Ardmdan, esrara alışmış Deli Miço sokaklara düşüp, babasmm dağıttığı akimi toplamaya başladı. Yıllar var ki, ne aklı geri geldi ne de esrarm sonu...

Deli Miço, Urfa Kalesi'ne doğru yürüdü. Eşekler, beygirler, ve insanlar arasından geçti. O hiçbir şeyi, hiç kimseyi görmüyordu. Dar caddede birbirine geçmiş hayvanlara ve insanlara çarpıyor, fakat her şeyden habersiz kendi kendine gülüp, şarkısmı söylüyordu:

«Gönlümün gözü çıksm
Sevmeseydim ezelden...»

Deli Miço, etli dudakları arasmdan kelimeleri döktürürken, özgürlüğün tahtına oturuyor, esrarı arayan kafası boşlukta gidip geliyordu.

Üstelik sevdalıydı o. Sevdaların en yücesiydi onda olan. Küçük yaşta damarlarma sızan esrar henüz beynini kökünden sarsmadan, komşu- kızma vurulmuştu. Kapı aralığmda gördüğü sevgilisinin kara gözleri hep canlı, hep güleçti. O sokaklara düştü, deliliği dillere dolandı, ama aşkmm kara gözleri hâlâ gün ışığında parlayan elmas gibiydi.

Deli Miço, onu, çıplak bedenini örten, lime lime olmuş asker kaputuna sarıp yatardı. Deli Miço, yerde gökte hep onu görür, onunla birlikte gezerdi. Ve onun aşkı kimi zaman burnunun ucunda, kimi zaman da dağların tepesinde, denizlerin ortasmda olurdu. Ama o, bu büyük aşkmm ateşinden kaçmaz, ona derin duygularla sahip çıkardı hep.

Deli Miço'nun kafası esrarla dolunca, uzaklardaki sevgilisi, beyaz tüller içinde ona kucak açardı. O zaman ya ağlar, ya da gülerdi. Ardmdan, nerde olursa olsun şarkısmı yüksek ve dokunaklı bir sesle okumayı sürdürürdü:

«Urfa bir yana düşer
Zülüf gerdana düşer.»

Urfa Kalesi'nin dibine vardı. Kadınlar kaçmadı ondan. Halil İbrahim'in süt emdiği mağaranm kapı ağzma oturdu. Kadmlar dua edip, mağaranm suyundan içiyor, yüzlerini gözlerini kayalara sürüyorlardı. Deli Miço bir süre onlara baktı. Yıllardan beri aradığı gözü bulamadı. Tam gitmeye hazırlanırken, mağaradan çıkan bir kadm eline para tutuşturdu. Deli Miço parayı veren kadma baktı. Sevdalısı değildi bu. Köpürdü. Elindeki parayı fırlattı. Kadınlardan sadaka almazdı o.

Canı daha çok sıkıldı. Esrara boşalmış kafası, iyiden iyi dönüyordu. Yerinden kalktı. Bu kez Halilirahman Gölü'ne geldi. Gölün içi balık doluydu. Üst üste, renkleri kirlenmiş balıklardı bunlar. Bir lokmacık su içinde, yıllardan beri üreyen balıklar birbirlerine sürtündükçe, bedenlerinden kan sızıyordu.

Deli Miço, balıkların yüzüşüne daldı bir süre. Kimse yakalamıyor, herkes besliyordu onları. Gözleri karardı.

Koca gölün içindeki tüm balıklar, yekpare oluverdiler. Dağ gibi bir balık yatıyordu şimdi Halilirahman Gölü'nde. Bedeninden kanlar fışkırıyordu. Ağzını açtı birdenbire. Dişlerinin arasında kara gözlü sevdalısı yatıyordu. Deli Miço bağırdı. Bedenini geriye aldı. İçini basan korkuyu, silkeleyebilmek için, eksik aklma rağmen türküsüne yapıştı hemen:

«Bu nasıl baş bağlama
Her gün bir yana düşer.»

Biraz rahatlamıştı. Kendine, nerdeyse sahip çıkacaktı. Fakat bu kez Urfa Kalesi ayaklanıp, tepesine oturdu. Halil İbrahim'in ateşe atıldığı Mancmık'tan uğultular geliyordu:

«Huu, huu Allah...»

Bir anda gözlerinin önünde, büyük bir salıncak kuruldu. Urfa dağlarındaki gür ormanlar katırlara yüklendi. Kervanlarm ardı arkası görülmedi.

Dağlar inledi:

«Huu, huu Allah..»

Nemrud, kalenin tepesine çıkmış, durmadan bağırıyordu:

«Daha çok odun... Daha çok ateş..»

Halil İbrahim, mancınıkta sallanıyor, Urfa ormanları ateşe veriliyordu..

Deli Miço kaçmaya başladı. Deli Miço bastığı yerden yükselen ateşten kaçıyor. Nemrud'un yanına ulaşabilmek için Urfa Kalesi'ne tırmanıyordu.

Deli Miço, Nemrud'un tırnakları dibine düştü. Arkasma baktığı zaman Urfa kentini, Halilirahman Gölü'nden yükselen ateşler yutmuştu.

Halil İbrahim'in salıncağı son bir kez daha sallandı. Sonra aşağı, ateşin içine kürelendi. Deli Miço, korkuyla Nemrud'un bacaklarma tırmanmaya başladı. Yükseldikçe başı daha çok dönüyordu. Bir ara aşağıya baktı. Gözlerinin önünde kocaman bir göl vardı ve Halil İbrahim'i yakmak için toplanan her odun, bir balık olmuştu gölün içinde.

Nemrud kederinden yeri göğü sarstı. Deli Miço da korkusundan Nemrud'un omuzuna sımsıkı yapışmıştı. Bu sıra dağlara, taşlara hükmeden Nemrud'a pek çok sinek üşüştü. Ve kulağmdan içeri dalan topal bir sinek beyninde gümbürdemeye başladı.

Deli Miço'nun başı dönüyor, aklı kafatasında ufa-

lanıyordu. Aşağıya tekrar baktığında, bir solukta Urfa Kalesi'ne nasıl geldiğine akıl erdiremedi.

Gözlerinin içine, Halilirahman Gölü sıkıştı. Balıklar, odun olup kafasına çalındı. Ve Deli Miço, bu acıya daha fazla dayanamayıp kendisini aşağıya bıraktı.

Alamut

KÖPEK

Bu yıl gene beklenen yağmur Harran Ovası'na geldi. Yağmurun ardından güneşi kapan ova, sarı buğday başaklarma kesti.

Şimdi, herkesin gözü, oynaşan bu bereketin üzerindeydi.

Harun Ağa, atmı saatlerden beri birbaş sürüyordu. Gökten yere geçen güneş, atm ayaklarmı yakıyor, orta yerde kalan kızgınlık da, Harun Ağa'nm tüm bedenini kavuruyordu.

Saf kan arap atı, üzerindeki yarım kan Arabi hiç silkelemeden götürüyordu.

Harun Ağa'nm çabası, satılığa çıkarılmış Çırpır Köyü'nü bir an önce ele geçirmekti. Atm üzerinde iki yana dökülmüş al renkli zubunu, yelin etkisiyle uçuşuyor, kasketinin altmda, dört bir yana uç vermiş ipek yaşmak dalgalanıyordu.

At, suyu kurumuş ince bir çayı, birkaç adım sonra gerisine aldı. Ve köy meydanma daldı.

Hacı Ağa'nm evi, en uçtaydı. Uca kaçmamış bile olsa, ev gene kendini göze verirdi. Çünkü bu ev, köy damlarma göre hem geniş hem de yüksekti.

Harun Ağa, atın başını açık kapıdan içeri verdi. Az sonra eve saklanan gürültü meydana çıktı.

Hacı Ağa, onu karşıladı:

— Hoş gelmişsen, sefalar getirmişsen babo...

Birlikte konuk odasma girdiler. Hacı Ağa, sedirde yer gösterdi:

— Şuralığa buyur babo. Bu yamaçtan yel üfüriy.

Harun Ağa, bağdaşını kurdu. Gönlündeki kederi, yüzünde açığa vuran Hacı Ağa'ya sordu:

— Nasılsın? Eyi misen?

— Bugünlerde dalgam kırıktır...

— Hasta değelsen ya?

— Yok... Çok şükür eyiyem.

— Ya duyduklarım? Doğru mudur?

— Doğrudur. Hele o meseleye bulaşmadan, bir kahve iç. Nasıl olsun?

— Sade.

Hacı Ağa, iki elini birbirine çarptı. Çıkan ses henüz odada ufalanmadan, bir azap kapıda göründü:

— Buyur ağam.

— İki kahve. Sade...

Azap, buyruğu aceleyle başka bir odaya taşıdı.

Harun Ağa, üst dudağmı yutan bıyıklarını, yukarıdan aşağıya sıvazladı. Sonra parmak kalınlığını bulan kaşlarını çattı, siyah gözlerini açık pencereden dışarıya verdi. Görünürde, adam boyundan biraz yüksek, üç deveye dar gelecek evlerden, sekiz on tane vardı.

Merakmı hemen açığa vurdu:

— Böylesi kaç dam vardır?

Hacı Ağa, bu sorunun altma düştüğü için ufaldi:

— İgirmi dört.

— Çoğu cedit midir?

— He... Haraba olmuş damım heç yoktur.

— Gönül senindir babo. Emme gene de sorum içimden tepiy: Köyü hangi akla hizmet edip satıysan?

Hacı Ağa, elli yılı aşkm bedenini oturduğu yerde salladı. Suçu kardeşinin sırtma vurdu:

— Hep uğursuz kardaşımm yüzündendir. Elim mavzere değmeden, köyü satmağı uygun bulmuşam. Herifçioğlunun gözü kanlı babo. Geçenlerde sehere varmış. Kumarm başına çöreklenmiş. Göğsünü zumzuruklayıp yarı fırlatmadaymış. Ben biye düşünmüşem, taşmmışam ki, yakında sıra köye gelecağ. Eyisi mi, satım da kurtulum, diyem.

Harun Ağa, şüpheli kısmı açığa çıkardı:

— Kardaşıym hissesi var mı?

— He... Yarısı onundur. Rahmetli atamın vasiyeti böyledir.

— O, bu işe razı mı ya?

— Duysa çirtiği basar.

— Eyi...

İkisi de sustu. Hacı Ağa, nazlı satıcı olmadığını, bu satışm bir zorunluluk olduğunu Harun Ağa'ya belli ettiği için pişman oldu. Harun Ağa da, kuyruğu sıkışmış bir satıcıyla pazarlığa gireceğine sevindi. Sözü kısadan kesmek istedi:

— Ne istiysen Ağa?

Hacı Ağa'nm yaklaşan gerçek karşısmda gönlü kederle dağlandı. Sesi kopuktu:

— Altmış bin isterem.

Harun Ağa güldü:

— Bu paraya etmez.

— Niye ki?

— Şehre çok ıraktır.

— Doğru söylisen, şehre ıraktır emme Suriye burnun un ucundadır babo!...

— Kaçakçılık edene eyi bir piyango... Benim bu tarakta bezim yoktur.

Hacı Ağa, karşı çıktı:

— Ben bilirem Harun, kaçakçılık senin de kanma bulaşmıştır.

— Cayiz mi Hacı Ağa, bu yaştan sonra kaçakçılık peşine düşülecek iş midir?...

— Paranın bakır değil de, altın olduğunu bilmiyen mi kaldı!...

Harun Ağa, uzayan sözü beri çekti:

— Sen kaçakçılığı bir yana bırak da, satışı bitirelim ağa.

— Altmış bin dedim ya!...

— Köyün arazisini biliyem. Hesaba vurunca elde bir şey kalır. Kaç deve var?...

— On dört.

— At, merkep?

— Dur bakalım... Hee... Sekiz at, on yedi de merkep vardır. Sonra yüz otuz altı baş davarım, on çift de sığırım...

Harun Ağa, verilen rakamları aklma geçirdi. Sonra yeni bir soru açtı:

— Hayvan meselesi tamam ağa. Anlamışam. Gelelim insanlarına?

Hacı Ağa, bir süre, insanlarını gözünün önünden geçirdi. Sonra aklma aidi:

— Tamam Harun hatırlamışam. Geçenlerde iki azap birbirini kurşunladı. Bu güz de altı uşaklan, iki ihtiyar öldü. Hee... Geriye igirmi altı iri azap, igirmi bir acar azap, üç tane asker ocağmda ve de altmış küsur supyan vardır.

— Avratları sıralamamışsan.

— Hee... Otuz altı avrat, igirmi sekiz gelinlik ve

de yakında dört tane başka köylerden gelecek acar kız vardır.

— Eyi sayılmaz ya Hacı Ağa, ne etmeli. Biye göre, herif azap daha çok olmalıydı. Çünkü avrat kısmının hüneri, tarlada zayıf düşer. Eee... Bunların içinde körü topalağı yok mudur?...

— Ben azaplarıma eyi bakmışam. Hepsi işe koşulur yani...

— Hele, hele Hacı Ağa... Hepsi sağlam olmaz ya. Bu akıldan uzak bir iştir.

Hacı Ağa, biraz düşündü:

— Bir soluk dur loo. İki yatalak azabım vardır. Unutmuşam. Emme meraklanma, bunların gözü toprağa dönüktür. Haaa. Dur hele... Başımın bir de püsküllü belası vardır: Geçen güz almışam. Irak bir köyden geldi. Bugünlerde çürümeğe başladı. Cüzzamlı deyiler. Görüysen ya, bende her şey açık... Hilem, hurdam yoktur.

Harun Ağa, gür kaşlarını çattı. Bağdaşını bozup yeniden kurdu. Sonra elini uzattı:

— Ver eliyi Hacı Ağa, işi pekiştirek.

Bu söz Hacı Ağa'yı, gerçeğin içine çekmişti. Yüreği ağzma doldu. Soluğu hızlandı. Uzattığı eline sanki kurşun bağlıydı:

— Di hadi olsun. Kısmetten öte varılmaz.

— Sen altmış bin istemişsen, değil mi?

— He...

— Benden de elli beş bin. Ve de bu iş buralıkta düğümlensin.

Hacı Ağa, elini çekmek istedi:

— Boşuna debelenme Harun. Altmış bin demişem. Hemin de bu parayı, komşu köyün ağası vermiştir bile.

Harun Ağa, başka bir boşluğu açığa çıkarıp fi-

yatı kırmak istedi:

— Unutma ağa, sen söylemişsen ki, iki ölümcül hasta ve de bir cüzzamlı vardır. Bunları da adamdan sayıp paraya vurma. Hadi diyek ki, ihtiyarlık Allahın emri... Eee... Ya cüzzamlı pezevenk? Bak, ben senin sözüne güvenmişem ve azapları ince eleyip sık dokumamışam. Emme sen de biraz aşağıya in hele.

Hacı Ağa, dürüstlükten yana söz etti:

— Bak Harun, çürük birkaç azabımı bahane edip, fiyatı düşürme. Bu senin ağalığına yakışık düşmez. Ona bakacak olursan, siye söylemişem ki on çift sığırım vardır. Ya, Harun Ağa, sen bili misen ki, bunlarm ikisi yakmda kuzuluyacaktır. Oldu mu şimdi? İki yatalak ihtiyara ve bir cüzzamlı pezevenge karşılık, al siye bir çift inek. Ve de sekiz azabım gebedir. Yakmda onlar da kuzuluyacaklar. Eyi mi babo. Durduğun yerde sekiz can sahibi olacağsm...

İki el bir süre sallandı. Eller birbirinden koptuğunda, Çırpır köyü satılmıştı.

Harun Ağa, köy meydanmdan geçerken, birdenbire atmı durdurttu. Duvarm dibinde oturan çocuğa seslendi:

— Köpek, senin işin yok mudur?..

Çocuk ayağa kalktı. Şaşırmıştı:

— Bostandan yeni dönmüşem. Biye essahtan köpek mi deyisen?...

Harun Ağa güldü:

— He ulan. Bir sefer ağzımdan çıktı. Şansın yaver gitti bugün. Siye köpek demişem. Ve de ben, yani ağanız Harun...

Çocuk bostana doğru koşmaya başladı. Ardma bakmıyor, sevincini bağırarak boşaltıyordu:

— Yeni ağam, biye köpek demiştir. Ben köpeğem... Köpeek, kööpeek!...

TOZUN ALTI

Bizim bu yanda ekmek çok yenir. Çünkü katığımız azdır babo. Tozumuz beter boldur, su kıttır yanı. Kar misali, ayağmı bassan gömülür çarığm. Ben heç bilmiyem, askere gitmemişem. Gözün yok diye asker ocağmdan ırak tuttular beni. Sizin o yanlar da öyle midir babolar?...

Ben üç beş ay süt emmişem. Derken güneş aşağılara inmiş. Yaz kavurmuş her yanı, yamacı. Anam, beni de tarlaya aparmış, buncacık enikken. Çapaylan deşermiş toprağı, güneş başucunda... Sıcak, sütünü kan gibi etmiş bir gün... Anam akıl erdirememiş, dayamış ağzıma memesini. Ben çekmişem, süt akmış karnıma lıkır lıkır ve de kan gibi sıcak. Vesselam, zehirlemiş anamm ak sütü beni. Bedenim olmuş lemun sarısı. Anam büyüklerine danışmış: «Bu enik neden sarıya kesti?» diye. Aklı erenler demiş ki: «Bu eniğin illeti, kellesinde. Sen onu bir pınar basma aparmalısın. Kellesini çakmaktaşıyla öfelemelisen. Sarı renk, ala döner.» Anam beni, doğru pınar basma aparmış. Oturtmuş önüne... Sonra böyük böyük çakmaktaşlarını başıma çalmış. Başımdan kanlar boşalmış. Pmar kırmızıya kesmiş... Ben gene sarıdan ala dönmemişem. Anam kendine akıl verenlere kabar-

mış: «Pınarı kana böledim, gene de oğlanın sarısı kaçmadı.» Aklı erenler demiş ki: «Sen bu işte heç zararlı çıkmamışsan bacı, oğlanm kellesindeki kermeler ufalanmış. Daha ne istiysen?...»

Bu arada önüm ardım kabar dökmüş. Benim anam, analarm hasıdır ha!... Başka avratlar uşaklarını heç kollamazlarmış. Nerden olsa, nasıl olsa, ellerine geçen toprağı döşerlermiş, eniklerinin önüne ardına... Ya benim anam? Benim anam, toprağıma meraklıymış. İki sefer elekten geçirirmiş.. Sonra bu elenmiş toprağı, yayarmış bir çaputun üstüne. Çaputu, toprakla birlikte önüme ardıma sararmış. Ben altıma sıçmca tılsımlı toprak vermezmiş kokuyu dışarıya. Emermiş pisliği. Anam has, emme ben çok işermişem altıma ha!... Gel zaman, git zaman, kabarmış oram buram...

Bedenimin rengi hep sarı durdu emme, böyümüşem işte... Dört yaşma eriştim. Her yönümde olup bitenleri bellemeğe aklım yattı. İşte ben o yıllar toprağı tozu eyiden eyi tanıdım. Siz bilmezsiz babo, toz ne hoştur o yaşlarda. İlle de güneş obanm üzerinden savuşup gitti mi, toza dayanamaz insan. Atarsm kendiyi içine «toss...» Her yanıy bölenir... Kollarmı açarsan, kaldırır, kaldırır indirirsen tozun suratına «patt, pat...» Eliyi havadan bırakırsan, kendi halına... Bir de bakarsan eliy yok olmuş. Akim eyi etmezse, arar durursan... Benim dört yaşmdayken bile, aklım ererdi bu oyuna Bilirdim elim tozun altında.

Ne anlatacağam?... He... Ben duymuşam ki insanlar suda çimermiş. Hemin de bazı cesaratlıları suyun dibine tumarmış. Altmda, içinde kalırmış balık misali... Ve de marıfatlı insanlar, suyun içinde gözlerini açarlarmış. Ben buna heç inanmamışam, dede-

me dikleşmişem. Eyi hatırlayanı, dedem kulağımm tözüne bir şamar attı ve dedi ki: «Ulan gevvat, sen el kadar eniksen, tozun içinde göziyi açabiliysen de bösbüyük herifler, neden suyun içinde açmaya?...»

Ben tozun içinde gözümü berk açaram babo... Toz bizim obada bütün yaz havadadır. Bazen yeisiz kalıp dermanı kesilir. İşte o zaman atar kendini yere dinlenir, soluklanır, sonra ufak bir yel gördü mü uzakta, yelden önce yekinir dört yanımıza. Yağar, başımıza, ocağımıza... Derken kış gelir... Sökün eder yağmurlar... Biz o zaman evlere çekilirik babo... Sıra, tarladan taşıdığımız buğdayı yemeğe gelir. Çuval çuval buğdaym dibine, değer başımız, emme ayağımız eksik olmaz çamurdan. İşte benim bu meseleye heç aklım ermez: Köy yerinde seller akar, tozu toprağı önüne katar. Emme yaz geldi mi, bakarsan toz gene meydanda. Peki, tozun altı yok mudur babolar?

Ya, emmioğlu, demek istiyem ki, tozun sırrına ermiyeni ne etmeli. Toz, pamuğu yeni atılmış döşekten daha hünerlidir. Üstüne bassan, siye dikilmez açar böğrünü «poff» diye. Eliye alsan bekler, parmaklarını aralasan, aşağıya sicim gibi akar. Ve o, hamur olur icabmda. Su döksen tepeden aşağıya, söner mübarek, yapış yapış olur. Ev yap, ahır yap, süsle köyü...

Ve ben böylece toza vurgun büyüdüm, altı yaşıma kadar. Haşır neşir oldum onunla... Bir gün gözlerim kan çanağma dönük, kalktım yataktan. Anam babam dediler ki: «Tozdan uzak tut kendini.» Seyirttim toz yığmma. Tekmeledim sinsi köpeği... Dedim ki: «Ulan namussuz, seni seven ben, gözlerimi kanatan sen.» Vurdum vurdum, sonra tükürük attım yüzüne.. Derken devrisi gün uyandım. Kalktım yataktan

düştüm yatağa... Göz kapaklarım kilitlenmiş... Gerdim gözlerimi, emme yırtamadım. Anama bağırmışam: «Uy aney, gözlerim düğümlendi, koş yanıma.» Anam uzaktan anladı meseleyi: «Suratıya su çarp» dedi. «Su biye uzaktır aney,» diye dikleştim. «Eliylen aç cahil köpek» dedi. He... İki elimi bir gözüme götürdüm. Bir elim aşağıya, öbür elim yukarıya verdi gücünü. Ve sağ gözüm aralıktandı. İçine ışık düştü. Sonra kendimi suyun yanma attım. Soktum başımı bakracm içine. Soluğum sona ereceği zaman çektim başımı tekrardan. Bir sefer daha... Nihayet gözlerim eyiden eyi aralandı. Her ışık çarptı içine...

Lafa laf katmadan doğru yola vurağ. Derken sinekler türedi dört yanımda. Gece gündüz.. Tarlaya azık aparırdım, babama, anama... Sinekler başımda pervane vıızzz... Ben sonra anlamışam, onlar gözüme dadanmış. Sabahları yüzümü yur, kirpiklerimin arasından sakız gibi bir şeyler çeker alırdım. Gene de kalırmış etrafta. Sineğin gözleri ufaktır, emme keskin. Ben giderem, onlar konar yüzüme. Sonra alışmışam, kişelememişem bu püsküllü belaları. Onlar sıraylan konar yüzüme, ben heç istifimi bozmadan yola revan. Bizim sinekler beter arsızdır babo, bir konan bir daha kolayına kalkmaz. Yani benim gözlerim topraktan ürün yapıp, sineklere ziyafet çekermiş sizin anlayacağınız.

Bizim buralarda yaz geceleri damda yatılır babolar. Yatağa yorgunluktan taş gibi düşermişem. Ben bir zaman ne düşündüm biliy misiniz? Uyku gözümü çevirince, içim yatağa akardı. Olurdum taş... Sinekler yatardı yüzümde, gözümde... Gel keyfim gel... Gene bir sabah gözlerim kilitli kalktım. Anam meseleyi kökünden kazımak istedi. Apardı bir hocaya. Hoca yüzüme üfürük, tükürük çaldı. Sonra göz kapaklarımın

içini dışına çevirdi: «Kan oturmuş,» dedi. «Kanı savmak kolay dır, emme tomurcuklar açmış içerde.» Anam hocanın eteklerine kapaklandı: «Ocağma düşmüşem, oğlumun çırası sönmeye,» dedi. Hoca gözümü bir yana bırakıp boz ineğimizden laf açtı. Anam göğsünü yumrukladı: «Sen bu gözlerin şavkmı yitirme, boz inek yoluya kurban olsun,» dedi. Hoca işi düze çekmek istedi: «Boz inek kurban olmaz.» dedi, «İnek ahırıma sürülsün. O böğürdükçe, oğlan şavklanacak..» Anam: «Hee.» dedi. «Başım üstüne.» Sonra hoca beni yere uzattı. Cebinden bir çakı çıkardı. Bir taşa çaldı. Çakmm ağzı ustura gibi inceldi. Ve bu çakıyla göz kapaklarımı kazımağa başladı: Hart hart... Kellemin içi keçeleşti ve ben bayılmışam. Bilmiyem ne zamandır, ayılmışam. Hoca, anama tekrardan seslendi: «Hatun kişi, seyirt, biye bir çift yumurta getir.» Anam yel gibi dışarı kaçtı. Az sonra bir pençe yumurtaylan döndü. «Al pirim,» dedi. «İki yerine dört.» Hoca yandaki ocağı ataşladı. Bir tava yağı dağlayıp içine, anamın yumurtalarmı kırdı. Haaşşş... Sonra tavayı olduğu gibi bir çaputun içine aktardı. Getirip gözümün üstüne yapıştırdı. Belledim ki, gözümü kızgm şişlen dağladılar. Her yanım çözüldü. Tekrardan bayılmışam. Oldu mu iki. Sizin hocalar da bir solukta, iki sefer baygm düşürür mü babolar?...

Ne deyidim?... Bayılmışam... Anam beni sırtma vurup eve aparmış. Heç farkma varmamışam babo. Ben gözümde pişmiş yumurtaylan günlerin ardını yitirdim. Üç gün beş gün... Derken her yanımı bir koku sardı. Yanı ki, fışkıya düşmüş gibi... Yanı ki gözüme bir pençe poğ yapışmış gibi. Anam beni tekrardan hocaya apardı. Hoca söktü gözümün bağını. Ulumuş gözümün sağı, solu. Hoca baktı, baktı sonra: «Bayat yumurta getirmişen bacı,» dedi. «Yumurtanm

içindeki canlı mahluklar ruhlamp dirilmeden Allah'm rahmetine nail olmuş ve de göz nazara yanaşmış.» Anam: «Başıma küller elendi, şimdi ne yapacağım?» diye sordu. Hoca «Hökümsüz ki, bir kırk sayacaksın,» dedi. «Kırk saat mı, kırk gün mü, yoksa...» Anam hocanın son kırkını kursağmda bırakıp ağlamağa başladı babolar...

Derken kış bastırdı. Gökte şimşekler çaktı, sonra yere vurdu. Ağaçlar bedeninden yarıldı. Hava öyle karardı ki babolar, yerle, gök birbirine kavuştu. Iraktaki dağlardan sular sökün etti. Her yan sulara karıştı. Ben çıktım dama. Ellerimi açtım: «Allah, Allahım,» dedim. «Gözümün pmarı şu yağan rahmet gibi bol ola. Şavkı çakan, şimşekler gibi dehşetli ola...» Emme, ben dua etmede geç kalmışam babolar. Meğer ki, göz kapaklarımın altı kabarcıklar dökmüş. Bu kabarcıklar tastamam gözümün güllerine işaret etmedeymiş. Ve ben gözümü açıp kapadıkça, o kabarcıklar gözlerimin nurunu silmedeymiş...

Kış öfkesini aldı. Ardmdan her yan tozlarla doldu gene. Ben son defa o yıl, toz, toprak görmüşem babolar...

Emmim baktı ki, gözüm elden gidiy. Babama yanaştı: «Senin işin biye düştü, ben istiyem ki, bu oğlan da senin gibi kör topalak olmaya... Diyem ki, aparım bir sefer de Asalatlı Mirco'ya.» Ve Emmimle Asalatlı Mirco'ya uzandık. Yol iki gün, iki gece çekti. Piri Sultanım gözüme uzaktan baktı baktı da: «Oğlanın gözüne şeytan üflemiş. Şeytan işine el atmam. Bu seherde söker. Tabibe aparm...» dedi. Emmimlen ters yüz obaya döndük. Anam bu işe ağladı, babam yassı yassı düşünmeye daldı. Oba benim şehre ineceğimi duydu ve her yan çalkalandı.

Günlerden bir gün, küçük kuşlukta Emmim beni uyandırdı: «Kalk ulan gevvat,» dedi. «Başımın derdi... Seni tabibe aparacağam...» Derken, güneş obayı basmadan yola çıktık. Anam ardımızdan bir kova su boşalttı! «Yolunuz aydınlık ola,» dedi. Ve biz yola vurduk. Ayağımız tozlara bata çıka ilerledik. İkindi vakti bir fırtma koptu. Toz başımıza kül gibi elendi. Alçakta kanat çırpan kuşlar, yukarlara vurdu. Ve emmim biye heç şahap çıkmadı. Heç elime yapışmadı. O: «Yürü ulan gevvat,» dedi durdu. Ben emmim kızmasın diye hep kaçtım önüsıra. Kana batmış gözüme toz, toprak pençe pençe kaçtı. Bu ara aşağıya bir kara bulut düştü. Geldi, gözümün güllelerine oturdu. Bulutu kişeledim, gitmedi. Bir karanlığın içine yuvarlandım. «Eyvahh Emmii!» diye bağırmışam ve yere kapaklanmışam. Emmim biye ulaştı; «Bösbüyük olmuşsan, hâlâ topraklan mı oynıysan ulan dürzü,» dedi ve ense kököme bir sille attı. Beni aldı bir ağlamak. Emmim tekrardan huylandı: «Ulan bir sille için ağlanır mıymış,» dedi. İlk kez Emmime dikleştim: «Halımı neden anlamısan?» dedim. «Görmiyem ha, kör olmuşam...» Emmim beni yerden kaldırdı, kucağma aldı. «Vay yavrum, demek görmisen?...» dedi. Emmim beni tekrardan yere bıraktı. Sonra «çat» diye bir ses kulağıma çalmdı. Ardından yüzümü bir ataş bastı. Emmim: «Atası da görmiysen mi yavrum?» diye sordu. «Görmiyem,» dedim. «Ne atası, ne seni...»

Sonra emmim yönümüzü obaya çevirdi. Bir elime, abasının ucunu tutuşturdu: «Yapış,» dedi. Emmimlen birlikte yürümeye başladım. Yolda ayağım, yumuşak bir şeylerin içine gömüle gömüle yürümüşem. «Zahar toz,» dedim, ben biye... Bir ara emmim dedi ki: «Karanlık bastı ha...» Ben karanlığı heç anlamamışam. Çünkü ben aydınlığı yitirmişem. Sizin de gözüyiz, böyle durduğu yerde kurur mu babolar?..

KUMA

O gün yunmak sırası kadınlardaydı. Kentin sayısız kahvesi, kocaman çarşısı, yüzlerce damma karşılık hamamı tekti. Zaman, horozlarm ağzmdan kurtulur kurtulmaz, hamam dolu veriyor du.

Gülbahar, soyunup içeri girdi. O hem yunacak, hem de kocasmm dileğini çözümleyip, karara bağlayacaktı.

Gülbahar, yirmi beş yılını yeni tüketmiş, tombul, neşeli bir kadındı. Aklı pek sulak sayılmazdı. Fakat bu kent için, yeter de artardı bile...

Kurnalarm başmda, iki büklüm olmuş çıplak bedenlere takıldı, tanıdık bir baş aradı. O Feride'yi arıyordu... Üç beş dakika sonra buldu onu. Yanma sokuldu.

Feride, el değmemiş kelebek, koklanmamış güldü. Yaşı, on sekizinden iki yıl beride olmasma rağmen, alımlı ve satımlıydı.

Gülbahar, Feride'ye sordu:

— Ne vakit geldiy bacım?

Feride, bacaklarını keselemeyi durdurdu:

— Namazm ardmdan abla.

— Ben geç kalmışam. Emme benim meramım yunmak değil... Anlıysan değil mi?

Feride'nin yüzü daha çok kızardı. Başmı öne yıktı. Sesi hamamın uğultusunda zor işitildi:

— He... Habarım var. Anlamışam.

Gülbahar, bakışlarını, onun siyah, uzun saçlarından körpe memelerine, oradan da beyaz ve dolgun bacaklarına taşıdı. Feride'de, her şey yerli yerinde ve güzeldi. Fakat Gülbahar'ı en çok, bu güzelliğin sakladığı başka bir şey ilgilendiriyordu.

Gülbahar da yıkanmaya başladı. Bedenine bulaşan kocasmm pisliğini temizliyor, böyle bir pisliğe batmamış olan Feride'nin bedenine, arasıra imrenerek bakıyordu. Bazen gönlünde anlatılmaz bir çalkalanma oluyor, bugüne dek kendisine yapışan kocasının, yakmda kendi bedeninden kopup, Feride'nin şu taze memelerini, dolgun bacaklarını altma alacağını düşünüyordu.

Fakat yüreğini kavuran bu kıskanma, ötelere gitmeden ufalanıyordu. Çünkü kendisi kocasına yıllardan beri bir çocuk verememişti. Bu eksikliği Feride' nin ortadan kaldıracağını aklma getirince, yüreğine su serpiliyor, evin içinde dolaşacak bir çocuğun mutluluğundan, kendisine de pay çıkarıyordu. Çünkü, Feride'yi dölleyecek adamm, ne de olsa, yarısı kendisine ait olacaktı.

Gülbahar, kurnanın başından biraz öteye kaydı. Sonra Feride'yi yanma çağırdı. İki kadm, bir adamın üzerine konuşmaya hazırlandılar.

Gülbahar sordu:

— Akarın, kokarm var mı bacım? Bilişen ya, ikimizin kaderi birleşecek. Her şeyi konuşmak doğru olur. öyle değil mi?

Feride bir türlü utancını yırtamıyordu. Kelimeler su gibi akmadı:

— Yok... Abla... Ağzım, mağzım heç kokmaz.

— Eyi... Evde ikimizden başka kimse yoktur bacım. Bilişen Ilyas öksüz bir heriftir. Kafa kafaya verip gül gibi yaşamak mümkündür.

— He... Niye olmasm abla?

— Ben diyem ki, bir evin işini paylaşacağımıza göre, sen esvab yursan, ben de aş pişirirem... Ne diyacaktım? He... İlyas dolmayı çok sever. Ben eyi yapamıyam. Dolma olanda sen pişirirsen. E mi?...

— He, abla...

— Ne zaman kaçacağsan? Babay, kardaşıy da püsküllü bela ha!...

Feride'nin gönlündeki nasırlı korku birdenbire depreşti. Gözleri yaşlandı. Fakat bu korku, sevdayla giriştiği savaşta, üç beş dakika sonra gücünü yitirdi:

— İlyas'la tarlada konuşmuşam, kardaşım silah altma düşer düşmez kaçacağam. Ve de ben uyuyamıyam. Hem korkuyam, hemin de seviniyem. Acep o da beni seviy mi?

Gülbahar güldü:

— Sen sevmeyi bir yana it bacım. İlyas önce uşak ister... Uşak oldu mu, gerisi kolay. Bir herif, iki avrada yeter de artar bile...

Sustular. İlyas'm aşkı, bir çocuk karşılığı paylaşılmıştı. Az sonra, iki kadm kurnanm basma yanaşıp birbirlerini keselediler.

Birkaç hafta sonra candarma, gece vakti, İlyas'm evine dayandı:

— Kapıyı açın!... Tez...

Kapı aralıklanmadı. Ancak ardmdan, Gülbahar'm ince sesi duyuldu:

— Kimdir o? Gece vakti ne istersin?

— Candarma... İhbar var...
— Niyeymiş?...
— Sen hele kapıyı aç bacım.
— Herifim evde yoktur. Açamam.
— Ben candarmayım. Hükümet adma, açacaksm. Dedim ya, ihbar aldık.

Kapı bir parçacık aralıklandı. Gülbahar'm başı, karanlığın içinde belirdi. Fakat o kapıya yeterince aralık vermek istemiyordu. Candarma çıkıştı:

— Açsana bacım, herkesin işi gücü var.
— Ocağımda ne arıyacağsan!...
— Kocanı... Kız kaçırmış!...

Gülbahar, önce alt dudağmı dişledi. Sonra kurnazca sordu.

— Kız kaçıran herif evde mi olurmuş?
— Kızla birlikte eve geldiğini görmüşler.
— Viş... Hangi yere giresice uydurmuştur bu yalanı. Gel bak ağam.

Kapı yeterince açıldı. Candarma içeriye girdi. Küçük bir hol, karşılıklı iki odayı birleştiriyordu. Holün diğer kapısı da arkadaki kocaman bir avluya açılıyordu.

Candarma odalara girmek istedi:

— Her yanı arıyacağım, bacı. Önce odaları...

Gülbahar odalardan birisinin kapısmı açtı:

— Sen bilirsen ağam. Di bak... Emme bu boşuna bir çabadır. Kız kaçıran evli herif evde mi olurmuş? Kim bilir şimdi, hangi ine sokulmuşlardır... Ya... Ve de hökümat aklı bunca eksik midir ağam, ben evimde, üstüme varacağ kumayı saklar mıyım?

Candarma odaları aradı. Sonra avluya açılan kapıya yaklaştı.

Gülbahar, birkaç adım yürüdü. Candarmanm yanma vardığında sesi parçalıydı.

— Oralığda heçbir şey yoktur, candarma ağa. Heçbir şey... Hela mela...

Candarma kapıyı açtı. Kocaman avlu karanlık doluydu. Orayı da aradı. Sonra umutsuz:

— Eyi, dedi. Demek gören yanılmış.

Ve çıkıp gitti.

Gülbahar bir solukta avluya fırlayıp, helanın kapısı önünde durdu.

— Çıkm, dedi. Candarma getti. Eyi ki aklma, hela düşmedi.

Feride'yle İlyas dışarı çıktılar. Her üçü de, korkuyu yeterince kovalayamamışlardı.

Fakat İlyas, bütün engellere meydan okumaktan geri durmadı:

— Gülbahar, dedi. Sen bu gece babaym evine get. Madem candarma bizi buralıkta bulamamıştır. Demek istiyem ki, biz evde olmadığımıza göre, sen gece vakti yalnız kalamazsan. Seni gören evi boş beller. Hu... Ne diyesen? Eyi akıl değel mi?

— Sen bilişen ağam. Emme siz de çırayı yakmıyasız ha!...

— Yok!...

Bu sıra, Feride'nin başı öne düşmüştü. Bir yandan korku, bir yandan da ilk gecenin utancı, aşkma siyah lekeler çalmıştı.

Avludan hole geldiler. Gülbahar çarşafmı giymeye başladı. İlyas'la Feride de diğer odaya geçtiler. Bir süre ayakta durdular. İlyas karşısında utanan, korkan genç kıza arzuyla bakıyordu. Bu sıra Gülbahar'm sesi duyuldu:

— Ben gidiyem, çırayı söndürün.

Sokak kapısı açümadan, İlyas gaz lambasmı üfledi. Sonra Feride'yi devirdi.

Gülbahar karanlığın içine doldu. Henüz köşeyi dönmeden bir mavzer sesi işitildi. Köşede pusu kuran Feride'nin babası, İlyas'm evinden çıkan kara gölgeyi kızı sanmıştı.

Gülbahar, göğsüne gömülen kurşunun etkisiyle, yokuşçatına devrildi.

Silah sesini duyan Feride ağlamaya başladı. İlyas onun ağzmı kapatıp, işine devam etti.

İT AĞASI

ît Ağası, ince parmaklarıyla sakalını sıvazladı. Aklmda oluşan niyeti onu, iyiden iyi tedirgin etmeye başlamıştı. Eşiklikte güneşlenen karışma bağırdı:

— Hele buralığa gel...

Kevser Bacı, kırk yılı aşkın bedenini, isteksizce yerinden oynatıp, kocasmm yanma geldi:

— Ne?...

İt Ağası, ince parmaklarıyla sakalmı sıvazladı. Söze hangi aralıktan sokulacağmı hesaplıyordu. Kevser Bacı, İt Ağası'nm dar bir geçitte olduğunu sezinledi. Dinelmekten vazgeçip yere çömeldi ve sırtmı duvara dayadı.

Odada eşya diye, eski bir hasır, lime lime olmuş minder ve yüklükte, mitili çıkmış birkaç yorgan vardı.

İt Ağası birdenbire ayağa kalktı. Bu sıra çıplak bedenini örten peştamal aşağı kaydı. Orası göründü. Kevser Bacı, başmı kapınm ağzına kadar yaslanmış olan güneşe çevirdi.

İt Ağası peştamalma sahip çıktı. Odanm içinde dolaşmaya başladı. Sonra birdenbire sordu:

— Sen benim avradımsm değil mi?

Kevser Bacı, bu soruyu gereksiz buldu. Fakat gene de cevapladı.

— Hee... Avradmam...

— öyleysem söyle bakalım, bir avradın eri, amansız derde düşerse, sırrını kime açar?

Kevser Bacı, İt Ağası'yla bir arada geçirdiği yılların içinde, kadınlık paymı didikledi. Aklma, kocasından yana hiçbir sır takılmadı. Bunun üzerine, İt Ağası'na sırdaş olamayacağını kestirdi.

— Herhal arkadaşlarına, dedi.

Odanın içini, bir sessizlik bastı.

Kevser Bacı, kocasmm gençlik yıllarını hatırladı: Yelek cebinin birinde altın, diğerinde gümüş paraların dolu olduğu yıllardı bu. Ve evlendiklerinde kocasmm ismi «İt Ağası» değildi. Herkes ona «Şakir Ağa» derdi... O, üç beş köyün sahibiydi. Kumara oturduğunda, geceyle gündüz birbirine geçer, kimi zaman eve sini sini baklavayla döner, kimi zaman da yüzünden düşen bin parça olurdu. Şakir Ağa günün birinde, içtiği boğma rakısıyla, dünyadaki tüm keyiflere sahip çıkmış, bir kekliğe en güzel köyünü değiştirmişti. Köy hâlâ başkasmm hesabma gümbürderken, kekliğin ömrü iki yıla erememişti. Ve zaman gelmiş, Şakir Ağa'nm tüm serveti, buz üstünde yazı örneği eriyip gitmişti. İnsanlara küsen Şakir Ağa, bu kez sokaktaki itleri peşine takıp, evine getirmişti. Onların aç karmlarmı doyururken, silinen ağalık duygusunu yeniden tatmak istemişti. Ve böylece Şakir Ağa'nm ismi, İt Ağası oluvermişti.

Kevser Bacı, burnunun dibine kadar sokulan İt Ağası'nm yeliyle, geçmişle ilgili düşüncelerinden koptu. Tamtakır olmuş odanm içinde, peştamala sarılı olan kocası şimdi kendisine sığmıyordu.

İt Ağası, yoksulluğunu öteye iten bir sesle çıkıştı:

— Unutma hatun, dedi. Er kısmmm sırdaşı, avradıdır.

Kevser Bacı güldü:

— Vah benim ağam... Demek kuru çul üstünde kalmca, senin sırdaşm olacaktım ha!

— Yere giresen. İşte akim bunca... Siye avradm hası olman için fırsat veriyem, daha ne istiysen. Ancak avradın kahpe olanı, eyi günde erine sahip çıkar. Emme senin gibisi, böylesi zamanda ortaya atılır.

Kevser Bacı'nm karnı açtı. Boş söz dinlemeye niyeti yoktu. Günlerden beri kazan kaynatmamış, sofra yayamamıştı. Asker ocağma kendisini dar atan oğulları, karavanaya dalıyor, geriye kalan kızları Elif ise, gırtlağının uğruna, sevmediği halasının evinde yüzünü hep güleç tutuyordu.

Kevser Bacı sordu:

— Benden ne istiysen?

— Yapacak mısan?

— Hele, de...

— Yoook... Yağma mı var? Yapacağam demelisen...

Kevser Bacı sıkıldı. İt Ağası'nı, yakasından düşürmek için:

— Söyle, dedi. Ne dersen tutacağım.

İt Ağası bedenini saran peştamalı gevşetti. Sonra bağdaşmı biraz daha yaydı:

— Bak hatun kişi, dedi. Ocağım kuru, karnım aç, emme gönlüm zengindir. Yanı ki, ben âşık olmuşam, ben yamyam...

Kevser Bacı'nm çukura kaymış gözleri, irileşip ileri atıldı ve tırtıl olmuş dudakları gerildi:

— Viş anam. Bu nasıl söz?

İt Ağası, dileğinden kopmadı:

— Ya avrat, böyle işte. Karanlık bir dehlize yuvarlanmışam. Eğer bunca yılın avradıysan elime yapış.

Kevser Bacı, dağlanan yüreğine su serpmek istedi

— Paray yok ki!...

— işte avrat, işin zoru da bu ya. Eğer param olmuş olsaydı, seni karşıma alıp konuşturur muydum? Madem ki fikrine müracaat ediyem, para senin yamacında demektir.

— Nasıl yanı?... . .

— Ben duymuşam ki, sende saklı bir altm varmış. Asaletini gösterirsen, bu iş olur.

— Küller başıma. Zil zebil olum ki, altınım maltınım yoktur.

— Gözüyü yassılama avrat. Ben duymuşam. Hemin de emin ağızdan.

Kevser Bacı, eskimiş bedenine, günün birinde sahip çıkacak Azrail'in korkusuyla sarsıldı. Yıllardan beri akla gelmeyecek yerlerde sakladığı, atasından kalan bir altına, açlıktan ölse bile el uzatmayacağına karar vermişti. It Ağası'nm, kıllı suratmda parlayan kara gözlere baktı:

— Bunu isteme ağam, dedi. Al, canımı parala, emme altınıma dil döndürme.

— Şuralıkta ben sızım sızım sızlarken, senin altının üzerine oturman doğru mu ya hatun?

Kevser Bacı, bakımsız saçlarmı kaşıdı. Ufalmış, eskimiş bedeni şu yeryüzünde, en kızgın güneşin parlattığı gün ışığında yanan gaz lambası gibi gözden ırak, canlılıktan yoksundu. Gönlündeki korkuyu bir kez daha silkeledi ve kocasma sızlandı:

— Bak ağam, dedi. Ben bunca yılın avradıyam,

sen kalkmış üstüme âşık olmuşsan. Canm sağ olsun. Bu işiye heçbir diyeceğim yoktur. Emme altınımı vermem. Şu kara dünyada kendime sahip çıkamadım. Gene canm sağ olsun. Emme, ölümü yerde komam. İşte bu altm o zaman imdadma ulaşacak. Bedenim kefenle dürülür ve de Allahını seven, tabutuma yapışır, ölüm olmazsa altmı ne edecağam. Yoluya kurban olsun.

İt Ağası, karısının bu sözlerinden ürktü. Onun ölüme olan saygısmı sarsmak istedi:

— Yanlış düşünme avrat, dedi. İnsan ölünce, el uzatan çok olur. Gel etme, ölüm için ayırdığın altmı ver de, benim ölümüm kişelensin. Ve de gelecek gelin, bakarsan bereketiyle gelir. Sana söz olsun, yakında bir altm yerine iki altının olacak.

Kevser Bacı, acı acı güldü:

— Beni kandırma herif. Ben uşak değilim. Altm yerinden oynadı mı, kuş misali uçup gider. Emme ölüm insanm basma oturdu mu, kurşun gibi ağır olur.

İt Ağası, bugüne dek karışma hiç böylesine yalvarıp yakarmamıştı. Birdenbire kızdı:

— Sen bilirsen, dedi. Benden söylemesi. Elifin şanı ayağa düşerse, mabalı boynıya...

— Kızımızı bu işe bulaştırma ağam. Zavallı zaten, karayazısına düğümlenip kaldı.

— Vaa... Bu iş önce ona, sonra senin altınıya bağlı.

Kevser Bacı anlatılanları kavrayamadı.

— Bak ağam, dedi. Biye öyle geliy ki, sen beni bilmeceye düşürecağsan. Hu... Öyle değil mi?

İt Ağası, yağ içmiş gibi odanın içinde dolaşıyor, altından sonra kızları Elifi öne nasıl süreceğini hesaplıyordu.

Sevdası için her çareye yapışıyor, sonunda tüm yollar çıkmaz sokak olunca, bu kez peştamalmı açıp içine sevdasmı sarıyordu. İşte asıl kızılca kıyamet o zaman kopuyor, bedenine değen sevdası, akimi zehire buluyordu. Daha önce vermiş olduğu kararı, karışma açıkladı:

— Ben Elif'i vermişem, dedi.

Kevser Bacı, aceleyle sordu:

— Kime?

— Zülküflere...

— Onlarm oğlu yok ki... Hemin de Zülküf evli.

— Eyi ya... Ben de evliyem... Emme unutma ki, Zülküf ün bacısı var. Hemin de ceylan gibi. İşte ben bu avrada yanmışam. Yanı ki, ben kızımı Zülküf e verecağam, o da bacısmı bana...

Kevser Bacı, yerinden hopladı. İki elinin parmaklarıyla yüzünü, yukarıdan aşağıya doğru kazıdı:

— Viş anam, ocağıma taş yağdı... Bu nasıl alışveriştir. El kadar yavrumu, kocaman avratlan mı tokuşturacaksan?

İt Ağası, yeniden Kevser Bacı'nm yanıbaşma oturdu. Konuşurken, açlıktan kokan nefesi, kadmın suratını yalıyordu:

— Ya avradım, böyle işte. Biz aramızda meseleyi çözümledik. Elif, Zülküf e varacak, ben de bacısmı alacağam. Bu işten dönmek yok gayrı. Söz ağızdan kaydı bir sefer. Emme gel gör ki, üstüme bir zubun, altıma bir döşek gerek. Yanı, mesele her yandan, senin altınının etrafında düğümlendi. Bak, ben bunca yılın herifiyim. Seni başıma taç eylemişem ve de avradım diye koynuma almışam. Fakat ne çare ki, Cenabıhak şimdi de yeni bir avradı kısmet kıldı biye. Engel olursan, hem alınyazıma karşı çıkmış, hemin de Allaha asileşmiş olacaksm. Hm... Ne deyisen?

İt Ağası, sorusunu, Kevser Bacı'nm aklma takar takmaz, ayağa kalktı. Birkaç adım yürüdü. Sonra karışma dönüp:

— Senden bir tek kelime bekliyem, dedi. He, ya da yok...

Yeniden odanın içinde dolanmaya başladı. Sağ eliyle, bedenini örten peştamala sahip çıkıyor, sol elini de kıllı suratında gezdiriyordu. Uzun bacakları, zayıf bedenini daha çok yukarı veriyordu.

Kevser Bacı, sırtını dayadığı duvarın dibinde pörsümüştü. Onun gönlü şimdi, kızı Elif, altmı ve üstüne gelecek kumayla üçe biçilmişti. Ağlamaya başladı. Gözyaşları yanaklarmdan iniyordu. Fakat bu bol ıslaklığa rağmen, sesi kuruydu. Başını yukarı alıp, İt Ağası'na sordu:

— İlle de tek bir cevap mı?

İt Ağası, kadmm gönlünde açılan korkuyu çevirdi:

— Hee! Hee!...

— Allah canımı alsm öyleyse...

— Suratm bata ulan. Bu da söz mü yanı!

— Ne edim ya! Elifim senin narına yanacak. Başıma kuma çöreklenecek. Ve de ölümüm heder olacak. Bütün bu işler, hep senin sönmeyen şu soyhan uğruna feda mı olsun?

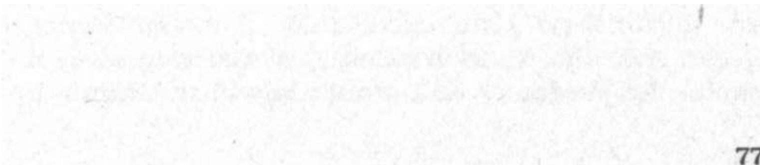
İt Ağası, yokuşa saran dileğini, dize çekmek için son çareyi de öne sürdü:

— Ya, demek böyle, dedi. Ulan senin akim benimkinden çok mu ha? Ya «he» dersen, ya da üçten dokuza boş olursan... Nasılmış?... Al şimdi altınıyı başına çal...

Kevser Bacı'nm gözyaşları birdenbire kurudu. Üçe biçilmiş, gönlü, şimdi tümden kopmuş ve aklı ba-

şmdan gitmişti. Yerinden kalkıp, avluya çıktı. Güneş nerdeyse karşı dağm ardma yıkılacaktı. Fakat henüz ışıkları gözle tutuluyor ve sabahtan beri altma aldığı doğa, serinlemek için sabırsızlanıyordu.

Kevser Bacı, altmı saklı olduğu yerden aldı. Ve az sonra sokak kapısı açılıp kapandı...

ELAZIĞLI HAMAL

Hasan Dayı hamalların en ufağıdır. Onun yüzü pek görünmez. Matbaalara iki büklüm gelir, iki büklüm gider... Çok tutarlar Hasan Dayı'yı. Boyu ufaktır. Eğildi mi, aşağılara iner yüksekliği. Yerden kaldırırlar kurşun kalıplarını, hop sırtma. O, önce hafifçe sallanır, sonra bir eliyle bir bacağını tutar. Destek alır, bu bacağmdan kendine. Bir eliyle de, arkalığmm ucuna takılı olan ipini uzatır. İpi, sırtmdaki yükün üzerinden aşırıp Hasan Dayı'ya verirler. Bu kez o, ipi çeker ve titreye titreye gider. Onun titrediğini görmek için keskin göze gerek yoktur. Yeter ki, adam yerine konulup bakılsın...

Hasan Dayı, matbaadan caddelere çıkar. Başını yukarı verdikçe, boyun kasları gerilir, ağrır. Fazlaca öne yıksa, bu kez uygarlığın hızıyla uzlaşamaz. Caddelerde insanlar, arabalar dolu... Hamal kısmmm işi ne!... Aklı hep, sırtmdaki yükü boşaltacağı matbaadadır. Adımları ağır, sayılıdır: Karnı şiş kadmm, doğum gününü sayması gibi..

Hasan Dayı geniş caddelerde, karşıdan karşıya geçer. Arabalar klakson çalar. Arabaların içindeki insanlar homurdanır. Kaldırımlarda yürür. Burnu in-

sanların bacakları arasındadır. Hasan Dayı'nm gözleri kimi zaman mini etekli kızlara takılır. O dönüp bakamaz kızların ardmdan. Bu sıra gözleri önünde geniş, yuvarlak bir kadmm kalçası peyda olur. Kadınlar gider, o yekinir. Fakat Hasan Dayı'nm dizlerine bir sızı basar ve yüzünü göremediği bu kadmm, alt bölümünden de vazgeçer. Bir sokak başına gelir, köşedeki bakkal dükkânından sola döneceğini anlar. Ve döner. Birdenbire bakışlarına bir şalvar takılır: «Hemşerim,» der içinden. «Malatyalıdır, Elazığlıdır belki de...»

Hasan Dayı yükünü boşaltacağı hana girer. Sekiz, on adım koridorda ilerler. Sonra bir merdivenin basma gelir. Bodruma inecektir. İlk basamağa bir ayağını atar. Bu kez sırtındaki yük bedenine daha çok yayılır. Hasan Dayı'nm bedenindeki bütün kan, basma sıkışır, gözleri yuvasmda ağırlaşır. Sonra matbaanın kapışma gelip, durur. Matbaanm içindeki bacaklar kıpırdamazlar hemen. Ve Hasan Dayı bağırır:

— Haydi!...

İnsanlar başlarmı sesten yana çevirirler. Hasan Dayı göremez bunu. O, ağırlığından çok yükün altında bir kez daha bağırır. Daha hızlı, daha öfkeli bağırır:

— Haydin yahu!...

Bir çırak gelir. Kapmm ikinci kanadmı açmadan sorar:

— Hangi matbaadan emmi?

— Züratişden herhal.

Çırak, ustasma bağırır:

— Süratiş matbaasmdanmış...

— Al içeri... Tamam...

Çırak, Hasan Dayı'yla alay eder:

— Biraz geri bas... Geri bas da kapı açılsın..

Hasan Dayı alışık olduğu bu sözlere pek kızmaz. Birkaç adım geri gider. Kapı açılır. İçeriye girer. Sırtındaki kurşun sayfalarını indirmeye başlar çırak. Bir, iki, üç... On, on bir, on iki... Hasan Dayı'nm bedeni duyularmı kaybetmiş gibidir. Bilemez daha sırtında kaç sayfa kaldığını. Hatta kimi zaman sırtında bütün yük boşaldığı halde, o bekler, durur. Çırak sütsüzse eğer, sayfa alıp indiriyormuş gibi yapar bir süre. Bunu görenler gülüşür. Sonra çırak arkalığına dokunur. O bunu da anlayamaz. Bu kez seslenir:

— Tamam...

Hasan Dayı sırtında yük varmış gibi korka korka belini doğrultur ve yükün altma gireliden beri, göremediği insanların yüzünü ilk kez görür. Fakat o, bu yüzlerden hiç hoşlanmaz. Çünkü bu yüzlerde, Hasan Dayı'yı aşağılayan çizgiler vardır. Onun iki büklüm olan bedeninde, bir insan yüreği taşıdığını çoğu düşünmemiştir bile...

Onun evi yoktu. Çoluk çocuğu köydeydi. Büyük bir odada kalıyordu o. On beş, yirmi hamalla.

Odaya girdi. Arkalığmı çıkarıp her zamanki yerine dayadı. Ötekilerle karışacak diye hiçbir korkusu yoktu onun. Arkalığı çok eskiydi çünkü. Ayakkabısını çıkarıp, yere serili olan yatağının yanma geldi. Çevresindekilere:

— Selamünaleyküm, dedi.

İçlerinden yalnız birisi, isteksizce selammı cevapladı:

— Aleykümselam...

Her yeni gelen hamala, düşman olurdu diğerleri. Üstelik bu Niğdeli de değildi. Niğdeliler aralarında kumpanya kurmuş, başka yerlerden gelecekleri Babıali'de çalıştırmamaya karar kılmışlardı.

Hasan Dayı, yatağının altından, daha önce sakladığı kâğıdı kalemi aldı. Yatak komşusuna biraz sokuldu:

— Hemşerim, dedi. Biye bir mektup yazacağsan değil mi? Dün akşam vadettiydin.

Hamal, kocaman elleriyle kıllı yüzünü sıvazladı. Sonra sordu:

— Sen nirelisen? Hele doğru söyle?

— Elazığlıyım babo... He valla, he billah...

— Ben Niğdeliyim...

— Hemşeri sayılırığ gene de.

— Nasılmış?

— Niye olmasm babo? Sen ve de ben, suyun öbür yamacmda doğmuşuz...

Hamal güldü. Sonra başmı salladı:

— Olmaz böyle şey, dedi. Olmaz ama gene de mektubunu yazıverim. Kısa emme.

Hasan Dayı sevindi:

— Olsun... Kısa, misa. Di hadi...

— Söyle bakalım.

«Nasılsız? Ey misiz? Beni sual ederseniz, eyiyim. Cenabıhak hepimizin yardımcısı olsun. Size yalan söylemişem... Ben burada kapıcılık etmiyem. Hamal olmuşam. Ağzıyı sıkı tutun. Bu sırrı kimseye vermeyesiz. Düşmanlarımızın kulağma çalınmasın. Sonra köy yerinde sizi tefe korlar. Yakında para salacağam. Size bir habarım var. Ben, eyi bir arkalık alacağam. Yanı, semer ha!... Şimdiki arkalığım çok kötüdür. Üstü enişli, yokuşludur. Beni azarlıylar. Düz olmalıymış semerin üstü. Anam nasıl? Ellerinden öperem. Emmime selam ederem. Uşaklara mukayyet olasız. Emo'yu, Zeyno'yu tarlada, yalnız başlarma bırakma-

yasız. Hüsso'dan habar alıy mısan? Eyvallah... Hakko'nun bu yaz sünnetini, ölümden farz yaptıracağam...

Hadi hoşça kaim. Beni soranlara baki selam...

Hasso

Hasan Dayı mektubu eline aldı. Sonra aklma çok önemli bir şey gelmiş gibi yatak arkadaşına:

— Senden selam yazmayı unuttuk ha babo, dedi.

Hamal mektubu tekrar aldı: «Bu mektubu yazan da çok selam eder,» diye ekledi.

Hasan Dayı, erkenden uyumak için yatağa girdi. Kemikleri sızlıyordu. İçindeki pamukların bile simsiyah olduğu yorganı basma çekti. Aile özlemi gönlünde birkaç kez çalkalandı. Sonra uyuyakaldı...

Erkenden yola düştü. Cebinde, yeni bir arkalık alacak kadar parası vardı. Kentin en uç semtine vardı. Burada hayvanlar için semer yapıyorlardı. Arkalığı da burada bulabileceğini söylemişlerdi. Bir dükkânın önünde durdu. İçeri baktı. Yüreği yerinden hopladı. Arkalıklar duvara sıralanmıştı. İçeri girdi:

— Selamünaleyküm...

Semerci, çay içiyordu. Çaymı yudumladıktan sonra:

— Aleykümselam hemşerim, dedi. Buyur.

Hasan Dayı duvardaki arkalıkları göstererek sordu:

— Bunlarm ceremesi nedir ağa?...

Semerci güldü:

— Kimin için alacaksm?

— Ben, biye.

— Sana olmaz bunlar. Büyük gelir.

— Ufakları yok mudur?

— Hamal kısmı iri olur. Senin gibisini de hiç görmedim doğrusu.

Hasan Dayı'nm tüm bedeni gerildi. Küçücük gözleri irileşti:

— Yapıyam ha, dedi. Bal gibi hamallık da yapıyam. Sen benim ufaklığıma bakma, yüreğim kocamandır. Aha, pençem gibi...

— Kızma hemşerim. Köpürme. Uydururuz bir şey...

Hasan Dayı, sönen umudu tekrar parladığı için sevindi. Küçücük yüzüne tatlı bir gülümseme yayıldı. İnce dudakları gevşedi. İrileşen gözleri, tekrar yerine çekildi. Bir eliyle kasketini çıkardı, diğer eliyle başını kaşıdı:

— Hadi babo, dedi. Bir şey becerle... Gideceğam... Ekmek paramın önüne düşem. Bende, aş bekleyen çok uşak vardır.

Semerci yerinden kalktı. Duvardaki arkalıkları, gözleriyle taradı. Sonra birisini alıp, Hasan Dayıya uzattı:

— Şunu kuşan bakalım.

Hasan Dayı, incecik kollarını uzatıp arkalığı sırtına vurdu. Büyük geldi:

— Üzerime oturmadı hemşerim, dedi. Ufaltmanın mümkünü yok mudur?

— Çıkar... Kol askılarını keselim...

Semerci, arkalığın kol askılarını kesti, dikti. Sonra pazarlığa giriştiler.

Hasan Dayı, yeni bir elbiseye kavuşmuş çocuk sevinciyle, az sonra semerci dükkânından çıktı.

Öğleye doğru Babıali'ye döndü. Kurşunlarını, kâğıtlarını taşıdığı matbaaya geldi. Hiç kimse, yeni arkalığını fark etmedi. Oysa o, neler ummuştu...

Hasan Dayı sordu:

— Hazır bir şey var mıdır?

Birisi çıkıştı ona:

— Var ya... Nerde kaldm?

Hasan Dayı fırsatmı kaçırmadi:

— Görmisen mi beğim, yeni arkalık almışam...

Adam umursamadı:

— Eğil, dedi. Şu formaları Sanayi Pasajı'ndaki matbaaya götür. Sonra gene gel.

Hasan Dayı eğildi. Çırak, sırtma yeni bir kitabın ilk formasmı yükledi. Sonra mırıldandı:

— Haydi tamam. Geri, geri bas.

Hasan Dayı matbaadan, önce hanın koridoruna, sonra caddeye çıktı. Sırtmda Emile Zola'nm Germinal'i vardı. Dün de Kerbela Vakası'nı taşımıştı. Belki de yarın, Lenin'in bir kitabmı taşıyacaktı. Ya öbür gün... Bir aşk romanı... Hasan Dayı'nm sırtmda, dünya edebiyatı gidiyor, geliyor... Vitrinler kitaplarla doludur. Vitrinlerde pırıl pırıl kapakların içinde yazarın emeği, matbaacmm, dağıtımcının komisyonu... Her kitapta Hasan Dayı'dan duyulmayan bin inilti. O taşır, o geri basar, o beli iki büklüm kitaplarm formasmı sırtlar. Kimi zaman zekâ testlerini taşır o. Kimi zaman şirketlerin milyonluk yıl sonu bilançosunu. Onu kandırır herkes: «Çök,» derler, o çöker. Sonra insanlıktan söz eden binlerce kelime vurulur sırtma. Yazarm biri, hapishanede geçen yıllarını anlatır bir kitabında. Bir diğer yazar, ilk aşkını anlatır, ballandıra ballandıra. Ve kimi zaman bir gazetenin sayfalarmı taşır o. İlk sayfada kocaman bir eşek resmi vardır. Sahibi dayak atmıştır eşeğe. Hayvanları Koruma Cemiyeti ateş püskürür. Hasan Dayı sırtında, bu eşek resimli sayfayı taşırken, belki de cebinde ek-

mek parasının zeytine, peynire ulaşıp ulaşamayacağını hesap etmektedir.

Hasan Dayı, yükünü boşaltıp dönüyordu. Bir adam seslendi ona:

— Hey, hamal!... Gel!...

Hasan Dayı başını sesten yana çevirdi:

— Beni mi çağırıysan?

— Evet!... Çabuk ol. Sallanma.

— Başka matbaaya gidecağam.

Adam kızdı:

— Sonra gidersin. Bu iş çok acele.

— Huylanıylar biye ha!...

— Kim?...

— Hamallar... Biye söylemişler ki, başka yerden iş tutmayacağsan.

— Olmaz böyle şey. Hem bu iş çok acele. İnsan Hakları Beyannamesi. Hemen baskıya girmeli.

— Ne işi dediy?

— İnsan Hakları Beyannamesi.

— Neymiş ki o beyim?

— Uzatma!... Hadi!... Çabuk...

— Kaç arkalık?

— Bir sefer be? Şu aşağıdaki sokağa götüreceksin.

Hasan dayı istemeye istemeye adamla birlikte yürüdü. Sonra ilk kez gördüğü, bir matbaaya vardılar.

Hasan Dayı eğildi, sırtına İnsan Hakları Beyannamesi'ni yüklediler.

Çıktı yola. Sekiz on metre gitti. İlk sokaktan sola döndü. Bu sıra karşısına iki hamal çıktı. Hasan Dayı'yı görür görmez, günlerden beri duydukları kin beyinlerinde dinamit gibi ateşlendi. Uzun boylusu Hasan Dayı'nm yolunu körletti:

— Dur bakalım!...

Hasan Dayı ağırladı.

Bu kez öbür hamal çıkıştı:

— İki matbaa az mı geldi deyyus?...

Hasan Dayı, «deyyus* sözünü duyar duymaz olduğu yere çivilendi. Boyun kaslarmı gerdi:

— Deyyus babaydır gewat. Rica etti herifin biri. Tezmiş... «İnsan Hakkı» dedi.

Genç hamal parladı:

— Seninle pazarlığımız neydi ha?... Sırtına altm bile vursalar, başka matbaalara yanaşmak yoktu hani!...

— He... Doğrusu söyliysen... Emme oldu bir sefer... Deyyus babaydır ha!

Genç hamal dayanamadı. Suçu, özüründen büyük olan Hasan Dayı'ya yandan tekmeyi attı. Hasan Dayı yere yuvarlandı. Sırtmdaki sayfalar caddenin üzerine serpildi. Hasan Dayı yerinden doğrulup kalkamıyordu. Arkalık henüz Hasan Dayı'nın sırtındaydı. Onu sökmeye çalışırken, hamallar da habire tekmeyi indiriyorlardı.

Bu sıra Hasan Dayı'nm gözlerine dağılan sayfalar ilişti. Ve bu dağınıklık onu çıldırttı. Yediği yumrukların, tekmelerin altından kurtulup, ayağa kalktı. Birkaç adım geriye çekildi. Gözle kaş arası, şalvarının sağ cebine elini sokup, sustalısını çıkardı.

Hamallar bir an kımıldayamadüar. Hasan Dayı da üzerlerine gitmedi. Fakat birkaç saniye sonra genç hamal öne atılıp Hasan Dayı'nm elinden sustalıyı almak istedi.

Bu ara sustalı yumuşak bir yere battı. Genç hamal karamdan bıçaklanmıştı. Hasan Dayı bu kez diğer hamalm üzerine yürüdü. Fakat o çevik bir hareketle eğilip, yerde duran Hasan Dayı'nm arkalığını

aldı ve önüne siper etti. İşte ne olduysa bu sıra oldu. Hasan Dayı yepyeni arkalığını karşısında görünce havaya kalkan sustalı eli taş kesildi. Arkalığını yaralamaktan korktu. Fakat almyazısına nokta konulacak an da yaklaşmıştı bu ara... Genç hamal yaralı olmasına rağmen, yavaş yavaş Hasan Dayı'nm arkasına yanaşmaya başladı. Cebinden bıçağmı da çıkarmıştı. Genç hamalm yarasından boşalan kan, onu ölümün yanıbaşma getirmişti. Fakat o, kendisini bıçaklayan adamı ayakta gördükçe, ölümü kişeliyor, bedenini saran kin, onu ayakta tutuyordu. Genç hamal, Hasan Dayı'nm ardına iyice sokuldu. Ve son gücünü harcayıp, bıçağmı hasmınm sırtma gömdü. Hasan Dayı ciğerlerine ulaşan bu bıçak darbesiyle birlikte, sırtında genç hamalın ağırlığını da duydu. Kendisini öne alıp, üst bölümünden bacaklarına doğru kayan ölünün ağırlığından kurtulamadı. Birkaç kez sallandı. Yüzükoyun düşeceğini hissetti. İnce kollarmı öne verip, çıbanlı yüzünü yere çarptırmak istemedi. Fakat kolları güçsüzdü. Yere yığıldığında, arkalığı az ötesindeydi...

TAŞ LEYLA

Sen öleli, yüzlerce ay, senelere düğümlendi. Leyla... Evcilik oynadığın çocuklar evlendi, büyüklerin birkaç kez savaş etti. Ve senin üzerine üç beş çocuk daha gömüldü. Kemikleriniz birbirine geçmiştir şimdi, Leyla...

Sen de bir zamanlar yurttaştın... Fakat ismin kütüğe kazılmadan, ecelin küçücük omuzlarına çökmüş. Sen pıtı pıtı dolaşırken, insanlar seni hesaptan silmiş...

Ben ananı, babanı çok iyi tanırdım Leyla... Hele ananı... Halamdı o benim. Ya, utanıyorum söylemeye işte, sen benim akrabamdm.

Öldüğün zaman ben de çocuktum ama... Seni ilk gördüğümde anlayamadım öleceğini... Ya şimdi olsa... Seni kucağıma hoplattığım gibi kaçırırdım ordan... Ya da, dayımın yakasına yapışır, halamm yüzüne tükürürdüm. Yok Leyla, yok... Senin öldüğün ülke, hâlâ şaşkınlık içinde. Nasıl doğduklarma, nasıl yaşadıklarına bir türlü akılları ermiyor; «Hayat böyle,» diyorlar. Fakat: «Hayat ne ki?» diye sorsan: «Ekmek.» diyor zavallılar...

Sözün kısası Leyla, sen ekmek mi çok yedin, yoksa taş mı?

Taş!...

Dayım, ağanm değirmeninde çalışırdı. Anan tarlada... Bacm sana göz kulak olacaktı. Bacmsa senden bir karış fazlaydı. Sen başmı alır, çıkardın köy meydanına Leyla... Ayaklarm çıplak, bedeninde yırtık pırtık bir entari, önün ardm açıktı Leyla.. Ve dudaklarının kenarı beyazdı...

Bir gün sen, gözüme iliştin. Baktım yumuşak hampara taşmı kemiriyorsun. Benim aklım seninkinden fazlaydı, o zaman işte... Vurdum ellerine:

— Kaka, dedim.

Sen nasıl ağladmdı ya Leyla...

Bulup veremedim sana yenilecek bir şey. Ne bombon şekeri, ne çikolata. Hatta ekmek...

Üstelik ağlamana kızdımdı Leyla. Başka bir yumuşak taş alıp, tutuşturdum eline:

— Al dedim, geber...

Sen gözlerinden akan yaşlarla, hampara taşını biraz daha yumuşatıp yemeye koyuldun.. Hırt, hırt...

Ve ben, geç vakit tarladan dönen anana huyunu anlattım.

— Hala be, dedim. Leyla hampara taşı yiyor...

Halam hiç umursamadı sözümü:

— O senin gibi şeherli değil ki, dedi. Yer, yer sonra terkler. Köy yerinde taş yemeyen uşak mı olurmuş?...

— Ölür ama!...

— Öleceği varsa ölür... Kaderi, taş üzerine çalınmışsa ölür... Taş yemeylen ölünseydi, obada canlı mı kalırdı...

— Vay!...

Sonra duydum ki, sen ölmüşsün. Narin bedenin

taşlarla baş edememiş anlaşılan!...

Ne olurdu Leyla, ya taşların hepsi senin o küçücük dişlerinin yontamayacağı kadar sert, ya da insanların vicdanı, hampara taşı gibi yumuşak olsaydı!...

O zaman sen yaşardın Leyla. Ve bebelerin olurdu şimdi. Hem de senin gibi yalın ayak, önü ardı açık, taş yemeyen bebelerin... Onlarm ayaklarına, süslü vitrinlerden patikler, başlarma yazın sıcağmı kıran şapkalar, kışm soğuğunu kesen takkeler alırdın. Biraz daha büyüyünce, babaları çikolata alırdı onlara...

Çocuk dediğin taş yerine, çikolata yemeli Leyla...

öldüğünde demişler ki: «Leyla nazara gitti...» Ne nazarıymış?... Yüzün hep beyazdı senin Leyla!... Köy yerinde güneş, bedenini karaya çevirememişti ki... Taş yedikçe, beyaza sıvandm Leyla. İnsanlar bedenindeki beyazlığa: «Aym şavkı vuruyor,» demişler.

Bir gün gene, köy meydanma dalmışsın. Akşam üzeri anan, baban dönmüş eve. Sen gözlerine değmemişsin. Güneş ışıklar mı toparlayıp gitmiş köy yerinden... Sen gene yokmuşsun ortalıkta...

— Leyla...

— Leyla...

Ve seni karanlığın içinde, arayıp sormuşlar. Sonra bir dere kenarmda bulmuşlar. Sen yüzükoyun yatmadaymışsm. Anan: «Uyuyup kalmış,» demiş. Sonra kucağma almış... Sen kaskatıymışsm...

Baban ağlamış, anan hem ağlamış hem dövünmüş:

— Ay çehreli uşağım nazara geldi...

Ah Leyla!... Ne olurdu sanki... Yerinden doğruluverseydin... Dilin çözülseydi... Akim uzaklara erişip: «Aney, midem taşlarla doldu,» diye anlatabilseydin... O zaman anan bedenine kapaklanır:

— Uy Leylam, taşlı Leylam, derdi.

Belki de böylesi daha iyi oldu. Leyla. Anan bilmedi senin neden öldüğünü. O zaman bütün işini gücünü terkler, tüm taşları göğe savurup şeytanları kişelerdi...

Sen, yoksa toprağa yapışık mı doğdun Leyla?... Daha bedenin kundağm içindeyken bile, tarlada basma ne işler gelmiş...

Ananla baban çalışırmış ağanm tarlasmda, bir timin buğday için. Seni gene anan bir gün tarlaya götürmüş. Yatırmak istemiş bir gölgeliğe. Tarlada ağacın işi ne ki!... Taşları çatmış birbirine, seni araşma uzatmış: Yüzüne bir pençe gölge düşürebilmek için. Sen kundağm içinde, elin kolun bağlı bekleyedur, babanla anan, toprağm böğründen, ekinleri cayır cayır biçmedelermiş. Ve bir ara sızlamış ananın yüreği.

— Leyla süt ister, demiş babana...

Sonra ayaklarmı yağlayıp, yanma seyirtmiş. Almış seni taşlarm arasmdan, dayamış fokurdayan sütünü, ağzına. Kim bilir nasıl yapışmışsındır kadıncağızın memesine?...

Tekrardan uzun günün, bir bölümü girmiş. Anan tekrar seslenmiş babana:

— Herif, demiş. Leyla süt ister...

Baban köpürmüş:

— Ulan tembel, demiş. Kızı bahane edip, işten kaytarma...

Anan utanmış... Başmı eğip, işine sarılmış...

Ama aklı da, hep sana takılmıştır Leyla...

Bu ara çekirgeler üşüşmüş basma. Başlamışlar yüzünü gözünü dişlemeye. O zaman daha sen taş yemiyormuşsun Leyla. Kanm almış. Yüzün lekelenmiş. Ve çekirgeler seni koparmadaymış. Neyse ki, bir köpek sokulmuş yanma, çekirgeleri ürkütmüş, başlamış yüzündeki kanı yalamaya...

GÜZEL ÇOCUK

Kentin ortasından ince bir çay akardı. Pis ve yoğun bir suydu bu. Kışın kabarmazdı. Fakat yaz mevsiminde incecik olurdu. Kentli «Hayat Çayı» derdi bu pis suya. Gündüzleri hayvanlarla çocuklar bir arada girerdi içine. Geceleri de kıyısında, bekârlar keyif çatardı.

Mevsim yazdı. Güneş, bütün ışıklarını alıp götürmüş, mehtaplı bir gece, kenti içine almıştı... Üç bekârla, on iki yaşlarında bir çocuk, kentin dışına âlem yapmaya gelmişlerdi. Dere önlerinde sessizce akıyor, altma oturdukları ihtiyar bir ağaç, rüzgârm hiçbir darbesine uğramadan öylece duruyordu.

Şakir, arkadaşlarının bardağını boğma rakısıyla doldurduktan sonra:

— Haydin kardaşlar, dedi. Mısarıfımızın şerefine...

— Şerefe...

— Şerefe...

Konuk, az ötedeki çocuğu göstererek sordu:

— Bunu niye getirdiniz?

Şakir bağırdı:

— Yanımıza gel ulan...

Çocuk yerinden kalktı. Bir süre ayakta dikildi. Korkuyordu sofraya gelmeye.

Şakir tekrar bağırdı:

— Haydi aslanım ürkme gel... Soframıza meze ol!...

Çocuk gelip oturdu. Şakir önüne bir şeyler koydu:

— Ye... Bunlar da siye...

Şakir, yirmi yaşlarmda, orta boylu, kara suratlı bir gençti. Gözleri gecenin içinde bile parlak ve eziciydi. Konuğa dönerek sordu:

— Şehrimizi nasıl buldıy babo?

Konuk, yavaş bir sesle Şakir'in sorusunu cevapladı.

— Eski bir kent. İnsanları sıcak yürekli. Akrabamız buraya gönderilmeseydi, gelip görmek aklımdan geçmezdi doğrusu.

Henüz, on sekizini bile aşmamış olan Hidayet atıldı:

— Öyledir kardaş, dedi. Ancak bir tesadüf ola ki geline. Ben de o yanlara çok niyetlenmişem. Ne çareki olmıy...

Konuk aklma takılı soruyu tekrar ortaya attı:

— Bu çocuk kimin nesi?

Şakir, pis pis güldü:

— Siye, enine boyuna bir ziyafet çekek dedik. Bu oğlanm hüneri sonra başlar. Hele kafalar tütsülensin...

— Akrabanız mı?

— Töbe babo... İte atsan istemez böylesi gözüyassıyı...

Çocuk başını öne eğmiş, ağzmdaki lokmaları çiğniyor, fakat bir türlü yutamıyordu. Onun çalışan ağzı

değildi şimdi. O, gönlüne dolan kederini beyninde öğütüyordu.

Şakir bardağmdaki rakıyı yudumladı. Sonra yanında oturan çocuğun, ay ışığında parlayan körpe ve kusursuz yüzüne bir süre baktı. Sağ elini usulca uzatıp, yanağından bir makas aldı. Çocuk kendisini geri çekmedi. Hatta başını kaldırıp, yanağma uzanan elin sahibine bakmadı bile. Şakir konuğa, büyük bir iş başarmış gibi:

— Bu kıtlıkta hoştur, dedi. Herkese böylesi körpe piyango vurmaz.

Konuk şaşkınlık içindeydi. Yeni terlemiş bıyığı üzerinde, ince parmaklarını gezdirirken:

— Olup bitenlerden hiçbir şey anlamıyorum, dedi. Ne kıtlığı?... Ne piyangosu?... Bu çocuk?...

Hidayet, konuğun sözünü böldü:

— Siz böyük seherlerde yaşıysız... Bilmezsiz böylesi usulleri. Bu bir mecburiyettir emmioğlu... Şakir doğru söyliy... Bu oğlan piyangonun daniskasıdır... Ya!...

Şakir rakıyı tazeledi. Sonra çocuğa da bir bardak doldurup uzattı:

— Sen de iç ulan...

Çocuk direnmek istedi:

— Bana dokunuyor ağabey. Geçen sefer kustumdu...

Şakir kesip attı:

— Bu başka aslanım. Al... Dik başına... Hadi...

Konuk kızgm bir sesle araya girdi:

— Bırakm canım... Küçücük çocuğa rakı içtirtmek olur mu?

Şakir sırıtarak başmı salladı:

— Senin akim ermez, kardaşım. Rakı bu işin kasıntısını ortadan kaldırır. Sen onu, bir yudum yuvar-

ladıktan sonra seyredacağsan. Rakı, durgunluğu üzerinden yel gibi aparır. Sonra yekinir yerinden, sokulur insana, it eniği gibi...

Konuk iyice şaşırmıştı:

— Kimsesi yok mu bu çocuğun?

Şakir soruyu cevapladı:

— Babasını kaçakçılar hakladı. Hökümat konağının önünde kurşunladılar. Açıkgöz, hemin kaçakçılarla kumpanya kurmuş, rüşvet almadaymış, hemin da hökümata yaranmak istemiş. Kaçakçı milleti merttir, sözüne erdir... Mal bu, yüze belasız atladı mı, para cıgara gibi sarılıp, tabakaya konurmuş... «Hele ağa bir cıgaramızı tellendir» derlermiş kaçakçılar. Herif alırmış tabakasının üstünden bir cıgara... Kulağının arasına geçirir: «Sonra içerim,» dermiş. Ardmdan para cebellezi... Bir gün şeytan dürtmüş herifi. İlkin kaçakçılardan almış rüşveti. Sonra... Ha, emmioğlu siye söyliyem... Kaçakçıların izleyeceği yolu peşin bildiği için, hökümata ihbar etmiş... Candarmalar pusuya düşürmüş kaçakçıları... İki herif cartayı çekmiş. Eee... Kaçakçı milletiylen oyun olur mu? Devirdiler herifi, hökümat meydanmda...

Bu sıra çocuğun ağladığı duyuldu. Derin bir sessizlik oldu. Sofra başmda oturanların kulaklarına, dereden gelen kurbağa sesleri ve çocuğun ağıdı doluyordu. Şakir sinirlendi:

— Ne ağlısan ulan gevvat, babay döneklik etmemiş midir?

Çocuk hâlâ ağlıyordu. İnce dudaklarmdan sevgi dolu kelimeler boşaldı:

— Babam benim... Canım babam...

Bir süre sustu. Sonra sordu:

— Döneklik ne demek ağabey?

Hiçbiri çocuğun sorusunu cevaplamadı. Herkes ayrı şeyler düşünüyordu.

Konuk, yeni bir soru attı ortaya.

— Ya anası?...

Şakir ikinci rakı şişesine uzandı. Bardakları doldurdu.

— İlkin rakı babo...

Hep birlikte rakılarını yudumladılar. Şakir sol kolunu uzattı ve şahadet parmağmı çocuğun gözüne kadar yaklaştırdı:

— İşte, aha bu enik, babasının dönekliğine kurban olmuştur. Kaçakçılar herifi hakladıktan sonra, oğlanı dağa aparmışlar. Ve emmioğluna söyliyem, kuytu bir yerde ırzma geçmişler. Sonra el ayak çekilince getirip, anasının önüne kürelemişler. Avrat o saat, cansız kalmış...

Şakir sözünü kesip yutkundu. Sonra çocuğa döndü:

— Şimdi nerde kalıysan ulan?...

Çocuk öne düşmüş başını kaldırdı. İncecik sesi duyuldu:

— Nenemin yanmda... Babaannemin...

Hidayet durgun geçen geceyi hareketlendirmek istedi:

— Bırakm lo, ben böylesi oğlanları çok görmüşem. Sarı olacak, gözleri mavi, yanakları hem özürsüz, hem kara değil, al... Oh babo, oh... Bırakır mı eloğlu böylesini bizim buralarda... Gel ulan, biye yanaş... Şakir, sen de bir gazel at hele... İçmişem, coşuyam...

Hidayet kendisine sokulan çocuğun saçlarmı okşuyor, arada bir eğilip, yanağmdan öpüyordu. Konuk iyice huzursuz oldu:

— Biliyor musunuz, dedi. Buraya geldiğime pişman oldum. Bu çocuk aramızda olmamalıydı...

Hidayet iyiden iyi sarhoş olmuştu. Konuğun sözleri canmı sikti:

— Sen ne söylisen kardaşım? Bizim halımızı neden anla mısan? Siz böyük seherlerde, maya gibi avratlarlan yatarsız. Civan gibi kızları koklar, öpersiz. Sözü ne demeye getiriyem, anhy mısan? Biz buralarda aciz babo, aç. Avratlar çarşafın içinde. Sokakta görsen, ayırt edemezsin; bir civan mıdır, yoksa tirit olmuş moruk mudur... Düşünüyem, aklımı renklendiriyem, gene de bir avrat canladıramıyam kafamda. Anhy mısan babo, ben daha anam, bacım hariç, heçbir avrat kolu bile görmemişem. Allah bize bu nevsi vermiş... Eee... Nasıl sönecek? Nasıl?...

Şakir, Hidayet'in sözünü yürüttü :

— Hidayet doğru söyliy emmioğlu. Kara çarşafa girmiş avrattan heç medet yoktur. Kerhane, saz söz ulaşmadı daha bu yana. Ben duymuşam ki, böyük seherlerde avratlar saçlarını açıymış, hemin de kollarını. Bazen denk vurursa kolunun altmdaki kılı kırtışı da görüniymiş. Böyük sular varmış. Heriflerlen avratlar bir arada giriymiş içine... Çim babo, çim... Lafı nereye getirmişem... Yani siye demek istiyem ki, burada avradın ismi var cismi yok... Şu parlak oğlanlar da olmasa, cip biçare olacağız.

— Fakat bu bir cinayettir. Küçücük çocukla olmaz böyle şey...

— Her şeyin körpesini makbul saymazlar mı? Sonra bu oğlan bir sefer kirlenmiş. Biz el atmasak, başkaları kapacak. Siye hoş bir gece yaşatmak için, onu buraya getirene kadar az mı dil döktüm... Ya, sen ne bellisen...

Konuk, Şakir'in sözüne cevap vereceği sırada Hidayet ayağa kalktı:

— Bize müsaade...

Şakir sakince söylendi:

— Duldalı bir yere apar.

Hidayetle çocuk, el ele yürümeye başladılar. Sekiz on metre gitmemişlerdi ki, oldukları yere çöktüler. Çocuk pantolonunu sıyırdı, diz çöktü. Sonra başını çevirdi:

— Yavaş ağabey e mi?...

— Bize böyle zamanlarda, ağabey deme ulan...

Biraz sonra Hidayet, sessizlikten ve sıcaktan çatlayan doğanm içinde hareketlendi. Bu hareket, sanki, yüzündeki şark çıbanlarının, kadmsız geçen yılların, güneşte yanan kara suratmm başkaldırışını anlatıyor gibiydi...

Toprağm üzerinde, boy atmamış otları yolan çocuğun yanakları neden pembe idi? Neden saçları kapkara değil de, sarıydı? Neden babası gazaba uğrayıp, Batı'dan Doğu'ya gelmişti?...

İşte adam bu nedenlerle saldırıyor, kinini boşaltıyordu. Çocuk inliyor, yüzyılların günahı, ince bedenine yükleniyordu. Hayatı boyunca daha kim bilir kaç kez bu beden çökertilecek, kaç kez evlere hapsedilen kadınların görevini bu erkek çocuk yapacaktı. Herhangi bir kadma sahip olmak isteyen her erkek, önce güzel sözler söyleyecek, çiçekler, armağanlar alacaktı... Oysa bu çocuğa: «Hadi ulan ibne, gel,» diyecekler. O gelecek. Güzel sözler, çiçek ve armağanlarla elde edilen kadma: «Hadi git,» dense o gitmeyecek, bu kez gitmesi için yeni şeyler isteyecekti. Oysa, bu çocuğa, işi bitince: «Hadi ulan ip ol,» diyecekler. O geldiğinden daha kolay gidecek, kaçacaktı...

Şakir yerinde duramıyor, ilk sırayı neden kaptır-

dığına yanıyordu. Sofradan çekilmiş olan konuk ise yan uzanmış, kolunu basma destek yapmıştı. Her ikisi de konuşmuyor, birinin aklı sekiz on metre ötesi için çalışıyor, diğerinin ise, yüzlerce, binlerce kilometre ötedeki, büyük ve renkli şehirlerin içinde dolaşıyordu.

Bu sıra bir hışırtı duyuldu. Hidayet geliyordu. Çocuk orada kalmıştı. Hidayet diz çöktükten sonra mırıldandı:

— Ben işimi görmüşem, oğlan oralıkta...

Şakir sigarasmı yere bastırdı. Sonra arzunun zımparaladığı bir sesle konuştu:

— Misafirimiz niyetsiz, ben gidiyem.

Yerinden fırladı. Hızlı adımlarla çocuğun yanma vardı.

Konuğun hayal gücü, hâlâ yüzlerce, binlerce kilometre ötelerdeydi. Güllerle süslü bir bahçe... Bahçenin ortasmda, sular fışkıran bir havuz... Konuk yanındaki sevgilisiyle el ele güller arasında... Sevgilisinin yanakları kırmızı gül renginde... Gözleri gökyüzünün maviliğiyle boyanmış... Saçları gür ve omuzuna yaslanmış... Bu ara Mozart'tan nağmeler geliyordu kulaklarma... Konuk eğilip bir gül koparıyor... Sevgilisinin saçlarmm araşma geçiriyor gülü. Sonra konuk gözlerini sevgilisinin gözlerine takarak: «Yüreğime dolan sevdan, dudaklarımı yakıyor,» diyor. Sevgilisi gözlerini kırpıştırarak gülüyor. Konuk sevgilisinin dudaklarma uzanıyor... İki ateş parçası... Gençleri bir titreme alıyor... Bedenleri bu titremeye dayanamayıp, kendilerini güllerin araşma bırakıyorlar...

Bu ara sekiz on metre ötedeki «ah, oh» sesleri ta konuğun kulaklarma kadar ulaştı.

Konuğun bir anda gül bahçesi tutuşup yandı. Güller Doğu'nun kıraç tepelerinde devedikeni oldu.

Gül bahçesinin havuzu, az ötede akan boklu çaydı... Ve Mozart'ın nağmeleri, kurbağalarm, sineklerin ağzındaydı şimdi....

Konuk yerinden kalktı. Sağma soluna bakmdı. Şakir işini bitirmiş geliyordu. Hidayet konuğa sordu:

— Sen de mi heveslendin emmioğlu?

— Evet, ben de...

Konuk sözünü tamamlar tamamlamaz, çocuğa doğru yürüdü. Bu sıra Şakir de, Hidayet'in yanma gelmişti.

Konuk çocuğun bulunduğu yere ulaştı. Çocuğun belden aşağısı çıplaktı. İki büklüm olmuş, yan yatıyordu.

Çocuk, yanma yeni birisinin daha geldiğini anladı. Yüzü toprağa yapışmıştı. Soluğunu, sıcaktan kupkuru olmuş zemine verdi:

— Biraz bekle ağabey... Bacaklarım titriyor.

Kohuk, ani bir hareketle eğildi, çocuğu kucakladı:

— Hadi, gidelim buradan...

Çocuğun gözlerine, sevinç yaşları doldu. Konuk sırtma vurdu onu. Kollarıyla çocuğu arkadan kavradı. Bu sıra ellerinde bir yapışkanlık duydu. Çocuktan sızan kanlar, konuğun ellerine bulaşmıştı.

Mehtabm bile küsüp kaçtığı bu gecenin içinde, kentin yerini ancak uzaktaki cılız ışıklar belli ediyordu. O yöne atıldılar.

Çocuk kollarını, konuğun boynuna sarmış, başmı da sol omuzuna dayamıştı. O yaralıydı şimdi. O, insanca yaşayabilmek için, yüzyılları sayıklayanların gazabma uğramış, emilmiş ve bıçıklanmıştı.

Konuğun ellerine bulaşan kan da, Doğu'ya hapsedilmiş kadmlarm gözyaşıydı sanki...

SON KUŞ

Güneş, sabahtan beri Diyarbakır'ın tepesine oturmuş, demir renkli dağları, taşları yumuşatıyor, birbirine sokulmaktan korkan insanları, tere kesiyordu.

Güneşin bu eziyeti, daha saatlerce sürdü. Sonra gece, gündüzün ardma bağlandı. -

Zülküf, tahta çıktı. Yatağm içine girip, bakışlarını gökyüzüne verdi. Gök parlaktı. Yıldızlar çok aşağılarda dolaşıyor. Tanrı'nm ışık bahçesinde dünyaya göz kırpıyorlardı. Bu, sıcaktan avluda, damda yatan insanlara gök âleminin bir armağanıydı.

Zülküf, okumaya gelmişti buraya. Bulunduğu şu ev amcasmmdı.

Zülküf ağlıyordu. Fakat gözyaşlarma ses bulaşmıyordu. Çünkü az ötesindeki tahtta amcası, karısı ve amca çocukları yatıyordu. O, bu evi bırakıp kaçmak, okumaya, kocaman bir çizgi çekip, köyüne dönmek istiyordu. Fakat amcasının ettikleri!...

Birkaç saat sonra, kendinden kopabildi ve ıslak yastığa, yanağmı yapıştırıp uyudu.

Horozlar ötmeden güneş doğdu.

Saatler, henüz sabahm beşine ulaşmadan insan-

lar uyandı. Çünkü herkes, doğanın göğsünde yatmış, güneşin ilk ışıkları bedenlerine dokunmuştu.

Zülküf de kalktı.

Avlunun bir köşesinde, tek bir kuş vardı. Kuşların en güzeli, en kıymetlisi...

Haşim Amca, bu kuşun yanma geldi. Başmda, beyaz tüylerle süslenmiş bir taç, ayaklarında da bilezikleri olan kuşa elini uzattı. Kuş, Haşim Amca'nm olduğu kadar Diyarbakır'm bile en kıymetli kuşuydu. Hem adı da vardı: Sultan...

Haşim Amca, işten çıkarılmadan önce, mutlu bir insandı. Akşamları evine dönünce, hemen kuşlarını yemlerdi. Onlar, küçük adımlarını acelecilikleriyle örtbas edip, ordan oraya yel gibi gider, kimi zaman da küçük uçuşlar yaparlardı. Ve kuşlarm, böylesine oynaşması, Haşim Amca'ya, mutluluklarm en güzelini, en cömertini tattırırdı.

Birkaç ay önce köydeki kardeşinden bir mektup almıştı: «Ağam Haşim,» diye başlıyordu mektup... «Siye yeğenin Zülküf'ü yollıyacağam. Onda akıl küplen. İstiyem ki, bu oğlan diğerleri gibi heder olmasm. Ne deyisen? Yanıya salım mı?»

Haşim Amca, altı aydan beri işsizdi. Karınlarını, kilerdeki un ve bulgurla kandırıp, avutuyorlardı. Fakat buna rağmen «Yok,» diyemedi. «Gelsin,» dedi. «Başım üstüne...» dedi.

Zülküf, geldikten birkaç hafta sonra kilerin de eşiği çiğnenmez oldu. Çuvalların dibine başları değmişti.

Zülküf tahttan indikten sonra, gidip yüzünü yıkadı. Sonra bir köşeye oturup, kitaplarmı açtı. Çalışmak, öğrenmek istiyordu. Fakat az ötesinde amcası Haşim'in durumu ona çok dokunuyordu. İlk geldiğin-

de, amcasının elliye yakm kuşu vardı. Her renkten, çok cinsten.

Amcası: «Siye kurban olsunlar,» demiş ve her öğün birisini boğazlayıp, dokunmaya kıyamadığı kuşlarını, Zülküf e yedirmişti: Niyeti, kardeşine karşı küçük düşmemekti...

^ Haşim Amca, Sultan'm tüyden tacmı sevdi. Bilezikleri, ince ayaklarmda çevirdi. Sonra başmı göğe verip baktı. Görünürde bir sürü kuş vardı.

Zülküf, amcasma sordu:

— Babamdan kaç yaş büyüksün emmi?

Haşim Amca gökyüzünden başmı aidi:

— Sekiz on yıl yeğenim.

Zülküf, sözünü, istediği yöne çekemeden, amcası bir soru açtı.

— Karnıy aç mıdır?

Zülküf utandı. Bıçaklanma sırası Sultan'a gelmişti. Başmı kitabına yıktı.

— Yok emmi... Bugün heç aç değilem. Ve de olmam...

Haşim Amca, bu söze inanmadı. Başını tekrar göğe kaldırdı. Kuşlar hâlâ uçuyordu.

Haşim Amca, hayatmm en büyük kumarmı oynayacaktı. O, bugüne dek gökten çok kuş indirmişti: Önce en usta kuşunu seçer, iki ayaklarını birleştirip kanatlarmı uçuşa açık bırakırdı. Kuş havalanmak için çırpmır, fakat ayakları sahibinin elinde kıskaçta olduğundan uçamazdı.

Bu sıra gökte uçuşan ve başkalarma ait kuşlar, tepesinde dönüp dururlardı. Ama Haşim Amca, elindeki kuşu hemen salıvermezdi. Onu indirip kaldırdıkça, kuş uçmak için yekinir ve bu arzu onda kabardıkça kabarırdı. Sonunda kuş, Haşim Amca'yı da göğe

çekecek kadar güçlendi mi ayaklarmı sıkan el çözülürdü.

Kuş, bir solukta kendisini, gökyüzünde dolanan arkadaşlarının yanma çekerdi. Önce çevresinde gezer, sonra, aralarma karışırdı.

Böylesi zamanlarda, ya onlara karışır, başka evlere inip, önce konuk, sonra tutsak olur, ya da kendisi bir başkasmı kandırıp, Haşim Amca'ya armağan ederdi. Sultan, bugüne kadar hep yeni konuklarla geri dönmüş, hiç kanıp gitmemişti.

Haşim Amca'nm nedense, bugün Sultan'ı salmayı, yüreği tutmuyordu. Ya dönmezse? Sultan çırpmıyor, başmm üstünde, kendisine meydan okuyan kuşlara ders vermek istiyordu. Fakat sahibinin aklı, yeğeninin boş midesine takılıydı.

Zülküf, oturduğu yerden, her şeyi kestirebildi. Amcasının bu son ve en kıymetli kuşuyla giriştiği savaşa, daha fazla tanık olmak istemedi. Yerinden kalkıp, amcasmm yanma geldi. On beş yaşm eşiğinde olan Zülküf'ün bıyıkları terlemiş, tavırlarına yiğitliğin her çeşidi bulaşmıştı. Amcasının eline yapıştı:

— Etme emmi, dedi. Kurbanın olam etme. Şu dar zamanmda biye karşı yaptığm emmiliğe dayanamıyam gayrı. Gel, hatırım için, Sultani salma... Ve de biye kesme...

Haşim Amca'nm canı, boğazına çökmüştü. Sesi hafifti.

— Sen ne söylisen aslanım, dedi. Siye her bir kuşum kurban olsun. Feleğin gözü kör ola ki, en amansız zamanımda ocağıma geldin. Senin emmin Haşim, gözüyassı adam değildir ya, ne etmeli. Bir sefer, feleğin narma yanmışam babo!...

Zülküf, amcasmm elini bıraktı. Şaşırmıştı. Fakat o her şeye rağmen bu işe bir son vermek istiyordu:

— Bak emmi, dedi. Canım emmim. Şunu eyi bilesin ki, her kuş boğazlandığında benim canım biraz daha eriy. Yani ki, sen biye kuşlarmı yedirdikçe ben senin kuşlarmı yemiyem, sanki canımı yiyem. Sanki senin canmı yiyem. Ver, eliyi ayağmı öpüm, sal beni. Gidim gayrı buralıktan. Ve de siye söz olsun, babama senden yana, senin yoksulluğundan yana, heçbir şey demiyecağam. Bütün kabahati kendi üstüme yıkacağam. Ben alçaklık ettim, ben namussuzluk ettim, diyecağam. Söz olsun böyle...

Haşim Amca'nm yüzüne, sanki kül elendi. Elindeki Sultan'ı bıraktı.

Sultan kendini havalara çekti. Fakat her ikisi de, başlarmı yukarı verip, Sultanı' izlemediler. Birbirlerinin yüzüne bakıyorlardı. Haşim Amca başmı iki yana salladı. Sonra dokunaklı, bir sesle Zülküf e sızlandı:

— Heyvağ, yavrum, dedi. Heyvağ... Sen benimle böylesine pazarlığa girecağma, alnımın çatma bir kurşun sıksaydm.

Az ötede, Haşim'in karısı, tezeği ateşlemeye çalışıyor, çocukları da yatağın içinde, yeni bir güne kıpırdanıyorlardı .

Bu sıra Sultan, yanmda iki kuşla evin üstünde dönmeye başladı. Haşim Amca'nm kül renkli yüzü sevinçle ışıldadı.

Sultan birkaç turdan sonra, iki kuşla birlikte Haşim Amca'nm ayaklarmm dibine kondu. Başarısı küçük gözlerinde kocamandı.

Haşim Amca'ya, Sultan'm bu başarısı, yeni bir umut kapısı açmıştı. Zülküfe döndü:

— Hele yeğenim, dedi. Birkaç gün daha kal...

KUYU

Bu kentte itlerin çoğu, aç dolaşır. İnsanların önünden bir şey artmaz ki, itlere verilsin. Dağlar sanki sözleşip bir araya gelmiştir ve kent ortada tutukludur. İnsanlar ötelere gidemez, başka kentlerden uzanıp gelen yollar hep bu dağların arka yamacmda kesilip kalmıştır. Eğer itler bir kez tıka basa doyabilselerdi, insanları şaşırtmak için kaçarlardı buradan...

Kumar oynanan ev, kentin en berbat mahallesindeydi. Odada beş altı kişiydiler. İçlerinden, kumara en çok kendini kaptıran Ökkeş idi. O, on sekizine yeni başlamıştı. Saçları upuzun olmuş, birkaç perçem alnına düşmüştü. Yüzünde insanı şaşırtacak kadar çok şark çıbanı vardı. Ökkeş uzun boyluydu. Sıska fakat kemikliydi.

Sağ elini yumdu. Bir çift zarı salladı. Göğsüne vurup atmadan sordu:

— Var mısın emmioğlu, hepsine?

Adam itiraz etti:

— Benim gözüm kanlı değel babo.

Ökkeş güldü:

— Geliy ha... İçime tumdu... Hepyek gelecag. Benden söylemesi. Ne deyisen ağa? Al paramı, savuş.

— Ulan ökkeş, kaybedecağsan ha!... Sonra kuru çul üstüne gidip yapışacağsan. Gelsin... Gelsin ulan... Hepsine...

ökkeş, içinde zar bulunan avucunu açtı. Zarlara baktı. Gözlerini hafifçe yumup mırıldandı:

— Bak zaro, başka gevvatlarm işi, gücü var. Ben de siye güveniyem. Di ha... Allahıma kurban, güldür yüzümü.

Sonra avucunu kapatıp zarları şakırdattı: Kolunu havaya kaldırıp indirdi. Ve birdenbire göğsüne vurup, zarları ortaya fırlattı:

— Hepyek!...

ökkeş, küfürleri art arda sıralayıp, kumarevinden çıktı. Kent, karanlığı üstünden atacaktı nerdeyse. Horozlar ötüyor, güneş karşıki dağı tırmanıp aşmaya çabalıyordu. Sonra yeni bir gün...

ökkeş, dudakları arasmda tüten sigarayı unutmuş, yokuş aşağı iniyordu. Elleri, kumarda boşalan pantolon cebinde yumruk olmuştu. Aklı paradaydı hep. Doğup büyüdüğü, her gün gördüğü kenti çevreleyen dağlar kadar parası olsun istiyordu. Mutlu yaşamak, ev bark sahibi olmak, dünyayı dolaşmak için değil ama... Yalnız ve yalnız kumar oynamak için istiyordu. O zaman kocaman bir odası olacaktı. îçi para dolu... Ve bu odanın önünde kumar oynayacak, uyuyacak, yemek yiyecekti. Fakat sonunda bütün kumarbazları yenmiş olacaktı.

Aklı bu umutları dokurken, birkaç itin havlaması, beynini tırmaladı adeta. Elleri pantolon ceplerinde olduğu halde, dudakları arasında tükenmekte olan sigarayı yere tükürdü.

Az sonra, anasıyla kaldığı evin kapısmı çaldı. Kadm sabah namazma kalkmıştı. Sesi aldı. Kapıyı ça-

lanın oğlu olduğunu yüzde yüz bilmesine rağmen, gene de sordu:

— Kimdir o?

— Benim, aç...

Kadm kapıyı açtı. Oğlunu çarpılmış gibi görünce dayanamadı:

— Gene ütüzdiy, değel mi?

ökkeş cevap vermedi. Anasının yüzüne bakmadan, yanmdan geçip, odaya girdi. Kendisini, daha önce serilmiş olan yatağm üzerine attı.

Uykusuzluktan gözleri kapanıyor, fakat aklı hepyek düşeş arasmda henüz can çekişiyordu.

Sonunda uyudu...

Ökkeş'in anası Rabia Bacı, oğlunun başucunda bir süre dikildi. Hayırsız çıkan çocuğunun yüzüne baktı. Önceleri ne umutlar çoğaltmıştı ya... Kocasını genç yaşmda, Bidik Meydanı'nda vurmuşlardı. Yetim kalan oğluna kanat germiş, kimseyle evlenmemiş, bütün umutlarmı oğlunun geleceğine bağlamıştı. Oysa o, kopuk olmuş, kumarcı olmuştu.

Rabia Bacı içini çekerek, raftaki Kuran'a uzandı. Kendisini, bu dünyadaki kötü alınyazısmdan kurtarıp çilekeş kullar için sözü edilen cennete yamamak istedi.

Kentin camileri öğle namazmm ardından boşaldı. Az sonra insanlar, günlük çalışma zamanının geri kalan bölümünü bitirmek üzere işlerine koyuldular.

Ökkeş uykusuzluğuna aldırmadan, yataktan kalktı:

— Aney... Kız aney neredesen?

Rabia Bacı, avludan sesi almıştı:

— Buradayam..

— Biye para buldıy mı?

— Yere giresin. Bösböyük herif oldun, biye bakacağına, benden para istiysen. Ulan babaydan dikili bağ bahçe mi kaldı?

— Böğün ütecağam aney. İçime tumdu. Görecağsan, ceplerim paraylan dönecağam. O zaman siye zubun, yemeni alacağam. Lahmacun, bir sini kadayıf...

Rabia Bacı'dan hiç ses gelmemişti. Ökkeş avluya çıkıp anasının yanma gitti:

— Biye inan mısan ha?

— İnanmıyam. Bu işten hayır gelmez. Ben baklavadan, kadayıftan vazgeçmişem. Ekmeğimin ardı kesilmesin yeter.

— Bir sefer daha aney. Kurbanm olam, eliyi, ayağını öpüm.

— Zilzebel olum ki, meteliğim yok oğlum,

ökkeş inanmadı:

— Körçıkınsındır aney... Bilirem... Biye yalan atma. Dün gelip seni çağırmadılar mı? Duymadım mı bellisen?

— Doğurmadı avrat. Sancılanmış... Daha birkaç gün çeker.

— Ne biçim ebesen? Çek al... Bilmisen mi, biye para lazım...

— Savuş get başımdan... Parayı sen kazan...

— Yaşım ufağ benim.

— Kumar oynamaya gelince, bösböyük herif olursan emme...

— Verecağ mısan? Yoksa...

— Siye yok diyem, inan ha!

— Ben de kendimi kuyuya ataram!

Rabia Bacı'nm sesi ufalanmaya başladı:

— ökkeş... ökkeş'im benim, bu huyundan vaz-

geç. Bak bütün oba siye deli deyi. Hem biye eziyet ediysen. Alma ana intizarı. Sonra iflah olmazsan...

ökkeş, anasının sözlerine kulak asmadı. Kuyunun basma gelip durdu:

— Vermisen mi? Ben beni atacağam ha!... Kuyu beni çığırıy!

Rabia Bacı koşarak, Ökkeş'in yanma geldi. Tuttu oğlunun kolundan:

— Vallah, billah hem param yok... Varsa kefen param olsun, inan ha... Bin parça olum ki yoktur.

Ökkeş, anasının yapıştığı kolu, silkeleyip aldı.

— Senin gibi ana yere girsin. Ulan temeline sıçacağam ha!... Evinin de, anasının da...

Sözünü tamamlar tamamlamaz, kuyunun kapağını açtı ve kendisini içeri salladı. Elleri kuyunun üzerine yapışmıştı. Bedeni boşlukta sallanıyordu. Başını lekesiz gökyüzüne dikti:

— Gidiyem ha!

Rabia Bacı sızlandı:

— Etme Ökkeş'im! Bu iş oyuna gelmez. Bir gün ayağm kayar, cumburlop... Allah korusun, şeytana uyma...

— Para! ,

— Of... Of Allah, canımı al da kurtuluyum şu densiz oğlanm elinden.

— Paarraa!...

— Yok dedim ulan, yok... Konu komşu vermiy gayrı...

— Sen bilirsen... Yallah...

Ökkeş önce sağ, ardmdan sol ayağmı kuyunun içindeki küçük oyuklara koydu. Sonra kuyunun karanlığında bu oyukları ayaklarıyla araya bula, ta su seviyesine kadar indi. Ve aşağıdan boğuk bir ses, toprak seviyesine ulaştı:

— Paaarrraaa!...

Rabia Bacı, göğsünü yumrukluyor, karayazısı için ağlıyordu.

Bu sıra sokak kapısı hızla vuruldu. Rabia Bacı kapıya doğru yürümeğe başladı. Bir taraftan da gözyaşlarmı kurutmaya çabalıyordu.

Kapıyı açtı.

Küçük bir kız çocuğuydu bu gelen. Sesi heyecanlıydı:

— Tez gel! Halam doğuracak!

Rabia Bacı sevinçle odaya koştu. Çarşafını giydi. Odadan çıkıp, kuyunun ağzmdan Ökkeş'e seslendi:

— Kısmetiy açıldı ulan... Doğum varmış...

Ökkeş inat etti:

— Parayı getirmezsen çıkmam.

— Geber! Çocuk tez gelir inşallah...

Rabia Bacı, kız çocuğuyla birlikte, dar sokakları geçip Arap Meydanı'na vardı. Oradan Kelle Çayı'nı, küçük bir taş köprünün üzerinden aştılar. Üç beş adım sonra tek katlı bir evin önünde durdular. Kız çocuğu kapıyı çaldı. Yaşlı bir kadm karşıladı onları:

— Tez bacım, doğum sancısı, besbelli. Deminden beri debelenmede...

Odaya girdiler. Karyolada bir kadm, sancılar içinde yatıyordu.

Rabia Bacı telaşlanmadan emretti:

— Çepik bir kova su ısıtın. Temiz caput da hazırlayın...

Rabia Bacı doğum yapacak kadmm bacaklarını biraz ayırdı:

— Ikm, dedi. Derinden... Kabız olmuşsan farzet... Sıçamısan da ıkmısan... Ha böyle... Iğm... Iğıı...

Yan odada su ısıtan kadının yumuşak sesi duyuldu:

— Rabia Bacı, haberin olsun, oğlan doğarsa, iki misli para alacağsan.

Rabia Bacı, çocuk gelecek olan kanala baktı. Aklına birdenbire Ökkeş'i geldi. Kuyuda bekleyen Ökkeş'i... Oğlunun karanlık kuyudan kurtulması, çocuğun geçeceği şu dar tünele bağlıydı!.. Çocuk tez geliverseydi... Bir de oğlan olursa... O zaman Ökkeş'ine daha çok para götürecekti. Rabia Bacı, kendi kendine mırıldandı: «Oğlan olursa paranm hepsini vermem. Töbe olsun vermem. Böğünün yarını da var...»

Kadmm önündeki leğene sular boşaldı. Rabia Bacı, suyu görünce sevindi:

— Az kaldı yavrum... Çocuk işaretini veriy... Zar patladı...

Sekiz on dakika sonra odanm içinde bir viyaklama duyuldu.

Rabia Bacı sevinçle bağırdı:

— Oğlan!...

Çocuğun göbeğini kesti. Bu sıra gözüne kadmm karnı ilişti. Şaşırdı:

— Çift doğuracak anam, dedi. Bir uşak daha var içerde!...

Rabia Bacı, çocuğu önce yıkadı. Sonra sarıp sarmaladı. Gözü ve gönlü ikinci çocuktaydı. Az sonra ikinci çocuk baş verdi. Kadm soluklanmadan ölümlü ağrılar içinde debelenmeye başladı. Az sonra Rabia Bacı, yeni çocuğu da çekip aldı.

Davarlar, yamaçları kemirmiş, dümbelek gibi olmuş karınlarıyla kentin dar sokaklarmı tozutarak geçiyordu. İnsanlar da günün yorgunluklarını taşıyarak, evlerinin yolunu tutmuşlardı.

Rabia Bacı çift oğlan doğurtmuştu. Başörtüsüne düğümlediği paralar, kadıncağızın yüzünü güldürüyor, caddeleri, daracık sokakları sevinçle, adımlarının gerisinde bırakıyordu. Evinin bulunduğu sokağa girdiği zaman aklı ikiye bölünmüştü, ökkeş'i ve para... Kuyunun içinde sabırsızlıkla kendisini bekleyen oğlu ve onu kuyudan çekip alacak paralar... ökkeş'i, para sözünü duyar duymaz olduğu yerden yekinecek, paralar sanki uç uca düğümlenip upuzun bir urgan olacaktı. Ve ökkeş'in gönlü bir urgana bağlanıverecekti. «Hop, yallah» deyip kuyunun ıslaklığından kurtulup, anasının yanıbaşmda bitecekti.

Rabia Bacı sokak kapısmı açıp avluya girdi. Kuyunun basma gelip bağırdı:

— Çilen doldu Ökkeş'im, çık!... Para getirmişem!

Rabia Bacı bu sıra başörtüsüne düğümlediği parayı çıkarıp içinden elli lira ayırdı. Aceleyle entari cebine sokuşturdu. Sonra tekrar bağırdı:

— Ulan Ökkeş, siye diyem, para bulmuşam... Di gel yukarı...

Tam bu sıra ökkeş, odadan çıktı:

— Burdayam aney!.. Ardıydan kuyudan çıkmışam!

— Yere giresin ulan, beni mandır mandır oynatıysan...

— Di hadi, paraları!...

Rabia Bacı, elindeki paraları oğluna verdi,

ökkeş sırıttı:

— Odadan görmüşem... Cebiye de sakladıy...

— Kör ol!... Görmüş!...

— Vaa!... Biye oyun olmaz aney. Hadi uzatma lo, onu da ver.

— Hepsini vermişem. Ne cehenneme gidecağsan savuş get.

— Di, ver ki gidim.

— Gözüye, diziye dura, vermişem ya!

— Karanlık bastırıy... Kaş karanlığı, kaybolmadan gidem...

Rabia Bacı, odaya doğru yürümek istedi. Ökkeş, bu sıra anasmm elini yakaladı. Ağzmdan dökülen kelimeler ateşten kızgındı:

— Kaçma karı!... Versene!.. Senin suratıydan kaybedecağam gene. Para, parayı çeker.

— Ne parası, ulan arsız köpek! Verdim ya.

Ökkeş, anasmın elini bırakıp paranm saklı olduğu cebe saldırdı. Kadm direnmek istediyse de başaramadı ve oğlunun sert darbeleri karşısmda güçsüz kalıp yere düştü, ökkeş, anasmm cebindeki parayı da aldı.

Sonra hızla sokak kapışma doğru yürüdü...

Rabia Bacı, hâlâ yerdeydi...

Alamut

AVRAT

— Kız, avrat, ben gidiyem ha!

Mansur'un sesi, tek göz damm kapısmdan içeri geçti. Kadm toparlanıp dışarı çıktı:

— Bunca erken mi ağam? Daha davarlar bile yekinmedi.

Mansur, öksürdü. Sonra ağzma dolan balgamı yere çaldı. Yorgun yüzünde, kaim çizgiler oynaştı:

— Erken olur mu kız? Hökümat kapışma varacak pezevenk, memuranı kapıda beklemeü.

— Dönüşte eşeği nallatmayı da unutma ha! Uşağın adını ne yazdıracağsan?

— Nahsen... Vurulan kardaşımm admı.

Ağlamaya başlayan çocuğun sesi, karı kocanın konuşmasını böldü. Kadm odaya daldı.

Mansur, önce uzun bacaklarından birini ayırıp semerin üzerinden aşırttı. Sonra yumuşak bir hareketle bedenini eşeğin üzerine aldı.

Eşek sırtına çöken ağırlığın etkisiyle hafifçe sallandı. Sonra isteksizce köyü ardma verip, yekindi.

Mansur, ömrünün otuz beş yılını bu kış hesaptan düşmüştü. Onun için yılların pek önemi olmamıştı. Doğmuş, tozun, çamurun içinde büyümüş, sonra da askere çağırmışlardı. Askerden döner dönmez

de evlenmişti. Bütün bu işler, göz açıp kapayıncaya kadar oluvermişti sanki. Fakat evlendikten sonra, karısını doğurtamamıştı. Ve bu kısırlık, Mansur'u, hayatını dolduran tüm olaylardan daha çok etkilemişti.

Altı ay önce, umutlarm da ufalandığı bir zamanda, karısı doğurmuş ve böylece Mansur'un gözleri tekrar ışıldamış, kararan gönlü aklanmıştı.

Mansur, bir an önce nüfus memurluğuna varabilmek için durmadan eşeği kestirme yollara vuruyor, güneşin ilk ışıklarıyla birlikte kıpırdanan doğanm ortasında, önü almmaz bir mutlulukla su gibi akmak istiyordu. Uzunca bir zaman, eşeğe, zeytinlikleri çiğnetti. Sonra bağlarm araşma vurup, ilçeye vardı.

Önce bir hana gidip, eşeği bıraktı. Sonra nüfus memurluğu binasma geldi. Henüz kapalıydı. Ancak kapmm önünde bir sürü insan vardı. Kimileri ayakta birbiriyle konuşuyor; kimileri de çömelip duvara sırt vermişlerdi.

Mansur ayaktaydı. Çevresine bakmdı. Bir tanıdık aradığı besbelliydi. Bu sıra az ötesinden bir ses aldı:

— Mansur...

Başmı sese çevirdi. Bu adam uzaktan hısımı oluyordu. Mansur yanma gitti.

— Selamünaleyküm. Ne arıysan buralıkta?

— Duymadıy mı? Evleniyem.

— Yok... Duymamışam. Allah utandırmasm.

— Ya sen, niye damladıy buralığa?

— Bir uşağım oldu bu kış... Nüfusa kaydettirmeğe gelmişem.

— Va!... Bunca yıldan sonra... Eyi bir piyango vallah.

— Çok şükür. Allah'ın işi işte. Umudumu yitirmiştim. Zürriyetim sönmiyecağ gayrı.

— Eyi... Berk sevinmişem. Hele söyle bakım, nasıl oldu bu iş. Bizim obada da bir herif var: Uşak diye debelenip durmada. Etmediği kalmadı garibin.

Mansur'un yüzü gülüyordu.

— Felek insanın işini düze çekmek isterse, birini sebep ediy işte. Biliysen ya, ben de bir uşak için, başımı olmadık daşa çaldım. Her şey kurudu gitti emmioğlu. Gel gör ki, günün birinde ıraklarda, bir hocanın habarmı almışam. Katdım avradı önüme, vardık hocanın yanma. Mübareğin sakalı karnma ulaşmış. Yüzünden nur akmadaydı. «Ha» dedim ben biye; «Bu pir işimizi söker,» ve de dediğim çıktı emmioğlu. Ordan döner dönmez uşak, avradm karnma düştü.

Mansur'un arkadaşı, şaşkınlığını gizleyemedi:

— Allah Allah, demek tüsımı bunca kuvvetli ha?

— He ya babo! Hemin de hoca beni içeri almadı. «Ters düğüm avratta,» dedi. Ve ben kapının önünde beklemişem. Avrat dışarı çıktığında, her yanını sanki ataş basmıştı.

Mansur, bir çocuğa sahip olmak için hocaya götürdüğü karışma, kendisi kapıda beklerken, içeride hocanm neler yaptığmı hiç bilmiyordu. Hoca, önce karısının memeleri üzerine ayetler çizmiş, sonra başmı iki yana sallayıp; «Yanlış düştü hatun,» demişti. Ve ardmdan kadmm memesini ağzma alıp emmişti. Kadm bir yandan ruhların, bir yandan da cinsel arzunun etkisiyle kendinden geçmiş ve üstüne çıkan hocayı, kapıda bekleyen kocasına rağmen bedeninden sökememişti. Kadm dışarı çıktığında döllenmiş ve Mansur, ondaki gevşekliği, kutsal güce bağlamıştı.

Mansur'un arkadaşı sordu:

— Bu hoca, hangi köyde babo?

— Şebik'de...

— Duymuşam. İsim kulağıma yabancı gelmiy. Döndüğümde, herife habar verim, o da bir uşak sahibi olsun.

Bu sıra kapı açıldı. Herkes kıpırdandı.

Mansur, muhtarın verdiği kâğıdı nüfus memuruna uzattı. Memur hemen uzanıp almadı kâğıdı. Bir sigara çıkardı. Yavaşça ateşledi. Sonra isteksizce elini uzattı. Kâğıdı okudu. Önündeki büyük defterin yapraklarını çevirdi. Aradığı kayıt yoktu. Başka deftere uzandı.

Mansur'un bakışları, hep memura takılıydı. Gözleri onun hareketine göre yuvasmda oynuyordu.

Sonunda memur, aradığı sayfayı bulup sordu:

— Adm ne?...

— Mansur... Mansur Alagöz.

— Karmm adı?

— Ne?

— Karmm adı, dedim.

— Şey... Avrat...

Nüfus memuru önündeki kayıttan. Mansur'un karısının ismini okumuş, ancak o, ilk kez söz olsun diye sormuştu. Fakat Mansur ismi çıkaramaymca, memur kendisini tatlı bir eğlencenin içinde bulmuştu.

— Bak Mansur efendi, dedi. Senin nasıl bir adm varsa, karmm da bir adı olmalı. Ben bunu soruyorum işte.

Mansur, akimi sarsıyor, fakat bir türlü çıkaramıyordu:

• — Kusuruma bakma memur bey, unutmuşam. Avrat değel. Kız da değel. He.. Ben ona ulan da derem.

— Bunlar, karmm adı sayılmaz Mansur efendi. Mesela Fatma, Ayşe gibi olmalı.

— Unutmuşam ha! Ne poğ iştir bu yahu. Evleneli

yıllar var memur beğ. Hoca ilk gece söylemişti, unuttum geçti. Ben çoğu avrat derem, ulan derem.

— Olmaz. Karmm adını bilmezsen, çocuğun kaydını yapmam.

Mansur köşeye sıkışmıştı. Bir yandan hocanm ilk gece söylediği ismi hatırlamaya çalışıyor, bir yandan da karışma küfürü basıyordu. Birdenbire sordu:

— Hatun olmaz mı memur beğ?

Memur, eğlenmekten bıkmıştı. İşi bitirmek istedi. Kayıttaki ismi içinden tekrar okudu:

— Var mısm Mansur, dedi. Karma Havva admı koyalım?

Mansur güldü:

— Canm sağ olsun memur beg. Havva eyidir. Hepimiz ondan türemişik.

— Çocuğun adı ne?

Mansur kasılarak çocuğunun ismini söyledi:

— Nahsen begim. Nahsen Alagöz...

Üç beş dakika sonra, Mansur çocuğunun nüfus kağıdıyla çıktı.

Güneş tepeye dikilmişti. Sıcağa aldırış etmedi o. Yola çıktı. Aklmda hep, karısının ismi takılıydı. Kendi kendine soruyordu: «Acep essah adı ne ki?»

Durmadan eşeğin karnını iki bacağıyla sıkıştırıyor, yuları çekip bırakıyordu: «Deh, çüş...»

Mansur, önce köye vardı. Sonra eşeği soluklandırmadan, köyün batısmdaki tarlaya vurdu. Karısı orada çalışıyordu.

Onu görür görmez bağırdı:

— Kız avrat, senin essah adıy ne?

Kadm isfini bozmadan:

— Havva, dedi. Havva ha!

Mansur şaşırdı. Aklı kördüğüm olmuştu:

— Bu nasıl iştir ulan avrat, dedi. Elin pezevengi senin adiyi, benden eyi tutturdu...

OYNAŞ TUTMAK

Böylesi gece görülmemişti...

Karanlık her yanı kör etmiş, bütün renkleri silip süpürmüştü.

Ancak üç beş dakika önce patlayan mavzer, karanlığın yüzüne ışık kusmuş ve sesiyle kulakları oymuştu. •

Bir atlı, köyü ardmda bıraktı...

Zeytin ağaçları arasmda, ne yere karnı değecekmiş gibi süzülen at görünüyor, ne de üstündeki sürücü... Ancak, arasıra yerde parlayan kıvılcımlar, atm ayaklarmı belli ediyordu...

Uçan sinekleri, kuşları geride bırakan sürücü başka bir köye girdi. Ve güneş yeni bir günü, karşı dağm ardından söküp köye taşımıştı bu sıra.

Sürücü, atmı bir evin önünde durdurttu. Atm ağzından boşalan köpük beyaz ve kızgındı.

Sürücü aşağıya atlayıp kapıyı yumrukladı. İçerden bir ses duyuldu:

— Kimdir o?

— Benem...

— Sen kimsen yahu?

— Hamdo...

Kapı aralandı. Hamdo içeriye daldı. Burası ağanın eviydi. Büyük bir avlu ve bu avluyu çevreleyen pek çok oda vardı. Kapıyı açan uşak sordu.

— Ağayı mı görecağsan?

— Hee...

— Bekle, habarı ulaştıram.

Hamdo, kırk beş, elli yaşlarmdaydı. Etli dudakları çoğu zaman birbirine değmez ve iri dişleri meydanda kalırdı. Kaşları, gözlerine gölge düşürecek kadar boldu ve palabıyığı vardı. Ellerinin derisi kayış gibiydi. Kocaman ayaklarmı örten yemenisi, eskiydi. Boyu orta sayılırdı, fakat iri yapısı, onu heybetli gösteriyordu. Hamdo, duvarın dibine çökmüş, olup bitenleri aklmdan geçiriyordu.

Uşak göründü. Hamdo'nun yanma varmadan seslendi:

— Gel, ağa seni bekliy...

Ağanm odasma girince, Hamdo, sağ elini göğsüne bastırdı ve hafifçe öne eğildi:

— Selamünaleyküm...

Ağa, bağdaş kurup oturduğu sedirden selamı aldı:

— Ve Aleykümselam...

Ağa, Hamdo'ya,, sedirde bir yer gösterdi. Hamdo sordu:

— Beni tanıdıy mı ağam? Biye Hamdo derler. Benim babam, siye yıllarca azaplık etmiştir. Sonra göçmüş bu köyden.

— He...

— Başım dara düşmüştür. Aklıma sen geldiy ağam...

— Hökümat işi mi?

— Yok babo... Benim hökümatlan ne işim olacak... Askerliğimi yapmışam.

— Eee!...

— Ben bacımm herifini öldürmüşem.

— Bunda ne var ki?

— Heç... Yanı ben demek istiyem ki, bacımı da öldürecağam. Dostunu da...

— Mavzeriyi elinden alan mı var?

— Yok... Emme bacım elime geçmiy...

— Nasıl yanı?...

— Kahpe, oynaş tutmuş. Kulağıma çalındı. Habar salmış: «Ben yıllar var ki mavzerimi yağlayıp asmışam. İstemiyem elim tekrardan uzansm mavzerime,» dedim. İnkâr ettiler. Emme gel gör ki, ağam, köylünün sözü kor oldu, üstüme yağdı. Fısıltüarı, şimşek olup kulağımda patladı. Ya... Kahpelik essah çıktı yani. Velakin bu arada umulmadık bir iş geldi başıma: Bacım dostuyla bir olup, Suriye'ye kaçtı. Hemin çocuğunu da aparmış kahpe. İşte ben, bu çocuğa çok yamyam. Şimdi o, iki namussuzun arasında kaldı. Derken ağam, gece bacımm herifini kurşunladım ve buralığa geldim.

Ağa yumuşak bir sesle sordu:

— Güciy ona mı yetti yanı?

— Hee... Biye sorarsan suçun böyüğü, kocası olacak bu gözüyassı herifteydi ağam. Bizim zamanımızda böyle işler olur muydu? Herif dediğin avrat kısmının, uyurken bilem nefesini izlemeli. Bacım olacak kahpe, damdan bacadan dostunu içeri çekecek, o pezevenk duymıyacak. Namussuzluk kulağıma çalınmadan, o bu işi bitirmiş olmalıydı ağam. Siye göre de böyle değil mi yanı?

— Yerden göğe kadar haklısan. Kaç kurşun boşalttıy pezevenge?

— Tek kurşun ağam. Velakin nasıl yapmışam bili misen? Gece vaktini kolladım. Allah da yardım etti biye. Öyle bir karanlık düştü ki, bütün beyazlıklar, karaya sıvandı. Atı çektim evin arka duvarma, atladım içeriye. Daha önceden biliyem ya, herif damda yatıy. Usulca, dama dayalı olan merdiveni buldum. Çıktım yukarıya. Yaklaştım pezevengin başucuna. Dayadım aha, tam şakağma, dirink... Sonra yel gibi merdivene, oradan ata... Ve de buralığa gelmişem...

Ağa, uzun sözü sevmedi:

— Benden ne istiysen?

— Duymuşam ki, kaçakçılık usulleri değişmiş ağam. Bu poğu zamanmda ben de yapmışam. Dedim ya, mavzerimi yağlıyalı yıllar olmuştur. Ben istiyem ki, Suriye'ye gidem ve bu işi orada bitirem.

— Sen akimi oynatmışsan Hamdo. Av elden uçmuş bir sefer...

Hamdo güldü. Palabıyıklarını sıvazladı:

— Heç de değil... Suriye'de hangi köye gittiklerini öğrenmişem. Habur kulağıma ulaştı. Hemin de **6inıra** yakm ağam...

— Anlamışam...

— He kurban, ocağma düşmüşem. Kulun kölen olum. Beni adamlarına katasan.

Ağa bağdaşmı bozdu. Gerindi. Sağ elini şakağına götürüp ovaladı:

— Adamlarım yarm gidecağdı. Emme hatırın için bu akşam yola çıkaracağam. Çünkü senin işin beklemeğe heç tahammülü yoktur. Sen de onlara katıl bu akşam. Hemin de yardımm dokunur. Davar geçiracağlar...

Güneşin ışıkları köy yerinden kalkmıştı. Köylüler, yorgun argın yataklarma yapışmışlardı. Ağanm

evi önünde köpekler uluyor, üç beş kaçakçı atları sağa sola sürüyordu. Çıkan yel, tozu toprağı havaya kaldırmıştı.

Kaçakçılardan biri bağırdı:

— Hey, Hamdo!... Davarlarm ardma geç. Durma, tez...

, Hamdo, atmı o yöne sürdü. Karanlıkta yola çıkmak istemeyen hayvanlar, bir o yana, bir bu yana kaçıyordu. Hamdo hepsini bir araya toplamaya çalıştı.

Bu sıra ağa, atmı Hamdo'nun yanma sürdü:

— Telaşlanma... Davarın dini imanı yoktur. Ustalık önünü çevirmek değildir. Kendini saydıracağsan...

— He babo, doğru söylisen. Beni heç hesaba almıylar.

Ağa, atmı iyice Hamdo'ya yaklaştırdı:

— Yapacağm işten kimseye söz açma!... Onlar seni, uşağım bilsin ha!... Bacıym çocuğunu ne yapacağsan? O yüzde mi kalacağ?

— Yok ağam... Heç bırakırmıyam. İkisini de kurşunladım mı, uşağı hoplatıp bu yüze getirecağam...

— Eyi düşünmüşsen...

Havalanan toz gözlerine doluyor, karanlık her yanı iyiden iyi kör ediyordu. Ağa, tok bir sesle bağırdı:

— Hadi yoluyuz açık ola... Ulan Abo, dediğimi unutma... Onbaşı Rasim'i kolla ha!

Ağa orada kaldı, diğerleri davarlarla birlikte karanlığa daldı. Önce zeytin, incir ağaçlarmı aştılar. Sonra çıplak düzlüklere ulaştılar. Saatlerin anlamı zayıfladı. Hamdo yorgun düştü.

Hamdo'nun mavzeri sırtmda, aklı bacısının orospuluğundaydı. O, atmm her adım atışmı kâr sayıyor, fakat böylece, sevgilisiyle birlikte uyuyan bacısma, ecel biraz daha yaklaşıyordu.

Güneş, usanıp bıkmadığı her günkü yerinde, tek-

rar göründü. Sabah olmuştu. Kaçakçılardan biri, Hamdo'nun yanma geldi:

— Nasılmış babo?

— Ne oldu ki?...

— Kör ol, anlamadıy mı?

— Neyi yahu?

— Atlar Suriye toprağmı çiğnemede... Nasılmış... Koca sürü, su gibi aktı sınırdan. Bakıyam sen bile anlamamışsan...

— Kör olum, heç sezinlememişem. Nasıl oldu bu iş?

Kaçakçı, Hamdo'nun sorusunu cevaplamadan, atmı sürdü gitti...

Hamdo çevresine bakmdı. Demek bacısmm soluk aldığı ülkeye ulaşmıştı. Atmı yavaşlattı. Yüzüne kin ve intikamın çizgileri daha beter çöktü. Davarlar geçti Hamdo'yu. Hamdo, atı ve mavzeriyle geride kaldı. Ve atm başmı sağa verip koşturdu...

Ayağmda yemenisi, kıçmda şalvarı ve bildiği Arapça-Kürtçeyle Suriyeliydi şimdi o. önüne çıkan ilk adama yanaştı:

— Selamünaleyküm...

— Ve aleykümselam...

— Naçar köyü ne yandadır babo?

— Atı, aha şu yana vur kardaş... Birinci değel, ikinci köy...

— Eyvallah...

— Selametle...

Hamdo, atmı o yöne sürdü. Ela gözlü, ince endamlı bacısma yaklaşıyordu. Oynaş tutan bacısma... Beşiğini salladığı, sırtmda gezdirdiği, düğününde rakı içip mavzer patlattığı bacısma, aha şuncacık zaman kalmıştı.

Hamdo atını durdurttu. Sır yoldaşı, ölüm yoldaşı gece, henüz uzaklardaydı. Beklemeliydi...

Hamdo duvardan atladı. Evin karanlık avlusuna bir lokma ışık vuruyordu. Işık sızan odanın, kapısını tekmeleyip içeri girdi Hamdo...

— Vişş!... Ağam gelmiş!... Heyvağ!...

Küçük odada, eşyalar az fakat yeniydi. Taze bir hayata başlamanın hevesi vardı eşyalarm üzerinde...

Kadın bir köşeye sindi. Çocuk fırlayıp dayısmm bacaklarma sarıldı:

— Emmi!...

Hamdo çocuğu bir kenara itti:

— Sen şu yanda dur!

Kadm korkudan gerilen dudaklarını zorla hareketlendirdi:

— Bizi öldürecağ mısan?

— Hee...

Çocuk dayısına sordu:

— Emmi... Babam nice oldu?

Hamdo'nun içine bir ateş düştü. Çocuğun sorusuna bulaşmak istemedi.

Bu sıra, kadm yerinden kalktı. Gelip Hamdo'nun mavzer tutan ellerine sarıldı:

— Ver eliyi ayağını öpüm... Kıyma bana. Uşağımdan ayırma beni...

Hamdo, kadma bir tekme attı. Yere yuvarlandı o...

— Oynaşm nerde kahpe?

— O, oynaşım değel gayrı... Nikâhı altma girmişem ağey... Alnın açılsın ha!...

Hamdo, bacısının yüzüne tükürdü:

— Avrat kısmı, kocası ölmeden nikâh tazelemez alçak...

— Doğrusan ağam... Bir poğ yemişem... Kıyma canıma...

Hamdo mavzeri doğrulttu.

Kadm can korkusuyla yerinden fırlayıp mavzeri kapmak istedi. Fakat Hamdo ateşlemişti onu... Kadm bir süre ayakta kaldı, sonra «pat» diye, cansız yere yapıştı...

Hamdo, yeğenini kaptı, avluya çıktı, oradan atm yanma gittiler. Önce çocuğu hoplattı, sonra kendisi...

Hâlâ ışık avluya vuruyor, kadmm bedeninden boşalan kan, yepyeni hasırm üzerine yayılıyordu...

Çocuk korkudan titriyor, soluyan at, karanlığın içinde alabildiğine kaçıyordu.

Uzun bir zaman, bu kaçış sürdü. Sonra Hamdo atı yavaşlattı. Çocuk, içinde büyüyen korkuya daha fazla sahip olamadı. Sordu:

— Beni nereye aparıysan emmi?

Hamdo yalan söyledi:

— Babaya...

— Anam?...

— Anayın lafını, heç ağzıya alma gayrı...

Çocuk, anası için gözyaşları döküyordu. Korkunun boğduğu sessiz gözyaşları...

Toprak Suriye'de aynı, vatanda aynıydı... Boz, kuru toprak... Ve Hamdo anlayamadı hangi yüzde olduğunu. Eski usul sandı, iki memleketi ayıran sınırdan aşmayı...

Birdenbire atm bastığı toprak, kocaman gürültüyle havalandı.

Hamdo'nun kolu uçmuştu.. Yere yuvarlandı. Yaralı at kaçtı...

Hamdo kolundan akan kanı hissetmişti. Sıcak ve önü almmaz bir boşalmaydı bu. Başı toprağa düştü...

Çocuk bağırdı:

— Emmiii... Nerdesen?

Hamdo, ağzmı açıp cevap veremedi. Patlayan mayın eceli oluyordu. Çocuk karanlığın içinde tekrar bağırdı:

— Emmi, ses ver!...

Hamdo'nun bedeninden boşalan kan, boz toprağa iyice yayıldı. Ve az sonra, soluğu temelinden tükendi. Çocuk, her yanı maym döşenmiş tarlanm içinde, bağırdı, durdu:

— Emmiii, emmmiiii...

Alamut

BEKİR YILDIZ

KARA VAGON

Bekir Yıldız'ın, "Mahşerin İnsanları" kitabından sonra "Kara Vagon" isimli öykü kitabı da yayınevimizce yayımlanmıştır. "Kara Vagon"la 1968 May Edebiyat Ödülünü almış olan Bekir Yıldız, Güneydoğu insanının çilesini, seçkin bir sanat yetkinliğiyle gözler önüne sermektedir. Çağdaş Yazarlar Dizisi arasında yayımlanan bu iki kitabı okurlarına sunmakla yayınevimiz kıvanç duyar.

Alamut